

GABRIEL BĂLAȘA

JUSTIȚIA ÎNTRE DREPTATE ȘI LEGE

1. Introducere

Toți vorbesc azi despre justiție și singurul lucru pe care îl au în comun este folosirea aceluiași cuvânt. Dar chiar dacă folosim același cuvânt, trebuie să recunoaștem că nu pentru toți are aceeași semnificație și că nu toți înțelegem prin el același lucru. Și toate acestea pleacă de la faptul că atunci când vorbim despre un lucru, începem să avem senzația că îl cunoaștem, cu atât mai mult cu cât, cantitatea de expunere publică este mai mare.

Deocamdată, trebuie să recunoaștem că există o problemă a justiției pe care trebuie să o desfacem ca să ajungem la miezul atitudinii ce o poate defini. Iar acesta este acela că, justiția de azi nu mai este doar o chestiune de legi, de sistem, de conduită sau de pedepse, ea a devenit parcă mai mult decât oricând o stare de opinie, a cărei evoluție spre o stare de conștiință ar trebuie să constituie pentru noi ca judecători principala preocupare.

Determinarea de a scrie despre justiție nu reprezintă decât expresia unei încercări reale de a înțelege măsura, puterea și responsabilitatea justiției. Subiect pe care întotdeauna l-am privit cu speranța găsirii unei căi miraculoase prin care justiția să ajungă la un punct critic pentru a se realiza acea transformare atât de des clamată. Și cum orice întrebare pleacă de la un răspuns ce nu ne mai satisface, cred că răspunsul dat de justiție azi întrebărilor ce i se adresează, nu numai că nu a reușit să convingă pe nimeni, dar și confirmă ideea unei crize în justiția română.

Se poate da un răspuns convingător tuturor acestor probleme?

Înclin să cred că da, pentru că în general orice răspuns este condiționat de sensul întrebării, iar întrebările care s-au pus până acum nu sunt cele prin care se caută soluții.

Aceste întrebări au fost puse într-un „registru” care mai mult caută justificări pentru o ineficiență a puterilor ce funcționează în stat, urmărind doar găsirea unei motivări pentru toate lucrurile ce merg prost în societate. Cred că este timpul ca judecătorii să aleagă ei singuri întrebările, despre lucrurile ce se petrec azi în justiție, fără să mai accepte din comoditate sau falsă ignoranță ceea ce le prezintă ceilalți.

Putem încerca să provocăm o schimbare pentru a învinge, confuzia, ezitarea, și superficialitatea ce ne condiționează cea mai mare parte din viață. Pentru că este imposibil dacă începi să gândești serios, să nu te întrebi asupra lucrurilor deja stabilite pe care alții nu le-ar dori niciodată schimbate.

A fi deștept nu este de ajuns și cu siguranță aceasta nu înseamnă a fi inteligent. Deșteptăciunea se manifestă prin viclenia speculației și ipocrizia

intelectualului ce a memorizat ca papagalul sute de mii de informații. Iar lucrurile care nu mai pot fi schimbate sunt consecința ideilor imobile. Iar o idee imobilă este doar o informație memorizată mecanic, în timp ce ideile adevărate sunt rezultatul unei inteligențe mobile. Vrem să ne schimbăm, dar nu știm cum să punem la lucru mai bine ideile noi pe care le avem pentru a putea avea șansa unei schimbări reale. Pentru că nu putem spune da, noi dorim o schimbare, dorim reforma, dar nu vrem să schimbăm modul de a privi lucrurile, perspectivele deja stabilite, sau convingerile pe care ni le-am însușit, fără ca acest lucru să nu însemne o opțiune falsă care nu este aceeași cu identitatea noastră, fără ca să nu ne mințim pe noi și pe ceilalți.

A sosit timpul să nu ne mai abandonăm visele, alegerile, contrar oricărei rațiuni, doar pentru faptul că nu toți aleg direcția în care noi vrem să mergem. După mine, cunoașterea adevărată a lucrurilor nu se poate dobândi niciodată dacă gândim doar în „conformitate” cu gândirea altora care au făcut-o înaintea noastră.

Învățăm logica și raționamentele, textele de lege, principiile, ca pe niște drumuri bătătorite pe care nu putem însă să punem în nici un fel speranțele într-o cercetare adevărată a „orizontului” spre care tindem. Cerem lumină, dar ne acoperim ochii pentru că ne este frică de ceea ce n-am văzut încă. Și între a învăța și a înțelege, eu cred că trebuie să alegem înțelegerea, pentru că învățarea nu este decât un drum greșit pe care am pornit către perfecțiunea unei umanități cu o construcție iluzorie de împlinire a ființei noastre. Repetăm idei învățate pe dinafară și considerăm cu cea mai mare seriozitate că toate acestea sunt esențiale pentru profesia noastră. Cât de naivi suntem lăsând aceste idei să ne înconjoare, să ne interzică posibilitatea de a da propriile noastre contururi acestei profesii pe care o practicăm. Este greu, însă atâta vreme cât am fost învățați cu această apă "stătută" a ceea ce am învățat, să prindem curajul de a gusta apa curată și cristalină a altor izvoare, care în puritatea și prospețimea rece, celor mai mulți dintre noi li se pare o adevărată otrăvă. Și sunt atât de puțini care au curajul de a se lăsa "otrăviți" încât parcă și sfârșitul vine mai aproape de noi, de fiecare, de toata lumea, vrând parcă să ne înfricoșeze pentru a ne face să ieșim din aceste planuri sociale prăfuite (comunism, capitalism, reformism, etc.) unde rafinamentul nu este decât destrăbălare, seriozitatea decât pesimism și prostie, fanatismul optimism deviant și utopie necoaptă.

Oare nimeni nu vede că totul se petrece undeva "în afară", că toate descoperirile și revoluțiile noastre nu ne-au adus în aceste mii de ani, încă măcar aproape de noi.

Nimeni cu realizează că a înțelege înseamnă în primul rând să pătrunzi în profunzimea adevăratei realități, a sesiza esențialul acestei lumi. Aproape toate sistemele de învățământ sunt de fapt justificările slăbiciunilor pe care nu le-am putut înțelege și astfel să le depășim. Nu trebuie decât să priviți un copil care nu știe nimic, dar a cărei principală preocupare este de a înțelege (de ce merg oamenii? de ce plâng?) și pe care noi în mândria noastră de oameni mari am luat-o drept o dorință de a învăța, de a învăța de la noi ratările noastre, slăbiciunile noastre, importantele noastre visuri pierdute.

Nu, nici un copil nu vrea și nu dorește să învețe, el vrea să înțeleagă, pentru că el încă știe că dedesubtul lucrurilor pe care cei mari le privesc ca realități ce nu se pot schimba sau care se pot schimba foarte greu și cu sacrificii, există altceva, esențial pentru ei și pentru părinții lor, ei vor să pătrundă în esența, în miezul acestei realități, pentru că intuitiv ei știu, cunosc (dar numai până când nu-i obligăm noi să învețe) esențialul, partea din cerc care ne lipsește pentru a parcurge drumul pe care am pornit.

Trebuie să alegem înțelegerea celor care vin în fața noastră, celor cu care ne confruntăm, a legilor după care judecăm, pentru că lucrurile sunt reprezentate mai mult de substraturile acestora decât de forma aparentă sub care ni se înfățișează.

Știu că poate este mai cuminte să taci, pentru că tăcerea nu supără pe nimeni, dar gândurile noastre, trebuie să hotărască dacă pot rezista și altfel decât în această extremă simplitate și comoditate rezonabilă ce ține de un simplu serviciu, și de un salariu.

Mai privește azi cineva justiția și într-un alt sens decât cel fizic, material, care înseamnă câștigul pe care părțile vor să-l obțină sau pedeapsa pentru cel vinovat?

Cred că trebuie să ne amintim cu toții de faptul că justiția s-a născut mai întâi ca un concept spiritual, sensul moral al acesteia și funcțiunea ei principală fiind restaurarea spiritului dreptății care este măsurat după participarea acestuia la binele oamenilor, la cât anume dăruiește acestora și cu cât contribuie la drepturile și libertățile lor, la alegerea virtuților morale. Justiția trebuie să fie aspirația oamenilor către spiritualitate și egalitate, către totalitate și exersarea înțelepciunii. Binele justiției nu poate sta decât într-un plan spiritual, unde dreptatea nu se confundă cu lipsa nedreptății, ci este întotdeauna o împlinire a existenței noastre.

Dacă este să alegem, atunci trebuie să alegem pentru noi, nu pentru a mulțumi pe cineva, ci întorcându-ne spre ceea ce este just, să ne orientăm spre evoluția unei justiții lipsite de prejudecăți. Cu siguranță multora dintre noi aceste întrebări ne deschid opțiunea de a putea învinge orice abandonare sau indiferență a noastră ca profesioniști și de ce nu a sistemului.

Justiția un lucru bun sau rău?

Orice critică este bună, doar în măsura în care te face să muncești mai bine, atunci însă când prin ea poți distruge în loc să ajuți, aceasta își pierde orice valoare.

Azi foarte mulți oameni critică justiția, și dacă justiția este pentru mulți judecătorul scris cu litere mari, orice critică a sistemului este în fapt o critică la adresa judecătorilor.

Nimeni nu îi întreabă însă pe cei care critică, dacă ei consideră justiția un lucru bun sau rău?

Cu siguranță că cei mai mulți oameni sunt atât de încărcăți cu dezamăgirile vieții de zi cu zi, încât nu i-ar interesa prea mult acest lucru, atâta vreme cât nu au nimic de câștigat, iar răspunsul lor probabil s-ar umple de conținutul cel mai la îndemână dat de „opinia publică”.

Pentru că justiția, nu este ceva ce-și doresc în condiții normale oamenii. Ea funcționează doar în situații de conflict și de criză. Și sunt atâtea conflicte care se rostogolesc prin viață, și care lasă urme de supărare peste toate lucrurile cu care vin în contact, încât pentru mulți oameni, justiția nu înseamnă decât lucruri rele, amenințare, răzbunare, și sancțiune. Iar soluțiile date de justiție sunt de multe ori privite, ca niște tensiuni suplimentare ce nu satisfac niciodată pe deplin așteptările oamenilor, și care nu le rezolvă problemele în totalitate.

Poate din această cauză aceștia nu pot prețui justiția, ceea ce face ca aceasta să capete un caracter negativ în conștiința lor. Cu siguranță, sunt și oameni care sunt mulțumiți de justiție. Dar cine poate ține minte binele prea mult, când acesta se potrivește așa de bine cu discreția și tăcerea?

Cum poți să vorbești despre bine în lumea de azi, când peste tot se vorbește numai de scandaluri, se bârfește și se aruncă zvonuri greu controlabile ce caută să ne convingă că nu numai justiția este mai rea decât se crede, ci totul în societatea noastră este la fel.

Toate această lipsă de armonie nu s-a epuizat, și nici nu cred că se va epuiza vreodată, lucru care, însă nu trebuie să ne împiedice să experimentăm și un alt mod de a ne alege soluțiile în funcție de care vrem să apreciem ceea ce se petrece în justiție. Și una din modalități, o poate reprezenta și observarea directă a contactului pe care justiția îl are cu realitatea.

2. Cine realizează justiția?

Justiția este legată în mod legal și moral de judecătorii care o realizează. Ei sunt cei care într-un mod mai mult decât convențional, păstrează acele „semne” sub care se află adevărata cruce a dreptății. Ceea ce trebuie subliniat, este însă confuzia pe care foarte mulți oameni o fac între justiție și toți cei care aplică într-un fel sau altul legile. Pentru că dacă ne pricepem foarte bine la ceva, atunci ne pricepem la explicații. Putem explica orice de la lucrurile pe care nu le-am văzut niciodată, până la cele pe care nu le cunoaștem deloc. Explicația a devenit cea mai comodă metodă de evitare a rezolvării oricărei probleme.

Astfel de cele mai multe ori justiția este confundată cu actele efectuate de poliție, sau cu actele efectuate de către procurori, atribuindu-i-se foarte ușor și nerealizările acestora, ceea ce evident, este în totalitate greșit.

Potrivit Constituției (art. 126) justiția se realizează prin Înalta Curte de Casație și Justiție și prin celelalte instanțe judecătorești. Justiția nu poate fi înfăptuită deci decât de instanțele judecătorești, nu și de procurorii care funcționează în cadrul Ministerului Public, sau de polițiști.

De aceea, toate referirile pe care le voi face cu privire la justiție vor avea în vedere doar judecătorul, ca fiind singurul căruia legea îi permite să înfăptuiască justiția.

Judecătorul este cel mai important reper în justiția română, el este cel care aplică legea, care soluționează cauzele concrete cu care este investită instanța de judecată.

Pentru acest motiv cred că nu mai este de ajuns raportarea înfăptuirii justiției doar la nivelul instanțelor, a venit timpul să se precizeze în legile de funcționare a justiției că instanțele înfăptuiesc justiția prin judecători.

Pentru că în definitiv termenul de instanță judecătorească poate fi înțeles atât ca instanță administrativă în ceea ce privește modul de organizare al acesteia, și locul ei în ierarhia instanțelor respectiv : Judecătorie, Tribunal, Curte de Apel, Curtea de Casație și Justiție, dar și în sensul de instanță care soluționează efectiv un dosar, instanță care este în fapt și în drept formată dintr-un judecător sau mai mulți.

În acest fel se trasează în mod clar o anumită responsabilitate pentru fiecare judecător, acesta fiind investit atât cu încredere dar și cu puterea judecătorească necesară soluționării litigiilor, prin recunoașterea rolului esențial pe care îl are în înfăptuirea actului de justiție.

Pentru că în definitiv, calitatea justiției este în cea mai mare parte calitatea oamenilor care o înfăptuiesc.

Puterea justiției trebuie să fie puterea judecătorului la fel cum responsabilitatea justiției trebuie să fie responsabilitatea judecătorului. Judecătorii și nu instanțele sunt cei care înfăptuiesc justiția, în numele legii, în scopul apărării și realizării drepturilor și libertăților fundamentale ale cetățenilor, precum și a celorlalte drepturi și interese legitime deduse judecății, fără privilegii și fără discriminări.

De ce este necesară justiția?

Nu știu dacă este bine să subliniez indiferența noastră pentru definiții, ceea ce știu sigur însă este că definițiile îți arată întotdeauna cel mai precis direcția în care te îndrepti. Justiția nu este mai puțin adevărată, dacă este definită într-o singură frază sau printr-o întreagă carte.

Nu vreau să definesc însă într-o singură frază justiția, pentru că aș avea impresia că renunț la prea multe lucruri. De aceea poate a apărut și această carte, ca o încercare de a reformula acest cuvânt – justiția, pentru ca acesta să însemne mai întâi ceva pentru noi ca judecători, moment în care cu siguranță va însemna ceva și pentru ceilalți oameni.

Cuvântul justiție este o simplă metaforă, el nu poate rezolva nimic fără munca judecătorilor care transformă acest cuvânt în realitate, într-o putere adevărată la care oamenii speră să găsească ajutor.

Ceea ce se poate spune cu ușurință, este că justiția pe care noi o înfăptuim nu poate fi decât una temporară și relativă, dependentă de realitatea ce ne este impusă zi de zi.

Și de aici apare o altă întrebare firească, de ce este necesară justiția?

Pentru că oamenii nu sunt perfecți, pentru că nu se poartă unii cu alții așa cum ar trebui să o facă, pentru că lipsește un standard de moralitate. În definitiv, justiția nu reprezintă o stare de normalitate, ci doar un răspuns, o reacție la realitatea ce ne

înconjoară. Într-o societate perfectă justiția nu ar fi necesară, dar noi nu trăim decât într-o societate care a abandonat de mult orice căutare a perfecțiunii, și pe care a înlocuit-o cu o perfectibilitate a realității.

Cum să căutăm justiția perfectă, când însăși justiția reprezintă un efect al imperfecțiunii? Sau mai bine zis, perfecțiunea justiției ar trebui să conștă, tocmai în acea realitate unde nu mai este nevoie de justiție.

Dar pentru că această realitate este încă destul de departe, avem nevoie în continuare de justiție. Putem însă încerca să facem din justiție un drum spre perfecțiunea societății în care trăim, tocmai prin sublinierea acestui paradox, în care justiția a început prin a fi un efect al lipsei de moralitate, iar acum a ajuns să reprezinte o cauză în stabilirea unei moralități.

Este însă posibil acest lucru? Sau se dorește doar o moralitate normativă medie, limitată la reguli și la respectarea acestora fără să intereseze pe nimeni și efectele?

Și pentru a nu rămâne cantonați în această limitare, trebuie să existe posibilitatea de a critica legile chiar și pentru un judecător, critică care să-l conducă la descoperirea faptului că, conceptul de drept, este diferit de cel de lege. La o nouă versiune de justiție care se află aproape de orice minte deschisă la adevărurile profunde și fundamentale ale ființei umane.

Teoretic vorbind, nu tot ceea ce este legal este și drept, iar cei care pot submina cel mai bine și cel mai eficient dreptul, sunt tot juriștii prin încurajarea unei conformității legale ce nu vrea să țină cont de nici un efect.

Pentru că dreptul este primul în raport cu legea fiind superior acesteia. El este format în primul rând din acele drepturi naturale, principii generale, care există înainte de orice lege (ex. Drepturile naturale, Drepturile constituționale, Drepturile omului, sau mai simplu spus dreptul omului de a trăi, de a munci, de a se bucura de rezultatele eforturilor sale, de a fi respectat și de a respecta, etc.). Acest drept trebuie să limiteze orice putere legiuitoare în adoptarea legilor, dar și orice aplicare a legilor de către judecători.

De aceea este important ca în orice judecată pe care o facem să plecăm de la drept, și pe urma să aplicăm orice lege prin prisma dreptului. Justiția nu poate funcționa într-o stare de neutralitate în care să nu aleagă nici binele nici răul, în care să nu caute evoluția, și a cărei unică calitate să conștă în pasivitatea inoculată de sentimentul că aplicarea legii este de ajuns.

Dacă vrem să schimbăm ceva, atunci trebuie să alegem ca justiția să devină activă, să depășească disciplina modestă a unei „practici unitare” și să se îndrepte spre o calitate a principiilor, a puterii de convingere, a densității adevărurilor pe care le descoperă oamenii ce vin în fața ei.

Care este relația dintre judecător și lege, sau dacă vreți dintre lege și judecător?

Până la urmă această din urmă variantă este cea corectă, pentru că legea este prima în această relație, după care urmează și judecătorul care se raportează prin munca pe care o face la dreptul pozitiv. Este important pentru judecători să se întrebe, și mai ales să-și răspundă la această întrebare, pentru a conștientiza cât mai bine „forțele” cu care lucrează. Deci, poate fi această relație doar una de subordonare a judecătorului față de lege, sau această relație are o cu totul alta natură. Fără nici o îndoială că activitatea lor este plasată sub lege, dar legea nu este undeva deasupra,

paradoxul acesteia constă în faptul că în același timp ea reprezintă și baza de unde se pleacă în realizarea actului de justiție dar și punctul unde trebuie să se ajungă.

Plecând de la un text mic, uneori imperfect, judecătorul trebuie să ajungă la acea «lege principiu» care are semnificația cea mai adevărată pentru funcțiunea justiției omenești.

Acest raport cu legea poate împărți judecătorii în două categorii: unii care umblă cu legea ca și cu un lucru foarte prețios și fragil, aceștia sunt cei care „aplică” legea atenți mai mult să nu cumva să o "vatăme sau strice”, să nu piardă vreun cuvânt din aceasta, sau să nu o aplice în totalitate, fără să mai fie interesați de omul care stă în fața lor și care este mai real decât orice lege, în timp ce în cea de-a doua categorie sunt cei care lucrează cu adevărat cu legea, chiar dacă riscă să mai "strice" ceva din aceasta, ei sunt însă cei care o folosesc și o aplică mai bine, fiind interesați cu adevărat de aplicarea ei, pentru ca legea să răspundă cât mai deplin nevoilor oamenilor.

Nu știu dacă am reușit să spun chiar ceea ce am vrut, un lucru este clar, o judecată bine făcută impune și mult lucru din partea judecătorului asupra legii. Poate se vor comite erori, poate se vor primi critici, dar cu siguranță dreptul nu poate evolua doar dacă suntem foarte prudenți, stând cuminți în litera legii (sau mai bine spus ascunzându-ne după aceasta), fără a ne „compromite”, dar și fără a avansa deloc în profesie.

După câțiva ani de muncă ca judecător, ajungi să-ți dai seama că de fapt legea nu reprezintă deloc realitatea, și nici nu poate înlocui judecata noastră, de aici și o mare greutate în a lucra cu legea fără să lucrezi mai întâi asupra acesteia.

Nici o lege omenească nu este eternă, legile noastre care nu știu dacă mai merită acest titlu, când avem Legea calului, sau Legea trotuarului cu atât mai puțin. Ele nu au nici măcar stabilitatea necesară cerută pentru o previzibilitate medie într-o societate civilizată.

Atunci, trebuie să îndrăznim să vorbim despre imperfecțiunile legii, despre limitele acesteia, și nici o putere nu are dreptul de a paraliza analiza noastră despre lege, despre relația acesteia cu judecata pe care o facem, și cu dreptul care le este aplicat oamenilor. Pentru că « dreptul » care există înainte de orice lege, este cel care trebuie să limiteze orice putere legiuitoare în adoptarea legilor, și orice judecător în aplicarea lor.

Uneori legile ne insultă inteligența, și nu mai putem să înghițim erorile acestora, atunci trebuie să îndrăznim, să riscăm și să gândim cu capul nostru ceea ce a vrut să spună legiuitorul. Legea nu este până la urmă decât un criteriu de bază de la care plecăm în judecata pe care o facem, ea nu trebuie aplicată unui text filosofic, ci unei vieți reale, și dacă pentru lege este responsabil legislativul, atunci pentru judecată responsabilitatea nu va aparține niciodată legii, ci întotdeauna doar judecătorului.

Pentru că niciodată lumea nu se plânge de lege că este ingrată sau nedreaptă, crudă sau insensibilă, neinteligibilă sau prostie curată, toate acestea sunt însă "atributele" celui care judecă și a soluțiilor pe care acesta le hotărăște. De aceea judecătorul, nu trebuie să "semene" în societate semințele unor legi, ci altceva mult mai profund, și anume scopurile și sensurile pe care acestea vor să le aducă în viața oamenilor.

Poate că uneori judecătorii sunt cei care "inventează" legea, cu siguranță însă ei o fac pentru a restabili măcar situațiile simple, dacă nu pentru a îndruma oamenii către adevăr.

De ce nu se pune oamenilor o întrebare simplă, - "sunteți convinși de adevărul legilor?".

Pentru că legea și judecata nu au aceeași densitate, legea fiind considerată" solidă, completă", pe când judecata este întotdeauna ceva care nu are o prea mare consistență (până la urmă este doar o părere, spun cei mai mulți) și chiar este negată, deși amândouă provin de la oameni. Cu siguranță însă esența stă întotdeauna în judecata pe care o facem noi judecătorii și nu în lege.

Nu vreau să spun că legea nu este bună, vreau doar să arăt că aceasta este mereu insuficientă pentru judecătorul care dorește să readucă echilibrul normal în societate. Legea este un element care trebuie folosit și pe care niciodată nu trebuie să o reducem doar la o regulă aplicată indiferent de consecințele acesteia.

Iar judecătorii sunt cei care trebuie uneori să oprească caracterul absolut al legilor. Concluzia ar putea fi că legea nu poate fi niciodată un scop în sine, ci un mijloc, un mijloc pe care judecătorul trebuie să-l folosească pentru a face bine oamenilor, și ca orice mijloc acesta își are și limita lui.

Poate că avem teorii, teoria statului de drept, a economiei de piață, cu siguranță nu avem însă o practică a acestora, iar aceste teorii se pot transforma într-o practică și prin activitatea justiției. Aceasta poate reprezenta punctul de sprijin în răsturnarea oricărei confuzii, prin raportarea pe care o pot face judecătorii la "drept", acel drept care conține nu doar legile votate de parlament dar și libertățile și drepturile esențiale ale cetățenilor, garanțiile acestora, și chiar hotărârile pronunțate de judecători. Pentru că justiția nu trebuie să fie neapărat o constrângere a unor legi, ea poate fi și o înțelegere a realității din care acestea au apărut, pentru depășirea oricăror probleme.

Care este cauza neînțelegerilor din societatea în care trăim?

Tot ceea ce cunoaștem am împrumutat de la alții, iar cunoștințele noastre personale care vin doar de la noi, și care sunt cele autentice, sunt aproape ca și inexistente.

Oare nu este aceasta cauza principală a neînțelegerilor din societatea în care trăim?

Vorbim, combatem, criticăm, justificăm, dar în cea mai mare parte din timp o facem fără o cunoaștere autentică, folosind imitațiile de gândire ale celor mai curajoși decât noi, care și-au asumat această autenticitate.

De aceea, idealul ar fi ca orice judecător să se străduiască să gândească din nou cu mintea lui lucrurile ce i se prezintă, să nu se mai mulțumească doar cu ceea ce-i spun ceilalți, sau cu ceea ce este deja „stabilit”.

Pentru că orice promisiune făcută de cunoașterea altora, se umple până la urmă de cântecul ruginit al minciunii, dacă nu o găsim și în noi.

Timpul nostru prezent, „timpul judecătorilor”, este doar un timp al așteptărilor ce nu a adus prea multe rezultate. De aceea, el trebuie schimbat într-un timp al creării de noi soluții și al vânării de certitudini. Și lucrul acesta nu se poate face decât printr-o apropiere de problemele cu care se confruntă (.....sau cu care ne confruntă) sistemul de justiție.

Poate sună pretențios, dar rezolvarea acestor probleme, nu poate să înceapă decât odată cu regândirea anumitor lucruri din justiție, sau chiar cu crearea altora noi, asumându-ne riscul oricăror critici sau etichetări.

Și putem începe de la felul în care arată societatea noastră de azi. Când aceasta este doar un câmp de luptă, unde fiecare își „ascute sabia”, politicienii sună mereu „atacul”, mai mult pentru că orice sunet este auzit prin media și, parcă nimeni nu mai știe pentru ce se luptă și care este miza. Totul are loc într-un automatism fără

ieșire și fără nici o rezolvare, și din ce în ce mai puțini oameni, apar dezmeticiți și eliberați de așteptările cu care sunt încărcăți.

Aceasta ar putea fi o zugrăvire realistă a situației actuale, când se stabilesc cu furie parcă, reguli, politici sau strategii noi, uitându-se că acestea nu pot funcționa doar prin ele însele și că factorul esențial care le poate pune în mișcare, rămâne tot omul. Omul care poate merge foarte încet, care poate transpira, care poate greși, dar care este singurul ce poate merge și înainte, iar uneori chiar o face.

Cred că putem continua la infinit cu schimbările, putem schimba oamenii, politicile, legile, instituțiile chiar, dar dacă nu schimbăm comportamentele oamenilor, atunci nu am schimbat nimic din ceea ce contează.

Pentru că dacă ceea ce contează vine din interiorul nostru, din convingerile și credințele noastre, atunci, acestea nu pot fi influențate prea mult de măsurile exterioare pe care le luăm. Când toată lumea se află în noi, trebuie să încercăm nu numai să ne arătăm talentele, dar și să descoperim care este sursa acestora.

Poate că a venit vremea să realizăm, că nu putem face lucrurile să meargă mai bine, doar făcând ceva, ci și crezând în ceea ce facem. Dacă zâmbim liniștiți, nu înseamnă că suntem curajoși, că privim cu ochii deschiși o perspectivă extraordinară. S-ar putea pur și simplu să fim doar mulțumiți că ne-am luat salariul. Să punem de acord ceea ce facem cu ceea ce credem, este primul pas spre echilibrarea oricărei situații. Dacă judecătorii fac dreptate, atunci ei trebuie să fie primii care să creadă în dreptate, pentru că orice credință sau convingere, naște automat puterea și responsabilitatea de a lupta pentru aceasta.

Ce înseamnă o schimbare în justiție?

După mine, o schimbare în justiție nu trebuie să aștepte totul de la organizarea acesteia, ea trebuie să se axeze cu prioritate pe o dezvoltare a principiilor pe baza cărora funcționează. O schimbare în justiție, trebuie să înceapă prin a le spune judecătorilor că ei sunt primii care trebuie să creadă în aceasta, pentru ca ceilalți oameni să facă la fel. Nu este de ajuns, doar să vorbim și să spunem ceea ce credem și ce trebuie să facem noi ca judecători, când oamenii nu fac altceva decât să se imite unii pe alți.

Toți fac doar ceea ce văd că fac cei din jurul lor, toți cred în cele ce-i înconjoară, și ceea ce este mai grav, nimeni nu crede cu adevărat că face ceva nepotrivit, dat fiind modelul de realitate pe care-l au în față. De aceea, mi se pare important să subliniez, că fiecare judecător, are obligația de a crea un nou model de realitate, în care să alinieze adevărul cu convingerea și cunoașterea sa interioară, cu autonomia pe care o are în față sa însăși.

Model, ce trebuie să conțină semnificația cea mai profundă a dezvoltării, care nu este și nu va fi niciodată de natură materială, așa cum s-a încercat și se încearcă mereu să se acrediteze ideea, pentru că adevărata sa potențialitate poate sta numai într-o abordare spirituală a acestei realități.

3. Avem nevoie de spiritualitate în justiție?

Așa cum avem nevoie de spiritualitate nu numai în viața noastră de fiecare zi, avem nevoie de ea și în justiție.

Și totuși, prea puțin mai vorbește cineva azi despre SPIRITUALITATE, deși doar prin aceasta, lumea, oamenii, ar putea deveni și trăi mai bine. Doar prin ea am putea descoperi, ființa noastră morală acoperită de civilizație, care azi nu este altceva decât un simplu dulap pentru grijile și plăcerile omului, cele de toate zilele.

Vorbim, combatem, judecăm, așteptăm, riscăm, căutăm, dar de cele mai multe ori, viața nu este de fapt decât o fugă de esențial, o lașitate acoperită de victoriile mărunte din viața noastră, pentru că ne place să ne simțim „mici” și să ne dăm mari.

Umplem zilele cu planurile noastre, sau doar cu agitația unor vise, și ne credem mai presus decât orice de pe pământ. Dacă luăm însă aminte, la ce înseamnă azi viața noastră, vedem că aceasta a devenit un război continuu, unde nu mai avem nimic de găsit. Nici măcar dorințele, nu ne mai pot stinge setea de răcoare, a imaginilor pe care vrem să le sorbim în căutarea altei realități.

Ne amăgim, profitând de situațiile fără ieșire ce ne conduc la reacția firească a supraviețuirii, fuga.

Fugim, după „libertatea de exprimare” care a devenit cel mai accesibil mod de a „face ceva”, de a lucra (..pe alții) folosind cea mai plăcută și mai eficientă metodă de demolare din societatea noastră, bârfa. Iar din acest punct de vedere, această disperare a libertății de exprimare, este ca un copil a cărui singură preocupare și plăcere este aceea de a strica, orice construiesc unii sau alții (fie că este bun sau rău). Și totuși, aceasta ne însuflețește conștiința, prin agitația pe care o creează, chiar dacă nu duce niciodată la o imagine limpede, ci doar la tulburarea și la alterarea realității. Dar ne plac scenele umplute de personaje, pentru că trezesc în noi emoția, chiar dacă viața noastră rămâne goală, indiferent de povestea ce ni se spune.

Fugim, fără să știm că nu putem să fugim de ceea ce suntem, singura șansă este să fugim către altceva, să fugim spre cineva. Dacă privim ce înseamnă

„normalitatea” în ziua de azi, vedem o fugă după stabilirea unei dominații, după putere, fie că este profesională, politică, individuală, de grup, de clasă, sau de națiune.

Aceasta este definitiv pentru societatea contemporană, și nu face decât să ne arunce în patologia anormalității viscerale în care trăim. Calea spre noi înșine trece însă întotdeauna prin realitatea veșniciei ce aparține divinității. Numai prin aceasta mai putem deschide izvoarele secate ale vieților noastre.

Degeaba încercăm să descoperim înțelesuri noi, ascunse pentru viață. Filozofăm sau facem experimente, dar viața rămâne pentru cei mai mulți o simplă tensiune între ființă și ne-ființă. Iar între ființă și ne-ființă, viața omului, este doar un cerc reprezentând cea mai simplă și insignifiantă... delimitare. Ființa este undeva, în interiorul cercului, iar ne-ființa în afara acestuia, iar când cercul se mișcă, ființa devine ne-ființă și invers.

Și cine mișcă oare acest cerc, dacă nu Dumnezeu?

În toate acestea, omul trebuie să-și cucerească singur propria devenire care nu este altceva decât centrul, locul unde pune „degetul” Dumnezeu, echilibrul spiritual al aceluia cerc care este viața.

Credința mea sinceră este că a venit momentul ca cineva să spună cu glas tare ceea ce intuiesc cu toți, că lumea nu-și are finalitatea în ea însăși, că nu putem să trăim fără să nu ne raportăm la nimic altceva decât la propria putere, că există în afara realității dorințelor noastre o realitate mai adâncă, ceva care nu poate fi posedat, ceva nevăzut dar intuit, în care putem doar fi și atât, iar aceasta este Dumnezeu, divinitatea, dacă vreți, sau poate doar singura liniște adevărată a inimilor noastre.

Sunt sigur că mai devreme sau mai târziu, viața va aduce aceste gânduri peste cât mai mulți oameni. Chiar dacă pe mulți încă îi sperie acest cuvânt, „credință”, ca și când ar fi ceva exterior, ceva din afara lor pe care nu-l pot accepta decât renunțând la altceva. Credința nu ia pe nimeni în stăpânire, și nu-i obligă să renunțe la nimic.

Fiecare dintre noi fără să-și pună mari întrebări sau probleme, are credința în ziua de mâine, în speranțele pentru mai bine, în oamenii care-i sunt aproape, în ceea ce cunoaște personal.... Credința deja există în fiecare, numai că noi o confundăm întotdeauna cu altceva.

Este important să observăm că mai ales azi, credința nu mai este doar o chestiune de religie, ci mai ales una de spiritualitate.

Cred că acum este timpul să vorbim despre credință, să acceptăm toate acestea și să cerem tuturor celor care-i judecă pe alții să recunoască că mai presus de toți și de toate, este Dumnezeu. Pentru că numai el nu-i împarte pe oameni în prieteni și dușmani, numai el poate să-i învețe să se descopere pe ei înșiși, să-și devină proprii lor eliberatori. De aceea, drumul cel mai ușor, mai sigur și mai scurt către spiritualitate nu poate fi decât prin Dumnezeu, iar negarea acestuia sau indiferența față de el nu ne va face niciodată mai puternici decât suntem sau decât am vrea să fim.

Să cerem ca în codul deontologic al judecătorilor, să fie trecută în mod clar raportarea la Dumnezeu, raportare pe care trebuie să o facem pentru orice judecată conform legilor noastre. Iar dacă vreți justificări, luați Declarația de Independență a S.U.A. care a dus la crearea celui mai puternic stat, și care spune: ***„Afirmăm și susținem aceste adevăruri evidente, că toți oamenii sunt creați egali, că ei sunt investiți de Creatorul lor cu anumite drepturi inalienabile, că printre acestea se află dreptul la viață, libertate și la căutarea fericirii”***.

Trebuie să credem în Dumnezeu, nu de dragul vreunei religii, ci pentru a ne descoperi spiritul, pentru a întări puterea acestei vieți pe care trebuie să o trăim, aici și acum, pentru că un judecător care crede în Dumnezeu va judeca cu siguranță „altfel”.

Cu Dumnezeu, avem șansa de a iubi oamenii pentru ceea ce sunt, nu pentru ceea ce am dori noi să fie, avem șansa de a ne judeca mai întâi pe noi și pe urmă pe ceilalți, și nu în ultimul rând, avem șansa de a judeca nu pentru a pedepsi ci pentru a ajuta.

Orice încercare de a ne îndrepta către Dumnezeu, în toată această agitație a lumii și orice reușită cât de mică, sunt sigur, că ar putea transmite din pacea găsită și celorlalți, iar acest lucru este valabil pentru toți oamenii, pentru că așa cum spuneau înțelepții „Nu poți ridica un pai fără a clinti o stea”!

Spiritualitatea nu poate însemna doar umanism.

Umanismul este bun, dar nu îndeajuns pentru a ne salva din această „normalitate” a prezentului. El nu a făcut decât să împartă omul în mii de bucățele și să le așeze în toate lucrurile (în societate, în lege, în putere, etc.) iar problema este, că acum omul, nu se mai regăsește în întregul lui în nimic.

Pentru mine, spiritualitatea nu poate însemna doar umanism, pentru că orice principiu umanist fără Dumnezeu, este doar o vorbă goală, iar umanitatea pur și simplu nu poate exista fără creatorul ei. Și aceasta ne arată, cât este de importantă spiritualitatea și pentru justiție, ca singura putere ce ne poate împinge să vrem și să facem binele, să simțim acea forță interioară care răspunde unui sentiment de justiție, cu ajutorul căruia, putem lua acele hotărâri ce ne vor aduce pacea interioară, și un sentiment de certitudine că am făcut ceea ce trebuie, că suntem în armonie cu toți cei care vin în fața noastră.

Să înțelegem că a fi judecător, înseamnă să ai nu numai anumite aptitudini pentru această profesie, dar și să ai o anumită credință că deasupra noastră există unul și același Dumnezeu pentru toți, că justiția nu poate să ne pună niciodată mai presus de ceilalți, că toți oamenii sunt egali, că nimeni nu trebuie să-i facă rău altuia, pentru că aceasta înseamnă să-ți faci rău ție însuși. Trebuie să știm că nici o putere nu este de ajuns dacă nu crezi în ea, și în faptul că poți realiza ceea ce trebuie cu ajutorul ei. Că nimeni nu devine cu adevărat judecător prin simpla semnare a unui decret prezidențial, ci doar atunci când își dă seama și simte că a făcut dreptate.

Poate că unii vor spune, că fiecare societate are valorile sale umane, că acestea funcționează, și că nu ne trebuie alte valori.

Dar dacă societatea noastră are atâtea valori, de ce este plină lumea de atâtea lucruri urâte?

Dacă de sute de ani, unii pretind că ne conduc spre bine, iar valorile devin din ce în ce mai mult teoretice, cum să nu ne întrebăm dacă civilizația, cultura, justiția, economia, politica, bunătatea, moralitatea, sunt ele de ajuns? Unde oare se află adevărul oamenilor?

Nimeni nu spune că trebuie să renunțăm la toate acestea, ci doar că ar trebui să încercăm să nu mai ignorăm credința. Pentru că ea este singura putere care se poate manifesta fără să ne îndepărteze unii de alții.

Dacă am alege într-adevăr să ținem seama de un Dumnezeu adevărat, pe toate planurile vieții noastre (moral, social, economic, politic, cultural, etc.), am putea să asistăm la o schimbare spectaculoasă în societate, de proporții inimaginabile. Și pentru asta, nu ar trebui decât să deschidem pentru Dumnezeu și ușa justiției, poate că pe ea, ar putea pătrunde mult mai bine și mai ușor în lumea aceasta, spiritualitatea. Iar judecătorii, nu trebuie să se teamă că credința se va opune rațiunii, pentru că aceasta nu va face decât să o împlinească în înțelepciune.

4. Reforma justiției

Se vorbește mult despre reformă, uneori ca și cum ar fi singura speranță de supraviețuire a speciei umane.

Toate ar fi bune și frumoase, dacă reforma asta nu ar fi folosită doar ca o frânghie întinsă între politică și justiție, care naște doar tensiuni. Și al cărui scop, este împlinit odată cu trecerea ideilor politicianului în portofoliul justiției, fără să intereseze pe nimeni de așteptările adevărate ale oamenilor, care rămân mai departe neîncrezători.

Reforma nu se poate face însă numai prin criticile aduse justiției, fără a rezolva problemele practice cu care se confruntă aceasta. Iar referitor la critici, de prea multe ori acestea se transformă în adevărate procese de intenție la adresa întregului sistem de justiție, deși se pleacă de la câteva cazuri izolate, urmărindu-se conștient sau nu discreditarea oricărei autorități judecătorești.

Despre încrederea în justiție.

Există un sentiment de neîncredere în justiție la nivelul societății, dar parcă este o neîncredere organizată, planificată. Poate nu este decât un sentiment, dar toată aceasta neîncredere în justiție, urmată de cerințele uneori absurde pentru judecători pentru ca împotriva acestora să nu mai planeze suspiciuni, mă fac să cred că încet, încet, justiția este împinsă undeva în afara societății de frica ca nimeni să nu o poată manipula. Eu cred că dacă judecătorii și implicit justiția prin aceștia, vor fi plasați undeva în exteriorul societății, sub renunțarea și autolimitarea oricăror relații cu ceilalți, justiția va ajunge să nu mai înțeleagă nimic din toate principiile pe care este

datoare să le apere, sfârșind prin a-și pierde orice identitate. Pentru că o identitate reală nu se poate câștiga decât în societate, și în relație cu oamenii, nu fugind de aceștia.

Fără încredere justiția își pierde orice sens, pentru că va conta mai mult cine hotărăște asupra dreptății în loc să conteze cine are dreptate. Dar lipsa de încredere în justiție nu este în fapt decât partea care se vede din neîncrederea totală cu care oamenii au ajuns să se trateze unii pe ceilalți, așa încât la cea mai mică neînțelegere (pe care poate ar putea-o rezolva doar în câteva minute de discuții calme și fără prejudecăți) să apeleze la justiție, așteptând neapărat rezolvarea acelei probleme, și mai repede confirmarea neîncrederii pe care o are în celălalt, construirea unei dreptăți interesate și personale, pentru că nu-i așa a avut dreptate celălalt este de vină și odată cu el această justiție care nu a putut să rezolve ceea ce el de fapt a creat.

Dacă justiția nu există pentru judecători decât datorită nevoii de securitate și siguranță, atunci aceasta nu va putea reprezenta niciodată un argument valabil pentru un ideal, nu vom putea fi niciodată mai presus de interesele trecătoare ale celor care se luptă folosind arena justiției pentru folosul propriu. O justiție adevărată nu poate fi reprezentată niciodată doar de un grup de oameni, ea trebuie să fie încrederea tuturor în manifestarea unui adevăr, acela că toți oamenii sunt egali, că niciodată răzbunarea nu poate fi o condiție a eficienței, și că fiecare este un făuritor de justiție în relațiile sale simple cu ceilalți, printr-o purtare dreaptă în tot ceea ce face, că apelarea la sistemul justiției nu trebuie să se facă decât în situații excepționale de criză, când nimic altceva nu se mai poate face, și nu pentru orice fleac, sau pentru că te simți jignit datorită interpretării pe care singur o dai unui anumit eveniment.

Acesta este caracterul negativ al justiției în care noi funcționăm azi, și trebuie să punem la îndoială acest caracter, dacă vrem să reușim ca justiția să însemne și lucruri bune în conștiința oamenilor. Dacă vrem să legitimăm justul nu numai în hotărârile pronunțate dar și în societate, pentru oamenii alături de care trăim, pe care-i cunoaștem și care ne cunosc.

Este ușor să critici justiția, nimeni nu spune însă că pe lângă cele câteva zeci sau sute de cazuri luate în discuție și criticate, există și trebuie avute în vedere și cele câteva milioane de cauze, unde justiția se achită în mod onorabil de sarcinile ce îi revin. Poate că se încearcă păstrarea unei justiții „domesticite” de putere, dar va veni o zi în care oamenii simplii vor realiza că justiția nu aparține puterii, că justiția poate fi singura forță care să-i apere de orice putere, că ei sunt primii care trebuie să sprijine justiția, să o respecte, să-i arate încredere și chiar să ceară puterii să facă același lucru.

Semănarea neîncrederii în justiție este egală cu discreditarea justiției. Discreditare care se face cu lovituri sau cu false mângâieri, ea are însă întotdeauna același scop, să pună o barieră între justiție și dreptatea pe care aceasta o poate face. Pentru că întotdeauna, chiar dacă cuvintele prin care se discreditează justiția sunt sincere, logice, ele picură în sufletul oamenilor neîncrederea în sistem, iar aceasta prinde rădăcini care nu va naște decât buruieni. A dori ca justiția să funcționeze, înseamnă a dori să te aperi împreună cu ceilalți, să ai încredere în aceștia, să ai încredere în dreptatea celorlalți ca și când ar fi a ta.

Încrederea în justiție nu înseamnă doar să ajungi în fața unui judecător, ci înseamnă să descoperi că nu poți să-i ceri dreptate când tu nu crezi în aceasta. Încrederea în justiție, înseamnă să înțelegi că logica poate demonstra orice, și că nu te poți încrede întotdeauna în ea, să înțelegi că dreptatea nu trebuie confundată cu dorințele noastre.

De aceea, poate nu ar fi rău să se încerce oprirea discreditării în mod public a justiției, printr-o reglementare legală, așa cum s-a procedat în Franța (unde prin art.

434-25 din codul penal se sancționează, fapta de a încerca discreditarea, în mod public prin acte, declarații sau imagini de orice natură, a unui act sau a unei hotărâri judecătorești, în condiții de natură să aducă atingere autorității judecătorești sau independenței sale). Puteți să criticați o hotărâre, dar nu este nevoie să criticați toată justiția pentru aceasta.

Trebuie să realizați că oricâte greșeli s-ar face în justiție (există oare vreun domeniu, perfect, în care nu se greșește niciodată?), justiția are un sens, pentru că este singura care poate face legătura dintre un om și adevărul acestuia, iar discreditarea ei nu poate fi decât o soluție înșelătoare, care nu va rezolva problemele nimănui.

Pentru că atunci când repeți unui om că este prost, așa cum se încearcă acum cu justiția, până la urmă acel om va începe să creadă și el că este prost, și chiar va începe să se manifeste în acest mod.

Încrederea oamenilor în justiție este importantă, în primul rând pentru că aceasta este cea care naște dorința în judecători de a o sluji. Știu că judecătorii susțin cu convingere reforma, aceasta însă nu se poate face prin susținerea unei neîncrederi publice în justiție. Iar reforma de azi a justiției, în realitate, este asimilată cu rezolvarea unei probleme, care se încearcă să se facă doar prin mijloace politice, pentru că în definitiv reprezintă o reformă politică, făcută de către guvern. Fără a alege o atitudine defensivă, cred că pentru a avea mai mult succes, trebuie să găsim un mod diferit de înțelegere și de rezolvare a unei reforme reale în justiție. În orice încercare de schimbare exista un punct de rezistență numit punct critic și care trebuie depășit. Iar punctul critic al justiției este lămurirea și înțelegerea pe care trebuie să o câștigăm în primul rând noi, judecătorii, pentru acest sistem. Și pentru aceasta înțelegere, esențială mi se pare cunoașterea scopului justiției.

Are justiția română stabilit clar un scop?

Răspunsul este din păcate negativ, nimeni nu s-a gândit că este esențial și necesar ca în legile de organizare ale justiției să se prevadă scopul acesteia. Pentru că dacă dorim să dezvoltăm o justiție cu adevărat eficientă, atunci trebuie să stabilim mai întâi care va fi scopul acesteia.

Scopul justiției înseamnă caracterul și individualitatea acesteia ca sistem, el fiind elementul esențial care poate să o deosebească de celelalte sisteme ale statului. Este normal dacă vrem să vorbim despre justiție să ne întrebăm în primul rând care este individualitatea acestui sistem, ce este reprezentativ pentru acesta. Dacă pentru orice ființă elementul esențial ar trebui să fie reprezentat de caracterul ei, atunci și pentru un sistem cum este justiția esențialul este constituit tot din caracterul acesteia. Iar caracterul justiției nu poate fi dat decât de scopul ei, scop care nu poate fi decât acela de apărare a drepturilor și libertăților tuturor oamenilor.

De aici trebuie să plecăm în construirea unei schimbări în justiție, de la caracterul acesteia stabilit clar prin scopul pe care îl are, și care este singurul ce poate duce și la schimbarea substanței și a formelor din acest sistem.

Iar atunci când vom reuși să stabilim un scop clar în realizarea justiției, cu siguranță vom reuși să construim și un caracter al sistemului. Caracter ce va fi mai ușor exprimat de către toți judecătorii din interiorul sistemului.

Ceea ce este și mai important, însă este să reușim să evităm această rezistență la înțelegerea celorlalți (vezi Ministerul Justiției versus C.S.M, etc.), până la urmă fiecare face ceea ce poate, și ceea ce crede, de la nivelul la care se află, pentru că adevărurile noastre nu se sprijină decât pe percepția pe care o avem fiecare dintre noi și care uneori este diferită. Trebuie să fim disponibili să aflăm și opiniile celorlalți,

chiar dacă nu ne convin, cu siguranță nici opiniile noastre nu convin tuturor. Este ușor să te plasezi în opoziție cu cineva sau cu un punct de vedere, mai greu este să renunți, însă la poziția de „judecător”. Cu puțin echilibru putem reuși acest lucru fără să credem că devenim o victimă, sau că pierdem din puterea pe care o avem.

Punctele noastre de vedere trebuie să rămână doar atât, și nimic mai mult. Pentru că nu datorită acestora se ajunge la conflict, ci datorită atașamentului nostru față de ele, care ne blochează orice posibilitate de acceptare și a altor puncte de vedere. Dacă cei cu care intrăm în dialog își vor asuma această responsabilitate de acceptare, avem șansa de a ajunge la un moment dat unul lângă altul, fără să ne certăm sau să ne provocăm.

Vreau să vă spun că și eu alături de mulți alții aș dori să particip la niște schimbări majore în justiție.

Dorința aceasta este foarte mare și de aceea poate nu ne concentrăm decât pe realizarea unui lucru mare. Dar nu trebuie să uităm că în viață nu există lucruri foarte mari care să fie întregi. Fiecare lucru oricât de mare ar fi, este alcătuit dintr-o mulțime de alte lucruri mici. Așa că trebuie să avem răbdare, să construim mai întâi lucrurile mici pentru ca până la urmă din acestea să facem acele lucruri mari, pentru justiția la care visăm.

Iar lucrurile mici, oricum s-ar numi acestea sau orice conotație le-ar da ceilalți, putem să le facem fiecare acolo unde ne aflăm, fără a aștepta ajutorul nimănui, important este să începem să construim „caracterul” justiției pe care dorim să o facem. O justiție, care are drept scop dreptatea prin aplicarea legii, și nu acela de a aplica doar legea.

Reforma politică sau reforma justiției ?

Personal, cred că avem nevoie să comunicăm între noi, cu noi, și chiar cu toate mediile sociale, pentru a înțelege felul în care văd ceilalți lucrurile în justiție, dar și pentru a putea construi un set de strategii care să funcționeze raportându-ne la specificul puterii judecătorești.

Acum, mai mult ca oricând, înțelegerea pe care o acordăm situației actuale, trebuie să aibă ca finalitate, nu neapărat rezolvarea problemelor ce țin de domeniul politicii, ci mai ales căutarea și crearea unui model funcțional, practic, care să poată fi folosit de toți magistrații ce vor să-și dezvolte capacitatea și experiența de administrare a conflictelor cu care societatea îi va investi. Un model energetic dacă vreți, care să descătușeze formele de manifestare a justiției, credința că în tot ceea ce există, se află justul ca o esență a unei unități spirituale.

Într-un cuvânt, eu cred că pot exista două puncte de vedere, unul în care se va insista pe rezolvarea situației prin mijloace politice, indiferent cum vor suna soluțiile propuse, și care va provoca și impune judecătorilor și sistemului, fără nici-o îndoială, servituțile și constrângerile unui astfel de gest.

În timp ce, într-un al doilea punct de vedere, care este diferit de cel politic, se poate susține reforma ca o necesitate nu doar din punct de vedere al administrării și organizării schimbării, ci mai ales al stabilirii nivelului unei realități competitive, care să maximizeze și să conștientizeze șansele de a realiza o schimbare calitativă în justiție.

Acest al doilea punct de vedere, este cel care cred că ar putea da într-adevăr mult mai bune rezultate, și care se poate realiza doar din interiorul sistemului de justiție, de către judecători și nu din afara acestuia. Chiar dacă justiția, a început să trosnească în jurul nostru, de la exaltarea celor mai tineri, trebuie să fim conștienți de

faptul că doar cuvintele sunt contradictorii, în timp ce scopurile noastre trebuie să rămână aceleași.

Și orice încercare de a deosebi reformele bune de cele mai puțin bune, sau judecătorii între ei, indiferent de criterii, nu poate să ducă în final decât la slăbirea justiției.

Pentru că avem nevoie, atât de experiența transmisă de la o generație la alta, cât și de entuziasmul celor lipsiți de vreo experiență. Este falsă orice impresie că tu ești mai bun decât ceilalți, sau că ești singurul care poate face cu adevărat reforma.

Chiar dacă sunt printre noi oameni care cred că este posibil să luptăm separat pentru justiție, că fiecare își poate crea propriile sale reguli, trebuie să realizăm că acest lucru nu va face decât mai multă dezordine în loc să dea un sens acestei activității.

Cu siguranță că orice luptă în interiorul sistemului, orice bătălie dată pentru poziția cea mai bună, și cea mai vizibilă cu privire la reforma justiției, nu poate să ducă decât la justiția pe care o avem azi.

Dacă vrem să luptăm, atunci să o facem pentru o justiție adevărată și nu doar pentru o reformă politică.

Iar lucrul cel mai important nu mi se pare victoria, care poate să ascundă problemele la fel de bine ca și o înfrângere, ci munca. Trebuie să muncim cu perseverență, pentru ca justiția să nu devină doar o misiune de sacrificiu, pentru ca justiția să redea oamenilor printr-un limbaj simplu și clar o idee călăuzitoare despre adevăr și corectitudine.

Este adevărat că noi judecătorii nu am știut niciodată să dăm activității noastre o bază solidă, dar niciodată nu este prea târziu.

Vă întrebați de ce tac judecătorii?

Pentru că sunt obligați la tăcere. Prin toate legile care reglementează activitatea justiției, judecătorii sunt obligați să tacă. Judecătorul nu poate decât să analizeze, să dispună, să hotărască, și toate acestea fără să-și poată permite nici o răbufnire de vorbe, chiar atunci când este înjurat sau pur și simplu „desființat”. În schimb, judecătorul a învățat să-și plămădească înțelepciunea din tăcere și răbdare, a învățat să împartă dreptatea care vine din lucrurile împlinite.

Poate că noi înșine, avem defecte de care nu ne-am debarasat și simțim că ceva nu merge chiar în noi, ceva care ne oprește să vorbim despre ceea ce nu merge cu siguranță și în afara noastră, în societate. Aceasta nu trebuie însă să ne împiedice să ne punem întrebări despre ceea ce nu merge în justiție și în societate.

Judecătorii trebuie să învețe să facă adevăr din faptele pe care le judecă, să rupă din neînțelegerile oricărui proces un timp de pace, pe care să-l aducă oamenilor.

Poate că este timpul să dezlegăm de la ochi justiția, pentru că nu este oarbă, poate că a venit vremea ca și aceasta să privească spre celelalte puteri. Pentru a nu se mai lăsa purtată de mână ca o neajutorată, dusă pe drumurile proaste, ca pe urmă să fie criticată că se împiedică.

Trebuie să le spunem oamenilor că nu există nimic perfect creat de om, și cu siguranță justiția are multe slăbiciuni : orgoliul, dezinteresul față de soarta oamenilor, aplicarea unei legalități exagerate, etc. Dar orice defect se poate corecta și ACEST LUCRU ÎL PUTEM FACE DOAR NOI, judecătorii.

Pentru asta, ne trebuie voință și puterea de a lupta cu slăbiciunile noastre, dar și încrederea oamenilor.

Nu trebuie să ne fie frică de cei care strigă și aruncă cu pietre, pentru că nici ei nu sunt perfecți. Cine crede că dacă strigă și-i lovește pe ceilalți, este mai bun decât ei se înșală crunt, pentru că slăbiciunea lor și propria murdărie sunt cele care strigă cel mai tare. Nici ei nu sunt imaculați ci doar au mai puține limite în plăcerea de a se bucura arătând „murdăria” celorlalți pentru a nu mai fi nevoiți să o vadă pe a lor.

Să începem mai întâi prin a nu mai ignora totul despre „misiunea” judecătorului în societate. Ignoranța nu creează doar slăbiciune dar și o lipsă de conștiință, iar judecătorul nu face o simplă muncă ci mai mult decât atât.

Trebuie să ne manifestăm voința de a fi buni judecători, chiar dacă acest lucru nu ne poate împiedica să greșim. Un lucru este sigur, veți vedea că pe zi ce trece hotărârile pe care le vom pronunța vor fi din ce în ce mai bune, iar într-o zi forța acestora va fi și simțită și văzută de oameni.

Să nu ne mai plângem, pentru că nu ne lipsește nimic pentru a face justiție. Avem mijloacele, ne mai trebuie voința, puterea, și o stare de bun simț în care să judecăm, iar greutățile și obstacolele nu trebuie să ne oprească, ci dimpotrivă să ne folosească ca niște trepte, pentru a urca mai sus și a merge mai departe.

Să conștientizăm faptul, că nimeni nu-ti poate da „calitatea” de judecător, pentru că aceasta se câștigă de fiecare prin activitatea proprie, prin calitățile fiecăruia construite de-a lungul anilor de practică și conform conștiinței și principiilor pe care le au.

Judecătorilor nu le trebuie reformă, ci doar un ideal și puncte de vedere superioare care să-i ajute să descopere principiile corecte pentru înfăptuirea justiției. Un scop clar stabilit pentru justiție este de ajuns să ne facă să nu mai fim timorați de ceea ce au scris și au stabilit alții atunci când noi dorim să facem bine și să ajutăm oamenii.

Pentru aceasta, judecătorul trebuie în primul rând, să devină egalul justiției pe care o face. El nu trebuie să fie nici mai jos decât aceasta dar nici mai sus, iar supremația legii trebuie alăturată supremației conștiinței. Justiția poate să devină în fapt, modelul pentru schimbarea întregii societăți, un model care să decidă mereu spre binele celorlalți.

Reforma – evoluție

Tot în legătură cu reforma justiției, îmi pun o întrebare simplă:

- *Pentru cine se vrea făcută această reformă?*

Pentru Uniunea Europeană, pentru sistemul judecătoresc, pentru oamenii simplii care vin în fața judecătorilor, de voie sau de nevoie, ori pentru nevoia unora de a face ceva?

Cred că orice răspuns am da, rămânem însă, undeva în afara problemei reale, dacă vom continua să privim reforma doar ca pe o măsură politică, ca pe ceva care acționează de undeva din exteriorul nostru.

În prezent România este o zonă plină de gri, unde ambiguitatea etică a fost ridicată la rang de spiritualitate, unde diferența între principii și imitațiile acestora nu se mai poate face, pentru că scopurile considerate utile din punct de vedere politic au înlocuit cu totul principiile. Dacă cineva crede că legalitatea poate fi întărită prin metode politicianiste, prin folosirea excesivă a sancțiunilor, a pedepselor, a mijloacelor punitive, se înșală pentru că aceștia renunță nu numai în numele maselor la libertățile și drepturile omului ci fără să realizeze, renunță la puterea pe care au câștigat-o pentru a construi binele, pentru a-i ajuta pe cei care i-au ales. Putem să supraviețuim și fără morală și fără rațiune, este adevărat că doar pe ultima treaptă a

umanității, dar ce rost mai au atunci toate cuvintele mari pe care politicienii le pun mereu în fața noastră pentru a ne hipnotiza. Poate că este timpul ca cineva să le spună oamenilor că trebuie să facă diferența dintre EUROPENISM- ca libertate, spiritualitate și europenism - care este folosit doar ca o justificare de către politicieni pentru ca aceștia să-și poată atinge scopurile.

Până la urmă, reforma nu este decât un sinonim al cuvântului „evoluție”. Poate că este timpul să folosim cuvintele adevărate, atunci când vorbim despre schimbări, și să spunem cu toată convingerea că nu este vorba decât despre evoluția noastră, ca oameni, ca profesioniști, ca sistem, ca societate, ca națiune.

Cineva îmi spunea că vizitând un cimitir a putut citi pe o cruce un text pe care eu îl consider remarcabil, pentru că poate fi socotit valabil în aproape toate împrejurările și se potrivește atât de bine cu spiritul românilor: „Nu-i nimic, și asta trece”.

Evoluția însă este înscrisă în codul universului nostru văzut și nevăzut. Este poate, singurul lucru care nu va trece, pentru că și nerealizarea și realizarea acesteia duc inevitabil tot la evoluție.

Situația de azi, ne arată o reformă ce se face treptat, adică mai întâi discuțiile – aproape 15 ani, sau mai mult, iar apoi într-un timp și mai îndepărtat, schimbarea. O reformă înzestrată cu o incoerență generală, datorită deselor schimbări de politică guvernamentală în acest domeniu. De fapt am ajuns într-un punct când nu prea mai înțelegem deloc această reformă.

Ea se poate face însă și trebuie făcută, doar cu un singur pas, dintr-o dată, motiv pentru care întotdeauna primul pas în schimbare este și ultimul pas, iar aceasta cred că este cea mai bună cale.

Un prim pas înseamnă întotdeauna o acțiune imediată, începând de la nivelul la care te afli, renunțând la orice fel de discuții, de pregătire sau de așteptare a unor condiții mai bune. Și aproape întotdeauna, acest prim și ultim pas, poate aduce o energie extraordinară, care te îndepărtează de orice urmă de nesiguranță, de confuzie sau de zonă limitată, asigurând în același timp și o anume certitudine în atingerea obiectivului.

Acest prim pas nu trebuie făcut de un președinte, de un ministru, de un guvern sau de către oricine altcineva, ci doar de judecători, de fiecare dintre aceștia, pentru că ei sunt primii și ultimii care fac justiție.

Trebuie să vedem justiția în perspectivă, să o regândim ca un circuit de legătură cu oamenii care o recunosc și o acceptă. Ca o posibilitate dată tuturor de a-și ocupa locurile lor, și de a-și găsi fiecare rostul său. Ca o măsură corectă, justă a tuturor lucrurilor din societate.

Dacă nu se poate, putem vorbi despre reformă, dar haideți atunci să vorbim măcar despre o reformă care nu folosește doar simple ajustări și retușuri?

O reformă în adevăratul înțeles al cuvântului, trebuie să însemne înainte de toate evoluție, o restructurare profundă la nivelul cel mai adânc al ființei noastre, acolo unde nimeni nu are tăria de a încerca așa ceva doar de formă, pentru că ea trebuie să conțină pentru a fi completă, nu doar o componentă materială dar și una spirituală.

În fapt, ceea ce ne cere azi Europa, nu se referă decât la simple corecturi sau rectificări ale unei situații existente.

Noi, însă am putea merge mai departe de atât, putem încerca să răspundem marilor întrebări privind valoarea ființei umane și a individului în fața justiției, a raportului dintre acestea, dintre societate și stat, a caracterului sistemului de justiție.

Noi suntem cei care, dacă vrem, putem să alegem în loc de adevărurile banale și parțiale care ni se prezintă ca mari realizări, pe cele întregi, morale și de bun simț, pe care le cunoaștem dintotdeauna, dar pe care totuși nimeni în societate nu le respectă cu adevărat. Noi suntem cei care, putem să facem ca justiția să nu fie numai una agreabilă, care să placă unora sau altora, ci să fie o justiție practică, pentru a răspunde rapid necesităților tuturor indivizilor, societății, și binelui general. O justiție care să-i ajute pe oameni în evoluția lor, o evoluție ce nu trebuie să se axeze doar pe o anumită presiune ci și pe o stăpânire de sine, pe faptul că aparențele nu pot contura niciodată devenirea, ci doar o gândire limitată la raportul dintre realitate și aparențe.

Justiția trebuie să fie ca o lumină pe care o îndreptăm asupra umbrelor ce duc la dezechilibru în societate, iar reforma acesteia am putea să o numim pur și simplu **evoluție**.

Această evoluție trebuie să însemne, în fapt, exercitarea capacității pe care dorești să o împărtășești cu ceilalți, și nu aplicarea unor criterii formale. Ea poate însemna renunțarea la duplicitate și la duritate, renunțarea la ipocrizie și la amăgiri, dar mai presus de toate acestea, ea înseamnă asumarea autenticității, adică deschiderea unui acces nelimitat la ceea ce este mai real și mai adevărat în tine însuși, fără să intereseze cantitatea ci numai calitatea.

Schimbarea-evoluție nu trebuie să fie rezultatul acțiunii altora asupra noastră, ci trebuie să fie rezultatul propriei noastre căutări de adevăr și al părăsirii unei cunoașteri în care știm mai multe despre ceilalți decât despre noi înșine.

Dar pentru ca evoluția să se producă, este nevoie mai întâi să declanșăm o modificare de model în propria noastră conștiință, iar prin această modificare să câștigăm, pentru noi și pentru ceilalți, o înțelegere nouă a rolului pe care justiția îl are, nu numai pentru oamenii simpli dar și pentru judecători. Astfel, modelul pentru o reformă adevărată trebuie să înceapă cu dezvoltarea simțului moral, al discernământului îndrăzneț, cu găsirea semnificației reale pentru justiție, și părăsirea unei mecanici stricte în respectarea regulilor și, nu în ultimul rând cu refuzul legitimării reducerii conceptului de justiție la cel de lege.

Toate acestea pot forma o schiță a unui model, ce poate ajuta nu numai justiția, dar chiar și societatea, să se plaseze pe un alt nivel de înțelegere.

Aceasta poate însemna și redarea încrederii în justiție care totuși, nu se poate face însă mai înainte de a construi încrederea între noi, în interiorul sistemului de justiție. După mine, reforma justiției trebuie să însemne mai mult decât până acum participarea justiției la reforma vieții sociale, implicarea acesteia în problemele, în întrebările și dilemele acestei societăți în care trăim, pentru că până la urmă, evoluția justiției face parte din evoluția întregii societăți.

5. Puterea și justiția

Trebuie să recunoaștem, că puterea de adaptare este cea mai mare putere, chiar și decât cele constituționale, iar puterea politică este cea care se adaptează cel mai ușor.

Este adevărat că multe cuvinte spuse de putere pot face un rău, dar aici intervine adaptarea, puterea de a întoarce orice rău spre un bine. Să nu uităm un lucru, în politică nu există reguli, iar cea mai importanta trăsătură a moralei politice, o

constituie atingerea scopului indiferent de mijloace. De aceea nu poate exista niciodată o luptă directă între justiție și politică. Doar nu vă închipuiți că noi, ca judecători, ce suntem învățați până la timorare, că nu trebuie să avem opinii decât în hotărârile pe care le pronunțăm, deci noi, am putea avea vreo șansă cât de mică într-o asemenea luptă directă cu puterea politică?

Mai ales că cel mai important principiu în această relație dintre putere și justiție îl reprezintă starea de opinie care ne guvernează în prezent viața, fie că vrem sau nu vrem, și care este construită nu de noi ci de către putere.

Această stare reprezintă însă principalul mijloc cu care lucrează politicul. Nu uitați că ne aflăm pe un teren în care experiența noastră ca judecători nu ne folosește la nimic, unde politicienii știu cel mai bine că certitudinile nu există și că singurul rezultat rămâne doar cel atins și nu cel pe care ți-l propui, că trebuie să te adaptezi în permanență pentru a da impresia că tu ești cel care controlezi realitatea.

În timp ce noi ne învărtim prea mult în teorie și singurul lucru pe care-l putem face foarte bine, este să punem întrebări ca și când am cunoaște deja răspunsurile.

Din păcate, uneori, judecătorii în raport cu puterea politică suferă de o ignoranță severă a realității în care trăiesc. Nu se poate să construim o justiție ideală în teorie, pe care să o aplicăm unei societăți atât de imperfecte, credeți-mă nu vom avea nici o șansă. Dar ceea ce nu trebuie să uităm, este că nimeni nu poate controla justiția doar prin niște cuvinte, și că nimeni nu se poate supăra cu adevărat pe o <putere> cum este sau ar trebui să fie și justiția.

Nu sunt un pesimist, dar trebuie să privim totul în lumina principiilor generale și reale de funcționare a societății de azi. Ceea ce poate face însă justiția, este să sancționeze corect și just toate greșelile puterii politice, nu în calitate de adversar al acesteia ci de camarad, folosind calitatea judecătorilor de simpli păstrători ai Dreptului.

Poate uităm prea repede că și justiția poate reprezenta o putere, dar și faptul că aceasta se poate purta ca o putere cu oricine, chiar și cu celelalte puteri din stat.

Poate că ar trebui mult mai mult, să ne concentrăm asupra muncii noastre, să devenim niște „japonezi” ai muncii din justiție, iar atunci când avem posibilitatea ca prin hotărârile noastre să influențăm schimbările, așa cum le dorim, să nu ezităm să o facem, indiferent de așteptările politicului. Putem să dăm la iveală noi idei, să le răspândim pentru că acesta reprezintă, dacă nu singurul nostru mijloc de influențare, atunci cu siguranță cel mai important. Și mai mult decât orice, trebuie să începem să creăm o stare de conștiință a sistemului pe care-l reprezentăm, pentru ca acesta să fie o putere care să poată să stea alături de celelalte puteri din stat.

Chiar dacă justiția nu se poate baza decât pe legile bune sau rele care există, trebuie să amintim mereu tuturor că aceasta nu este decât o parte a societății, și nu se poate manifesta decât ca o parte a acesteia. De aceea, ar trebui recunoscut faptul că o critică a justiției cuprinde în ea și criticile cu privire la întreaga societate.

Justiția socială și justiția legală.

Prezentul ne arată că trebuie făcută clar distincția între justiția legală și cea socială. Astfel, în timp ce justiția legală se raportează la sistemul juridic atât în ceea ce privește organizarea cât și funcționarea acestuia, având în conținutul său doar argumentul juridic, justiția socială, reprezintă mai mult un concept filozofic decât un sistem, ea funcționând prin aprecierea subiectivă a fiecăruia despre ceea ce el consideră că este drept sau corect și prin raportarea directă sau indirectă la interesele și convingerile sale personale, sau la situația socială existentă în societate.

Și cred că nu profită nimănui, asocierea acestor două noțiuni diferite. Pentru că nu ai cum să te aștepti de la un judecător, la justiție socială, când el nu participă la aceasta, pentru că sarcina unei justiții sociale revine puterii politice, care trebuie să creeze pentru oameni o existență mai bună, condiții de muncă, condiții de trai, condiții privind sănătatea, cultura, etc.

Pur și simplu aceasta nu este misiunea judecătorului, atunci de ce să te aștepti ca el să facă ceva ce nu are dreptul să facă?

Poate că nu mă voi face înțeles, dar oamenii trebuie să cunoască și adevărul, nu numai așteptările care le-au fost induse.

Toți ar trebui să înțeleagă că judecătorul nu poate realiza decât o justiție legală, care este limitată prin legi, și că nu are nici un instrument pentru a realiza o justiție socială, care a devenit din ce în ce mai mult o necesitate în societatea noastră.

Justiția „vorbită”

Este interesant însă că alături de aceste categorii de justiție, a mai apărut o alta. Este vorba despre justiția „vorbită”, când toată lumea în frunte cu mass-media, judecă mai înainte ca o cauză să ajungă în fața judecătorilor, și condamnă mai înainte de orice pronunțare a justiției legale.

Care este greutatea acestei justiții „vorbite”?

Din păcate ea are o greutate destul de mare în existența adevăratei justiții. Pentru că la temelia ei, nu găsim decât o mulțime de probleme, transformate fiecare într-o luptă particulară și separată, care fac din justiție un simplu joc.

Toate aceste „sentințe” care în fapt nu sunt decât simple păreri, interpretări, sau dorințe, și care hotărăsc mai dinainte ce anume și cum trebuie să se pronunțe judecătorul, nu reprezintă în realitate decât presiuni asupra justiției.

Această justiție „vorbită” face însă cel mai mare deserviciu nu numai justiției reale, pentru că încurajează lipsa de respect pentru aceasta, dar și părților dintr-un proces. Pentru că aceasta, dezechilibrează interesele părților, asigurându-i uneia din aceste părți un avantaj nelegal, și rupând orice echilibru în actul de justiție. Iar efectul îl simt în primul rând oamenii, care nu vor mai putea lupta pentru a se apăra, împotriva unei condamnări, deja pronunțate și semnate de opinia publică, pusă doar în fața judecătorului care trebuie să o accepte dacă nu vrea să fie el cel judecat.

Această pseudo-categorie oficiala de justiție, "justiția vorbita" are un efect extraordinar de negativ. Și aceasta face ca purtarea celorlalți față de judecători, să pară că este cea potrivită.

Este ceea ce se întâmplă cu toate aceste opinii, critici, cereri, de fapt este o încercare mai mult decât periculoasă pe care politicienii o încurajează, mass-media o practică pentru interesul său comercial, dar care nu duce decât la discreditarea justiției legale, a sistemelor de autoritate, și în definitiv la dizolvarea oricărei autorități a statului. Dacă nimeni nu vrea să analizeze în mod corect și cinstit efectele acestei "justiții vorbite", probabil că vom suporta cu toți consecințele.

În altă ordine de idei, dacă aş avea posibilitatea să-i spun Politicianului despre justiție, i-as spune ca este cel puțin o glumă (daca nu un mare răs) să pretinzi previzibilitate din partea justiției când legile după care aceasta judeca se schimba de cel puțin 4-5 ori pe an (unele nici nu apuca să intre bine în vigoare că sunt modificate prin Ordonanțe pentru a îndrepta greșelile cu care s-au adoptat). Din păcate, din

această "justiție vorbită" lipsește chiar un actor principal, justiția, judecătorii, cei care lucrează în sistem,

De fapt despre ce ar putea vorbi judecătorii? Despre perfecțiunea sistemului, despre splendoarea lui?

Cu siguranță că nu, și astfel se naște tăcerea noastră. Eu sunt de acord să facem un efort pentru a realiza idealul unei justiții, dar care este acest ideal, ne putem face un ideal doar din imaginea pe care o avem sau pe care trebuie să o avem în ochii celorlalți, așa cum ar presupune această "justiție vorbită". Cu siguranță că nu aceasta trebuie să fie idealul.

Scopul rămâne Dreptatea.

De acord că imaginea este importantă, dar aceasta nu poate reprezenta un scop, ci doar un mijloc, iar scopul rămâne *Dreptatea*. Toți rostesc acest cuvânt DREPTATEA, și gata, nu mai este nimic de făcut, au spus totul, aici se termină treaba lor, și așteaptă totul de la judecători. Eu mă întreb însă dacă ei știu ce este DREPTATEA.

De ce nu ne spun toți aceștia care vorbesc și critică justiția ce înțeleg prin dreptate?

Așa cum reiese din "justiția vorbită" dreptatea este în lege și în aplicarea ei. Deci, trebuie să credem că standardul de azi al dreptății îl reprezintă legea.

Scuzați-mă, atunci noi, judecătorii, cu ce suntem vinovați, pentru că dacă noi aplicăm legea, este logic că noi am făcut dreptate. Și atunci, de ce oamenii rămân tot nemulțumiți de justiție?

Concluzia pe care o putem trage, este că nu prea știm nici unul dintre noi ce anume este dreptatea, sau care este standardul acesteia, astfel că toate aceste atacuri care se îndreaptă către noi ar avea o justificare simplă, dacă noi suntem acolo unde oamenii se așteaptă să găsească dreptatea, este vina noastră, nu a legiuitorului.

Între dreptatea rece a legii (care există la ora actuală) și dreptatea cerută de sufletele oamenilor (care este atât de necesară într-o societate îngropată în inechitate), este o distanță așa de mare încât niciodată judecătorul nu se va putea plasa la mijloc pentru a crea un echilibru. De aici imposibilitatea noastră de a crea un standard de dreptate cu ceea ce avem azi la îndemână, și neputința noastră pe care nu o putem contracara decât prin alegerea uneia din cele două dreptăți (cea a legii sau cea a oamenilor). Și acest lucru contribuie cu prisosință la încurcătura în care se vede pusă azi justiția.

Știți care este cea mai mare ratare a justiției? Justiția prin cuvinte, adică cea vorbită.

Și atunci ce pot judecătorii să facă ?

Cred că singura posibilitate constă în faptul de a face o oglinda perfectă din justiție care să le arate oamenilor insuficiențele și lacunele legilor, și în a le spune că nu oglinda este imperfectă, ci cele care se oglindesc în ea sunt deformate.

Ceea ce este ironic, este că dacă în cazul justiției întotdeauna se amplifică defectele, pentru celelalte puteri, nici nu ar trebui așa ceva, defectele acestora sunt vizibile și recunoscute de toți, dar nu mai sunt criticate din lehamitea născută de-a

lungul atâtor ani, în care oamenii au văzut că nimic nu se schimbă. Dacă noi suntem gata să ascultăm nemulțumirile celorlalți, cred că ar trebui ca și ei să le asculte pe ale noastre.

Se așteaptă, sau chiar se caută a se impune într-un mod tacit schimbarea obiceiurilor, culturii, moralei din întreaga societate prin justiție?

Atunci să se recunoască măcar în mod public, faptul că educația, cultura, civilizația și statul, nu mai pot face ele acest lucru, că societatea este într-un mare impas, că justiția este obligată să preia și din atribuțiile acestora.

Cred că noi, judecătorii, suntem datori măcar să conștientizăm acest lucru, dacă nu avem puterea de a încerca să spunem că aceasta nu reprezintă o cale naturală de schimbare pentru o societate.

Responsabilitatea justiției prin responsabilitatea legislativă

Se vorbește foarte mult despre responsabilitatea justiției, dar trebuie spus limpede și clar, că aceasta nu poate exista fără o responsabilitate legislativă, care aparține întotdeauna puterii politice. De aceea cred că orice analiză a sistemului de justiție ar trebui făcută numai după o analiză a sistemului legislativ, sau cel puțin împreună.

Există o strategie coerentă și eficientă în ceea ce privește scopul și caracterul legilor?

Din păcate, realitatea, inundată de modificări fără număr ale legilor, nu ne poate da un răspuns afirmativ. De aceea, cred că trebuie ca legile să fie adoptate ținând cont de scopul general al justiției, și nu de scopuri politicianiste, pentru că dacă vrem ca justiția să funcționeze, este nevoie ca legile prin ele însele, să promoveze dreptatea și nu doar să fie un manifest al puterii.

O evaluare a sistemului legislativ poate fi realizată prin aprecierea legilor adoptate în acord cu scopul și interesul societății. Astfel, cu cât o lege este mai bună, cu atât funcționează mai bine și are un orizont mai mare de aplicare. În caz contrar, lipsa acestui scop face ca aceste legi să fie limitate la interese provizorii, lipsite de un orizont, de profunzime și de legitimitate, situație care este perfect vizibilă în ziua de azi, și a căror aplicare nu poate aduce decât critici și nemulțumiri pentru justiție.

Cum anume ar trebui să fie legile?

Legile trebuie să fie în primul rând drepte, echitabile și imparțiale, pentru că în sistemul actual de justiție calitatea acestuia este reprezentată în primul rând de legile pe care le aplică. Orice lege reprezintă un simbol, este ceea ce se vede, sub aceasta, stă însă mereu ascuns un principiu, și cu cât acest principiu este mai general și comun acceptat, cu atât mai mult acesta dă legii o profunzime logică mai repede

observată și în forma văzută a legii. Fără principii, legile nu sunt decât niște simple „ordine” care și-au pierdut orice înțeles pentru oameni.

Pentru că principiile reprezintă adevăratul câmp energetic care susține legile. Legile bine concepute, sunt cele prin care se încearcă protejarea drepturilor naturale, cele prin care se respectă mai mult principiile morale și sociale și mai puțin cele politice. Acestea ar putea crea atât pentru puterea legislativă cât și pentru justiție o legitimitate morală.

Din păcate, legile adoptate, în cea mai mare parte de legislativ, nu îndeplinesc aceste condiții, și acest lucru se întâmplă fără un efect negativ vizibil pentru legislativ.

Iar sancțiunea unor astfel de legi proaste, este suportată doar de justiția care este obligată să le aplice.

Nu vi se pare că este o glumă, să ceri previzibilitate din partea justiției, când legislația stă sub semnul incertitudinii și al unei relativități absolute?

Legile ar trebui astfel alcătuite încât libertatea fiecărui individ să nu poată fi limitată decât de libertatea egală a tuturor și nu de cea a anumitor indivizi, sau de cea a statului.

Puterea Justiției.

Parcă, prea des se uită azi, că puterea politică nu se reprezintă doar pe ea, ci reprezintă și societatea și implicit indivizii care o alcătuiesc, că ea nu trebuie folosită doar pentru a domina ci și pentru a construi pentru cei mulți, care nu o pot face singuri. Că principiul politic, nu trebuie să primeze asupra celui moral, social sau economic, că puterea trebuie să și garanteze libertățile acordate prin Constituție în mod egal și imparțial. Că ea trebuie să reprezinte de regulă primul protector al drepturilor oamenilor, în timp ce litigiile la instanțe nu ar trebui să reprezinte decât excepția, pentru situațiile care nu mai pot fi rezolvate în nici un alt mod, și nu regula.

Și cu toate acestea, spre deosebire de puterea politică, justiția este pusă mereu „la colț”, în așteptare, parcă amintindu-i-se că de fapt puterile se exercită într-o anumită ordine, iar ea nu este decât a 3 a putere în stat.

Poate de aceea este important să spunem, că nici un judecător nu poate fi mai independent decât sistemul din care face parte, iar sistemul justiției fără elementul economic la dispoziția sa, nu are și nu va avea niciodată o independență deplină. O relație de egalitate între puteri, așa cum este consfințită chiar de Constituție nu poate să facă abstracție de egalitatea în ce privește administrarea propriului buget, pentru că atâta vreme cât bugetul nu este gestionat de puterea judecătorească ci de cea administrativă, justiția nu poate fi decât o putere de „mâna a doua”, care nu are o autonomie proprie, indiferent de ce spune o lege sau alta.

Pentru ca justiția să devină o adevărată putere, trebuie în primul rând ca ea să devină egală cu autoritatea, măcar a parchetelor, nu mai spunem a celorlalte puteri, căci, se pare că este cale lungă până acolo.

Din acest punct de vedere, este cel puțin curios, de ce procurorilor li s-a dat această independență economică, aceștia fiind cei care-și fac și administrează bugetul, iar justiției i s-a refuzat acest lucru, bugetul rămânând mai departe la ministrul justiției, care face parte dintr-un guvern politic.

Poate că totuși, justiția, nu este chiar atât de independentă cum spune puterea politică? Poate că oamenilor politici le este frică de o independență reală a justiției?

Un lucru însă este sigur, nu trebuie să uităm că orice puterea politică vrea să creeze realitatea, vrea să creeze totul, iar noi judecătorii, suntem singurii care le putem spune că principiile politice nu au ce căuta în justiție, că justiția este creată de judecători, de cei care reprezintă puterea judecătorească. Noi ar trebui să purtăm povara acelui principiu natural constituțional, potrivit căruia puterea trebuie să oprească puterea, pentru că în orice societate și în orice timp, puterea politică este cea care va evita întotdeauna pozițiile de egalitate autentică, încercând prin orice mijloace să domine.

Și putem spune că reușește cu succes acest lucru, atâta timp cât judecătorii se judecă pentru drepturile lor. Ba mai mult, obțin hotărâri judecătorești care nu sunt recunoscute de către administrație, și nici executate.

Ce ironie mai mare într-un sistem, decât acela de a-l critica că nu face dreptate, că nu funcționează corect, în timp ce tu ești primul care nu-ți respecti obligațiile pe care singur ți le-ai stabilit prin legile adoptate.

Sunt mulți judecători, care se simt descurajați în această luptă pe care chiar ei o duc pentru justiție. Dacă puterea politică nu face ceea ce este just, ceea ce este corect, iar sistemul justiției care este o putere recunoscută de Constituție rămâne blocat de către aceasta, atunci care mai este rostul justiției, ce șanse mai au oamenii simpli pentru realizarea unei justiții sociale?

Întrebarea este însă dacă putem să schimbăm ceva, în starea actuală?

Suntem noi, pregătiți să acceptăm puterea pe care o are justiția, atâta timp cât nu suntem gata să acceptăm și sacrificiile și responsabilitatea acesteia?

Dacă orice putere funcționează ca și o mașină, atunci ea exclude orice nouă intervenție, justiția însă poate rezolva această problemă asumându-și bine-înțeles anumite riscuri. Ea are dreptul de a zdruncina mașinăria puterii politice, pentru a-i atrage atenția că nu funcționează bine.

Pentru că până la urmă, fiecare are atâta putere câtă înțelege să-și asume. Iar neasumarea acestei puteri de către justiție nu poate avea ca efect decât un singur lucru, pierderea identității, a însăși scopului său de a fi.

Părerea mea sinceră este, că politica nu poate crea modele, ea doar se învârtă în jurul modelelor create de anumiți oameni și încearcă să le exploateze, sfârșind prin a le distruge orice urmă de credibilitate. Justiția însă este cea care poate da semnificație oricărei situații, scoțând dintr-o simplă neînțelegere, o situație plină de responsabilitate și clarviziune. Puterea justiției este puterea de a spune da oamenilor, atunci când toate celelalte puteri le-au spus nu.

De aceea, mi se pare importantă sublinierea faptului că fiecare judecător, trebuie să trăiască experiența unui model de evoluție proprie, lucru cu atât mai valabil pentru justiție, unde totul se desfășoară conform nivelului de echilibru pe care judecătorul trebuie să știe să și-l păstreze în orice condiții. El trebuie să cunoască realitatea din societate, să fie responsabil, să acționeze și să administreze conflictele cu care este investit indiferent de legile bune sau mai puțin bune care există. Ceea ce se încearcă azi de uni oameni, care ne spun că toate legile "sunt legale" pentru că ele sunt făcute de autoritatea competentă, care este și cea mai importanta putere din stat, reprezintă o încercare de a forma un element de presiune în societate și în justiție.

Avem dreptul să ne întrebăm dacă legile sunt juste?

Atunci, mai avem noi dreptul să ne întrebăm dacă legile sunt juste?

Sau poate trebuie ca toată lumea să stea liniștită, pentru că cei care adoptă legile, lucrează atât de bine și de corect, încât toate acestea sunt perfecte și răspund nevoilor oamenilor și societății?

Nu cred că putem sta liniștiți atâta timp cât imaginile și consecințele legilor adoptate, conduc numai spre aproximări și nu spre certitudini. Cât contextul, valoarea și semnificația acestor legi, nu au dus la progresul dreptului, ci mai degrabă la un declin al acestuia, pe care unii chiar încearcă să-l legitimizeze. Cât lucrurile în societate nu par să meargă pe un făgaș normal, care să facă viața oamenilor mai bună.

Este adevărat că orice putere politică, începe mai întâi prin diverse concepte teoretice să-și asigure și să-și impună vederile politice, dar nu trebuie să uităm niciodată faptul că orice legislație nu este decât un instrument de politică.

Și nu putem să nu ne întrebăm care este scopul politicianilor?

Și nu vorbesc aici de declarațiile formale ale acestora, care pot reprezenta construcții logice și chiar soluții bune la problemele reale.

Are „dreptul” cetățeanul să se întrebe asupra acestui scop? Să-l compare cu acțiunile prezente? Să se întrebe dacă trebuie ca puterea politică să aibă ca limite în funcționarea sa, măcar propriile declarații? Să se întrebe dacă legile sunt juste?

Eu cred ca da. Pentru că, așa cum spunea John Locke „*Scopul legii nu este acela de a aboli sau restrânge, ci de a prezerva și spori libertatea indivizilor*”. Este ceea ce reiese și din acest ideal politic al „statului de drept” care a fost ridicat la rang de constituționalitate, și care reprezintă o limitare a oricărei legislații în ceea ce privește elementul de coerciție al acesteia. Justiția nu trebuie să aparțină puterii, ci oamenilor, ea trebuie să reprezinte o barieră între putere și oameni, atunci când aceștia vor să-și apere drepturile și libertățile.

Ce se înțelege prin lege?

Atunci când vorbim despre lege, trebuie să ne gândim mai întâi la caracterul de generalitate al acesteia, după care să descoperim elementul de certitudine . Pentru că dacă nesiguranța aplicării legilor, particularizarea, și relativitatea temporară a acestora duce la o anumită incertitudine, atunci acest lucru nu poate conduce decât la o lezare a oamenilor în așteptările și proiectele lor legitime.

Iar dacă analizăm activitatea legislativului, care ne-a dat toată această masă imensă de legislație, vom vedea că o mare parte din acestea, nu sunt decât reglementări sau instrucțiuni care nu se pot numi legi în adevăratul sens al acestui cuvânt. Și nu putem să nu ne întrebăm, dacă acesta nu este un motiv important al explicării lipsei de respect a românilor față de lege?

Poate că ar trebui ca numele de lege să nu fie dat decât acelor legi cu adevărat importante, și nu celor care reglementează de exemplu, regimul calului. Sau poate că ar trebui spus cu voce tare că, atunci când legile sunt făcute fără o justă măsură, poate fi pusă în pericol însăși existența statului, a cărei funcționare poate fi frânată de contradicțiile acestora.

Este dorită o justiție independentă?

Din păcate, independența justiției este privită cu o anumită rezervă de către celelalte puteri, ea semnificând pentru acestea, frica în ceea ce privește imposibilitatea de a controla acest sistem. În fapt independența justiției, nu este decât o absență a amestecului sau constrângerilor efectuate de celelalte puteri, dar pe care acestea le percep ca pe o limitare a propriilor puteri. Independența justiției nu se manifestă față de indivizi sau față de societate, și nici față de obiectivele generale ale societății, ci doar față de obiectivele particulare ale celorlalte puteri.

Ea reprezintă modul cel mai eficient de separare și echilibrare constituțională a puterilor din stat. Și nu în ultimul rând, ea reprezintă garanția cea mai puternică, pentru apărarea drepturilor și libertăților indivizilor în raport cu statul, dar și garanția că judecătorii nu se vor îndoii de rolul lor în societate, și vor judeca cu încrederea că dreptatea poate fi o stare naturală. Nimeni nu trebuie să vorbească despre o independență "absolută" a justiției, aceasta nu poate exista decât în "frica închipuită" a unora care doresc să aibă cea mai mare putere. Din păcate dacă justiția nu dă semne de revigorare a dreptului, ne rămâne varianta de dispariție a independenței justiției, a dreptului, și de existență a unei societăți "perfecte" care o să funcționeze numai datorită unor ordine administrative.

Putem privi independența justiției ca fiind ceea ce aceasta face pentru libertățile și drepturile oamenilor, și cu cât efortul și rezultatul acesteia este mai mare, cu atât justiția este mai independentă.

Despre legea lustrației

Aș începe prin a spune, că dacă viitorul este greu de creat, cu siguranță că nici trecutul nu este ușor de șters sau de acceptat. De aceea legea lustrației este necesară și își are utilitatea ei. Ceea ce mi se pare însă interesant este această exagerare în condamnarea unor oameni, și care vrem sau nu vrem, se răsfrânge și asupra sistemului de justiție de azi, deși mulți din cei care apar pe liste nu mai sunt în viață iar majoritatea nu mai sunt în sistem. Legea așa cum am mai spus este bună și trebuie să se aplice, dar esența acesteia trebuie să constea într-un exercițiu de memorie și nu în condamnarea oamenilor.

Cu ce ne poate ajuta acest lucru în idealul nostru pentru o altfel de justiție?

Majoritatea dintre noi am venit în sistem după 1990, de unde credeți că au crescut aceste seminte de azi, oare poate cineva să semene ceva și să iasă altceva. Cu siguranță că nu. Cu siguranță au fost destui oameni care au semănat și seminte bune în timpul de dinainte de 1989.

O sămânță de stejar va face un stejar, nimic nu o poate împiedica sau schimba în conținutul său, poate ca sunt vremuri în care stejarii vor fi mai pitici, mai subțiri mai plăpânzi, dar ei vor rămâne întotdeauna stejari.

Nu este vina nimănui că răul este atât de amestecat cu binele, încât trebuie multă vreme pentru ca acestea două să se poată separa. Închipuiți-vă că ar exista o modalitate în care pentru fiecare greșală a noastră am fi pedepsiți imediat, credeți că ar mai exista viață pe pământ?

Poate de aceea nici binele nu vine imediat și nici răul nu se uită repede, dar ele vin cu siguranță odată și odată peste cei care le-au semănat. Oamenii trebuie însă să aibă timpul și șansa de a se îndrepta singuri, pentru că nici o pedeapsă nu îndreaptă ci mai mult distruge. Esențial nu este să pedepsim, să condamnăm ci mai ales să reflectăm pentru ca noi să nu facem aceleași greșeli, și eu cred că această lege poate funcționa și în acest mod, pentru că esența justiției nu trebuie să stea niciodată în condamnare ci în îndreptare și înțelegere.

6. Ce este justiția?

Pentru cea mai mare parte dintre oameni, ea rămâne un simplu cuvânt, pentru politicieni se transformă în prilejuri de a se face cunoscuți. Acesta este și motivul pentru care toate strigătele se îndreaptă către noi. Eu cred că a sosit timpul ca judecătorii să facă din acest cuvânt simplu, o înțelegere a sistemului, pentru ca cetățenii simpli să-l poată cunoaște mai bine. Este timpul, ca noi să realizăm justiția ca pe un fenomen, care să creeze un adevărat mediu social ce poate împlini așteptările oamenilor.

Nu cred că este important ca judecătorii să dea o declarație de independență, cred că ar fi mult mai potrivit ca noi judecătorii, să dăm o declarație de identitate, spunând care sunt jaloanele principale ale profesiei de judecător, dar și realizând o identitate între ceea ce spunem, ce credem, și ce facem pentru justiție. Această soluție ne-ar permite să nu mai amplasăm sursa schimbării în afara noastră, să nu mai fim dependenți de mijloacele politice, pentru că adevărata schimbare nu poate fi decât cea interioară, și numai asumându-ne această schimbare, ajungem să provocăm și să influențăm schimbarea de care vorbește toată lumea, schimbare care poate transforma până la urmă întreaga societate românească .

Să nu spunem în această declarație ceea ce vor să audă ceilalți, ceea ce alții cred că este nevoie, sau că ar trebui să facem, ci să ne orientăm asupra rezultatului schimbării pe care o dorește societatea, să facem ceea ce trebuie să facem, respectiv împlinirea sentimentului de justiție al oamenilor care vin în fața noastră, câștigarea încrederii și respectului societății pentru și prin meseria pe care o facem. Identitatea judecătorilor mai poate însemna, și definirea acestei profesii, arătarea limitelor pe care aceasta le are, dar și a chestiunilor esențiale care o deosebește de celelalte profesii juridice.

Ce reprezintă justiția pentru un judecător?

Este o întrebare la care merită să căutăm un răspuns, pentru că răspunsul face efectiv parte din munca noastră pe care o depunem pentru realizarea justiției.

În primul rând justiția pentru judecător nu poate să însemne ceea ce înseamnă pentru ceilalți, datorită faptului că judecătorul este poziționat diferit de aceștia în această relație.

Unde anume? Cred ca este important să descoperim nivelul la care este judecătorul față de justiție, iar acesta pare să fie doar acela de "muncitor simplu" care are o sarcină de îndeplinit, căruia i se cere să "măsoare" să "cântărească", să "taie" după o metodologie stabilită folosind materialele puse la dispoziție - "legile", fără a avea un alt rol, și fără a i se permite o implicare mai mare într-o eventuală transformare a muncii sale, iar de aici se naște neputința noastră de a face ceva nou pentru justiție.

Cineva spunea că „ignoranța nu are început, dar are sfârșit”, completând această afirmație se poate spune că cea mai periculoasă ignoranță este cea a intelectualilor, pentru că aceștia cu ajutorul cunoașterii pe care o au, limitează de fapt orice alta cunoaștere care ar putea să apară și nu au sfârșit în ignoranța lor.

Revenind la prima întrebare, din păcate și azi justiția pentru judecător este doar o comandă socială la care acesta trebuie să răspundă. Ce s-ar putea face, ar fi să încercăm depășirea acestui nivel de comandă socială dată pentru dovedirea unei utilități, printr-o acțiune de înțelegere a modului în care s-ar putea construi o justiție care să treacă de limita utilului spre realizarea unei armonii, al echilibrului. Până la urmă justiția nu trebuie să însemne numai o judecată și o condamnare, ea poate însemna și construirea unei înțelegeri pe care să o aducă oamenilor.

Acest lucru nu se poate face însă atât timp cât urmăm în continuare șabloanele trecutului, reducând orice complexitate a prezentului în virtutea obținerii acelei utilități pentru societate. Și aici sunt lucruri concrete, interpretări, practici, care sunt imposibil de depășit, pentru că ni se cere să ținem cont de ele.

Aproape toate discuțiile despre justiție, chiar și cele profesionale rămân legate de trecut, pentru că nimeni nu găsește comodă orientarea către nou fără o confirmare a acestuia din punctul de vedere al șabloanelor create în trecut.

Ceea ce este esențial de observat, este faptul că un om deștept se poate descurca foarte bine și cu aceste șabloane, poate reuși în viața socială și profesională cu succes, ceea ce nu poate face însă este să prindă semnificația, sensul profund al prezentului și de aici nedumerirea tuturor care se întreabă de ce lucrurile nu merg spre bine, de ce nu mai funcționează aproape nimic.

De ce?

Răspunsul este că trebuie să privim mai atenți prezentul, să-l vedem așa cum este fără a ne raporta la prejudecățile pe care fiecare le avem (chiar dacă acestea reprezintă personalitatea noastră), și poate atunci am reuși cu adevărat prima și cea mai importantă schimbare, schimbarea noastră și a modului de a privi lucrurile, situarea pe un nivel nou de percepție care să ne deschidă alte posibilități.

Din mecanismul justiției.

Atunci când toată lumea arată spre justiție, ar trebui să se știe că justiția, nu se face numai cu ajutorul judecătorului și cu ajutorul legilor, dar și cu cel mai important dintre lucruri, reprezentat de faptele și situațiile pe care oamenii le aduc în fața justiției, pentru a fi cântărite, și care sunt în fapt materia primă.

Și câți dintre cei care vin, nu încearcă să-și tragă de partea lor un cât de mic avantaj, chiar dacă pentru aceasta trebuie să mintă, sau să manipuleze lucrurile pentru a i se da lui dreptate?

Și uite așa, ne trezim că judecătorul, judecă uneori de fapt doar minciuni și neadevăruri pe care părțile în orbirea lor le prezintă pentru a putea câștiga, pentru că în definitiv pentru aceștia dreptatea se reduce de cele mai multe ori doar la câștigul unui proces. Iar din faptele și lucrurile strâmbe aduse în fața judecătorului, niciodată nu se poate face dreptate ci doar o judecată relativă, care va consfinți o situație conformă celor prezentate de către părți.

Pentru o justiție corectă responsabilitatea aparține și oamenilor care vin în fața judecătorilor, acești oameni trebuie să respecte legea, pentru că cine nu respectă legea cu siguranță nu va avea nici un respect pentru justiție, și se va limita doar la găsirea unor puncte slabe ale acesteia pentru a le putea critica și a-și argumenta în acest fel comportamentul față de lege.

Un judecător bun, trebuie să conștientizeze modul în care societatea încearcă să-i controleze pe oameni, tocmai pentru a distinge cu claritate între conceptele obiective și subiective. Astfel, prin impunerea unor convingeri culturale, de tipul: nu trebuie să ai încredere în nimeni, tu ești cel mai bun, tu trebuie să câștigi indiferent cum, ceilalți nu contează, luptă fiecare pentru binele său, în viață unul câștigă și altul pierde, etc. și care circulă într-un fel sau altul, se formează o adevărată „cultură”. Spuse direct sau frumos ambalate, sub forma unor adevărate „virtuți”, acestea s-au transformat în temeri, care ne fac mai mult să reacționăm fără să gândim.

Și în loc ca oamenii să devină solidari, să dorească și să construiască binele comun, ei devin solidari doar în fricile lor: frica de sărăcie, frica de ceilalți, frica de a pierde, frica de câștigul celorlalți, etc.

Atunci, cum să nu fim săraci în spiritualitate, dacă acestea sunt singurele lucruri pe care le împărtășim cu ceilalți?

Problemele care ne afectează modul de a gândi și chiar de a trăi, ne închid drumul spre idealurile ce ar trebui să ne îndemne să fim mai buni, mai corecți, iar aceasta face ca lupta pentru schimbare să fie și mai grea.

Tot ceea ce trebuie să facem, atunci când aceste convingeri ne ținutiesc, este să începem să naștem în noi credința prin voința de a fi altfel, să le arătăm celorlalți că binele, corectitudinea, dreptatea, adevărul, sunt lucruri care se pot nu numai rosti dar și trăi, pentru că în definitiv și acestea sunt lucruri care pot influența societatea la fel de mult precum cele izvorâte din frică.

În ce constă calitatea muncii unui judecător?

În cunoașterea cât mai bună a legilor și în transmiterea acestora către cei care vin în fața sa? În judecarea neînțelegerilor dintre oameni, sau în echilibrarea relațiilor din societate ?

Eu cred că judecătorul, așa cum arată și etimologia cuvântului, nu transmite pur și simplu legea, pentru că în condițiile de azi, oricine poate cunoaște această lege.

Judecătorul trebuie să-i convingă pe oameni, prin felul în care judecă, că dreptatea poate avea un caracter general, că ea aparține tuturor și nu numai unora dintre ei.

Dreptatea nu poate fi nici de partea apărătorului, nici de cea a acuzatorului, ea este ceea ce judecătorul care nu-și propune să câștige, nu-și propune să lupte și nici să se împotrivescă cuiva sau unui anumit lucru, decide că este drept. Iar dreptatea pentru a fi totală, trebuie să însemne nu numai o îndreptare prin fapte dar și o îndreptare prin înțelegere. Un judecător bun, este cel care se întreabă la fiecare hotărâre pe care o ia, dacă este drept sau nedrept, pentru că valoarea exactă a dreptății este dată tocmai de puterea sa de a se îndoii de orice soluție.

O justiție eficientă este în primul rând o justiție care există și care se vede, o justiție care nu-și trage certitudinile din dogmele legii ci doar din adevărul faptelor, o justiție pe care toți oamenii o simt egală în manifestarea pe care o are, o justiție conștientă că problemele cu care se confruntă sistemul nostru, nu pot fi diferite de cele cu care se confruntă întreaga noastră societate.

Hotărârea pronunțată de judecător.

Și dacă orice justiție există în primul rând prin autoritate, putem spune că justiția noastră, dobândește această autoritate prin hotărârea pronunțată de judecător.

Hotărâre care poate fi cel mai scurt, sau cel mai lung drum spre dreptate. Și aceasta devine adevărată, numai în măsura utilizării practice a bunului simț și a validării justului, prin motivele bine definite, și precise pe care se sprijină.

Astfel, cel mai important act al judecătorului este hotărârea, prin care el stabilește un adevăr, și care din păcate nu poate fi unul întreg și radical, ci doar un adevăr judiciar ce se raportează la o anumită situație concretă, fără a putea să surprindă întregul. Importanța hotărârii pronunțate de judecător, este însă de necontestat, atât pentru părți cât și pentru societate.

Pentru părți, hotărârea înseamnă de fapt rezultatul unei întregi activități judiciare, desfășurate cu scopul de a pune capăt litigiului dintre ele, și de a proteja drepturile concrete ale acestora. În ce privește societatea, hotărârea judecătorească reprezintă convingerea că sistemul de drept funcționează, că ordinea de drept poate fi restabilită prin acest mecanism social, pus la dispoziția tuturor cetățenilor fără nici un fel de deosebiri sau de arbitrar, de asemenea, hotărârea judecătorească semnifică și un barometru al moralității pe care societatea respectivă o recunoaște și dorește ca cetățenii săi să o respecte.

Dacă analizăm hotărârea, atunci observăm că orice hotărâre luată de un judecător, are la bază mai întâi, o părere. Părerea judecătorului presupune o anume stare provizorie asupra căreia se poate oricând reveni, în timp ce hotărârea judecătorească presupune o anume inflexibilitate, care nu te mai lasă să revii asupra alegerii făcute.

Și oare cât din această părere nu ne modelează ea pe noi?

Probabil că, cu cât îți mai mult la o părere, ajungi să provoci o schimbare în ordinea naturală a raționamentelor tale, și părerea nu mai este a ta, ci tu aparții

acesteia, moment în care toată energia ta este folosită nu pentru a înțelege ci doar pentru a-ți apăra punctul de vedere .

Nu trebuie să uităm însă, că orice punct de vedere înseamnă o potențială prejudecată, de aceea judecătorul trebuie să se ferească de a-și forma un punct de vedere înainte de terminarea procesului.

El trebuie ca pe tot timpul procesului, să se păstreze într-o stare de neutralitate în care să nu încline balanța spre nici o parte. Această neutralitate este îndoiala cu privire la cui aparține dreptatea, ea definește starea unui judecător și corespunde cerinței imparțialității cerute de lege. De-abia după terminarea procesului, judecătorul poate ieși din această stare de neutralitate și să-și formeze un punct de vedere, pe care să-l transforme în hotărâre.

Formarea unui punct de vedere de către judecător în timpul procesului și părăsirea neutralității și a unei normale îndoieli, îl face să nu mai poată accepta ușor un alt punct de vedere, ca și când deja ar fi luat hotărârea, chiar dacă nu a pronunțat-o, lucru care duce la vicierea oricărei judecăți și a rezultatului acesteia.

Hotărârea, mai presus de orice, înseamnă fermitate, voință, părăsirea oricărei îndoieli și, nu în ultimul rând, reprezintă actul material în care este fixată decizia luată de judecător.

Hotărârea unui judecător, trebuie să însemne pentru părți mai mult decât o deșteptare, ea este în același timp și o limitare a posibilităților pe care aceștia le au pentru stingerea conflictului. Pentru judecător, hotărârea reprezintă capacitatea acestuia de a găsi înțelesul adevărat al lucrurilor și faptelor aduse în fața sa, un exercițiu de credință practicat pentru câștigarea încrederii și crearea unei valori prin care se stabilește un sentiment de certitudine în societate. O hotărâre, că este bună sau rea, are la baza sa, în primul rând, interpretarea pe care judecătorul o dă faptelor prezentate de către părți, iar din aceasta se dezvoltă motivarea convingerilor care îl conduc spre o anumită soluție.

În plus față de toate acestea, hotărârea pronunțată de judecători reprezintă contribuția lor la clarificarea aplicării concrete a noțiunilor de drept și la conturarea cât mai precisă a întinderii domeniului fiecărei norme legale, sau mai pe scurt la crearea jurisprudenței.

Și deși în sistemul nostru de drept, jurisprudența nu reprezintă o sursă obligatorie de drept, ea fiind privită mai mult din punctul de vedere al creării unei practici unitare, aceasta nu este mai puțin importantă, întrucât prin soluțiile pronunțate, judecătorii participă de fapt la crearea dreptului.

Am putea spune că, jurisprudența reprezintă pentru justiție, hainele cele mai bune ale dreptății, cu care aceasta se poate îmbrăca.

Nu trebuie uitat însă, nici faptul că odată cu aderarea la Uniunea Europeană, justiția română va trebui să aplice în mod direct jurisprudența, chiar împotriva legilor care există și nu sunt abrogate. Iar pe judecătorii noștri, care au fost educați în supremația legii, nu se poate să nu-i sperie umbra acestora, chiar dacă știi că trebuie să construiască dreptatea de mâine în alt mod decât cel clasic, întemeindu-se pe rațiunea unor motivări și nu pe textele normative.

Dintr-un alt punct de vedere, hotărârea judecătorească semnifică dreptatea făcută de către instanță.

Odată cu introducerea termenului de dreptate această problemă capătă, însă un tot mai accentuat caracter subiectiv. Dreptatea părților ce vin în fața judecătorului, poate reprezenta pentru ele, de fapt, punctul de vedere al fiecăreia, argumentat și motivat, pentru ca lucrurile să fie rezolvate în favoarea uneia dintre ele. Mergând mai departe, dreptate aceasta poate semnifica și pedeapsa aplicată uneia din părți.

Din punctul de vedere al judecătorului, dreptatea însă nu trebuie să fie privită ca o pedeapsă, și nici ca o alegere al unuia din punctele de vedere al părților, ea trebuie să fie mai mult o **îndreptare** a unei situații către normalitate, și care se lasă modelată de justiție, în vederea împlinirii scopului acesteia.

Iar în activitatea unui judecător, vă pot spune că există o dreptate mai convingătoare, dar și una mai puțin convingătoare, care i se reproșează pe bună dreptate acestuia, și care este strâns legată de motivarea hotărârii.

Potrivit codului de procedură civilă, unde se arată în mod expres care este structura unei hotărâri judecătorești, aceasta trebuie să cuprindă pe lângă alte elemente „motivele de fapt și de drept care au format convingerea instanței, cum și cele pentru care s-au înlăturat cererile părților”, și acesta constituie după părerea noastră cel mai important element al unei hotărârii.

Spunem acest lucru, cu convingerea că dispozitivul care reprezintă rezultatul judecății, și scopul pentru care părțile participă la desfășurarea procesului, nu ar avea nici o eficiență în lipsa unei motivări a soluției pronunțate de către instanță, ce trebuie să convingă părțile și de ce nu societatea, prin caracterul educativ al acesteia.

Demersul pe care dorim să-l realizăm prin pronunțarea unei hotărâri, ar trebui să nu fie numai unul teoretic ci și unul practic, care să ducă în final la o schimbare în activitatea judecătorilor dar și în percepția societății despre imaginea justiției. Pentru aceasta, cred că trebuie să găsim o altă modalitate de motivare a hotărârilor.

Așa cum știm și cum am învățat, hotărârea judecătorească trebuie motivată convingător, clar și concis.

Ne întrebăm însă cât de concisă trebuie să fie această motivare? Cât anume din tăria și puterea argumentelor, trebuie să fie folosite pentru a dovedi drumul care a dus spre soluția găsită?

Am vorbit mai devreme despre practica unitară, dar la ce bun să creăm o practică unitară dacă prin aceasta nu se creează reguli mai generale, valabile pentru mai multe litigii, ci doar o practică care face ca relativitatea hotărârilor să fie extraordinar de mare, iar soluția dintr-o speță să nu poată servi într-o altă speță. O caracteristică mult mai importantă, dacă nu esențială pentru activitatea judecătorului, cred că este puterea de convingere a unei hotărâri și nu neapărat conformitatea acesteia cu alte hotărâri. Astfel, în practică ar trebui să luptăm, nu pentru crearea unei practici unitare, pe care mulți judecători o simt mai mult ca pe o uniformizare, ci a unei practici „convingătoare” ale cărei efecte să fie crearea unei jurisprudențe unitare.

Diferența dintre practică și jurisprudență, mi se pare relevantă pentru activitatea judecătorilor, pentru că în timp ce practica reprezintă adunarea laolaltă a munci noastre prin toate hotărârile pronunțate, jurisprudența înseamnă ceea ce este semnificativ din această muncă, cea care dă un anumit sens în activitatea justiției.

Dacă practica judecătorească ar fi ca o pânză, atunci jurisprudența ar fi broderia care scoate în evidență frumusețea acesteia. De aceea cred cu tărie, că toată această concentrare a noastră asupra unei practici unitare, nu reprezintă decât o „uzură minunată” a justiției, care nu va putea duce niciodată, la schimbarea înfățișării acesteia în imaginea oamenilor, pentru că importantă este direcția în care se îndreaptă justiția, și care nu poate fi arătată decât de jurisprudență prin hotărârile cele mai relevante.

După mine, orice motivare trebuie să stea nu sub apăsarea unor texte seci de lege, ci sub cuprinderea și transmiterea unor imagini și forme pe care noi să le coborâm din lege, pentru a putea fi înțelese de oamenii care vin în fața noastră.

Pentru a motiva o hotărâre, *judecătorul trebuie mai întâi să descrie desfășurarea procesului care va cuprinde și situația de fapt reținută, după care să*

identifice problemele de drept puse în discuție de litigiul respectiv, să le rezolve într-un mod cât mai inteligibil pentru justițiabili și să facă aplicarea soluției găsite la speța respectivă. Lucrul important pe care trebuie să-l facă judecătorul, este această descoperire a dreptului pe care partea sau părțile îl pun în discuție prin respectivul litigiu, identificarea problemelor de drept și rezolvarea lor într-un fel cât mai aproape de înțelegerea oamenilor, pentru că numai acestea pot mări gradul de generalitate al unei hotărâri, pentru ca ea să poată fi folosită și de alți judecători. Numai în acest fel, soluția pronunțată, și în special motivarea acesteia, pot conduce la o previzibilitate atât de des clamată de către criticii sistemului de justiție. Și acest lucru ar putea fi ușor atins, prin modificarea codului de procedură civilă, care să prevadă în mod expres, așa cum am arătat mai sus, care trebuie să fie structura motivării unei hotărâri.

O hotărâre bună pronunțată de judecător, este necesar să cuprindă înțelesul adevărat al substanței pe care-l are orice act de justiție, dreptatea.

7. Ce este corupția?

Este adevărat că justiția reprezintă un element esențial pentru combaterea efectelor corupției, și că sub acest aspect trebuie să-și eficientizeze activitatea pentru o înlăturare cât mai rapidă a acestora. Nu trebuie însă uitat faptul, că dacă problemele care o generează rămân nerezolvate, atunci orice luptă este inefficientă.

Corupția, provine în primul rând din fragmentarea conștiinței, atunci când avem o conștiință pentru o situație, și alta pentru o altă situație. Pentru că starea naturală a conștiinței este întregul, indivizibilitatea. Și ceea ce mi se pare mai important, orice corupție este în primul rând, o lipsă a moralității din societate.

Toți au tendința de a vedea corupția ca fiind ceva în afara lor, ceva care îi asaltează pe oameni și până la urmă reușește să-i ocupe, numai că lucrurile nu stau chiar așa de simplist. După mine, atunci când vorbim despre orice fenomen, pentru a avea șansa de a-i surprinde adevărata esență, nu trebuie să-l separăm de toate celelalte lucruri, ca pe urmă să-l analizăm, pentru că toate informațiile pe care le-am obține ar fi în mod sigur greșite.

De ce?

Tocmai pentru că aceasta se află într-un anumit loc dintr-un întreg, trebuie să înțelegem că și atunci când o analizăm ca o parte, aceasta rămâne parte a unui întreg, că aceasta are o relație cu celelalte lucruri sau fenomene care-o înconjoară și că numai privită în relație cu acest întreg, care în cazul nostru este societatea, îi putem descoperi adevărata esență. Privită în acest fel, corupția reprezintă un comportament social viciat.

Corupția nu poate fi privită însă, numai din punct de vedere legal, pentru că rădăcina acesteia stă în moralitatea societății în care trăim, iar legalitatea nu poate decât să acționeze asupra unui efect, ceea ce face ca totul să fie groaznic de inefficient.

De aceea, cred că este important să vedem care este cauza acesteia, care este relația dintre acest comportament social viciat și modul nostru personal de a gândi, de a acționa?

Pentru că numai astfel, s-ar putea ajunge la îndepărtarea acesteia. Corupția, este parte a unui proces, a unui mod de viață pe care societatea noastră îl are, și pe care n-o putem face să dispară doar arătând cu degetul spre ceilalți și stigmatizându-i ca și când numai ceilalți ar fi singurii „bolnavi”. Spun toate acestea pentru că noi, ca

ființe, nu suntem și nu putem trăi izolați, nu ne putem asuma doar rolul de părți fără să ne asumăm și conștiința întregului din care facem parte. Ca oameni, ne aflăm într-o permanentă conexiune cu ceilalți, cu mediul, pe care nu numai gândurile, imaginația sau acțiunile noastre, dar și ale celorlalți l-au creat. Suntem conectați cu credințele noastre, ale oamenilor ce ne stau alături, cu atitudinile pe care le înregistrăm zi de zi în societate, cu cuvintele pe care le folosim sau pe care le ascultăm și, nu în ultimul rând, cu modul în care ne înțelegem pe noi, pe ceilalți și tot ceea ce ne înconjoară.

Corupția până la urmă, ne privește pe toți, în aceeași măsură, pentru că toți purtăm o responsabilitate morală pentru existența acesteia. Ea este un mod particular de a vedea totul izolat, o încercare de a face dintr-o parte un întreg.

Dacă vrem să rezolvăm problema corupției, trebuie să ne situăm pe un alt nivel de gândire decât cel la care s-a creat această problemă.

Problema corupției nu este doar satisfacerea interesului personal, ea este în primul rând o problemă de moralitate, care după mine va exista atâta vreme cât spiritualitatea noastră este atât de săracă în idealuri, și cât nu avem credințe care să ne determine comportamentul.

Poate că la aceasta a contribuit și cultura personalității, care s-a practicat și se practică atât de intens în societatea noastră, uitându-se de cel mai adevărat lucru care definește un om, și anume, caracterul lui.

Degeaba umblăm după personalități, care își construiesc cu dibăcie imaginea pe care le-o afișează altora, dacă nu ne interesează ceea ce vine dinlăuntru al celui om, ceea ce-l definește, caracterul lui.

Un lucru este cert, nu trebuie să-ți pui niciodată speranța doar în faptul de a sta alături de cei buni, pentru că aceasta nu te poate învăța ce este drept sau feri de ceea ce este injust, sarcina rămâne întregă pe umerii fiecăruia dintre noi, care trebuie să înceapă schimbarea fiecare cu ei înșiși.

Corupția poate fi definită, și ca un răspuns de adaptare al oamenilor la unele cerințe ale societății, iar pentru a lupta împotriva acesteia nu este de ajuns doar distrugerea celor care se „adaptează”, ci trebuie, mai degrabă să descoperim ce anume din societatea noastră determină acest răspuns adaptiv.

Este ușor să spunem că omul, este singura cauză a corupției. Dar oare nu și sistemul în care trăim le impune oamenilor anumite valori false, anumite standarde pe care fiecare se străduiește în felul lui să le atingă pentru a-și crea iluzia unei anumite poziții în această societate?

Lupta împotriva corupției, a transferat într-un mod nerealist și nedrept toată responsabilitatea asupra justiției, uitându-se că justiția nu poate lupta decât împotriva efectelor corupției. Uitându-se că, cauza acesteia rămâne una morală, a cărei responsabilitate o poartă toți indivizii unei societăți și în primul rând puterea politică care guvernează și care poate imprima un anumit model în societate. De aceea, soluțiile reale ar trebui să se îndrepte spre o strategie practică, de orientare a politicii spre cei mai dezavantajați membri ai societății, pentru ajutarea acestora de a depăși dependențele, uneori disperate, de factură economică și socială evidente.

Adevărul este, că nu se poate rezolva totul prin justiție, nu se poate pune, prin ea, capăt sărăciei, inechităților sociale, economice sau culturale. Și acest lucru trebuie repetat cât mai des, pentru a putea fi înțelese.

În schimb, ceea ce poate face justiția, este ca printr-un profesionalism echidistant față de celelalte puteri, să furnizeze societății speranța, că există o posibilitate pentru rezolvarea acestora, prin hotărârile pe care le pronunță și care pot fi adevărate puneri în discuție a direcției în care se îndreaptă societatea.

8. Cine și ce este un judecător?

Este el un om, ale cărei componente esențiale sunt doar cunoașterea legilor și aplicarea acestora unor situații din realitate, sau trebuie să așezăm lângă acestea și virtuțile și credința?

Cât de înșelătoare pot fi uneori chiar și aceste virtuți, dacă se plasează doar în exteriorul personalității judecătorului?

Un judecător, trebuie să fie acela care părăsește această linie a orizontalității unde este fixată azi justiția, și care să se deschidă spre o verticalitate a încrederii într-o judecată raportată atât la o cunoaștere interioară, spirituală, ca și la virtuțile care vin din interiorul lui și al societății.

Orice judecător, trebuie să se ferească, mai întâi de toate, de mândria spre care-l conduce judecarea slăbiciunilor celorlalți, pentru că acestea sunt foarte aproape și de el.

Activitatea unui judecător nu cuprinde numai rațiune și logică, ea cuprinde și înțelegeri și intuiții ale unor situații care, deseori, sunt închise în lăuntru unor cuvinte, și care de multe ori se lasă cu greu dezvăluite.

Pentru că logica nu ne conduce întotdeauna la adevăr, trebuie să conștientizăm că totul depinde de la ce premise se pleacă. Putem gândi logic corect, însă concluziile noastre nu vor fi decât răspunsuri ale premiselor de la care am pornit, iar uneori, gândirea este foarte mecanică, ceea ce înseamnă că, în cea mai mare parte, noi funcționăm prin automatisme mai mult sau mai puțin verificate.

Un judecător, trebuie să aibă în el duhul miraculos al descoperirii spre cunoașterea dreptății, care să lumineze ochii inimii celor care vin în fața lui. Un judecător este acela care vorbește foarte puțin, pentru că gândește foarte mult. Un judecător trebuie în primul rând, să înțeleagă care este adevărata nădejde a celui care vine în fața lui, ca să găsească adevăratul înțeles pe care acesta îl dă lucrurilor.

Ca judecător, în orice analiză pe care o faci, cred că este important să pleci de la un principiu: dacă adevărul este unul singur pentru toți, realitatea poate avea niveluri diferite pentru fiecare. Spun asta, pentru că cei mai mulți dintre noi privim lucrurile prin lentilele presupunerilor, opiniilor sau convingerilor noastre, sau a celor induse de societate. Iar acestea, pot să ne aducă în situația în care putem vedea lucrurile așa cum credem noi că sunt, și nu așa cum sunt de fapt, fără a fi întotdeauna în stare să surprindem absolut toate aspectele unui lucru. Și cel mai important într-o

asemenea situație pentru judecător, nu este să alegi imaginea unuia sau altuia, ci trebuie să-i faci pe amândoi să vadă aceeași imagine, iar aceasta este dreptatea.

Judecata justiției.

Dacă legea este de cele mai multe ori, o reacție aplicată celor care încalcă anumite reguli, se pare că această reacție nu-și mai îndeplinește de loc rolul său social. Poate că judecata se rezumă în prezent doar la lege, iar aceasta a devenit mult prea mult o încercare vindictivă, de pedepsire a unor vinovați, renunțând la rolul său de echilibrare a unor relații.

O judecată, trebuie să fie și altceva decât o pedeapsă, o răzbunare, ea trebuie să-l facă pe om să simtă încrederea și ajutorul celorlalți, că se poate trece peste orice experiență dureroasă sau tristă, dacă el alege să facă acest lucru, să-i arate celui judecat greșeala pe care a făcut-o și puterea de a-și asuma responsabilitatea pentru aceasta.

Putere care trebuie să-i aparțină, și care îl ajută să meargă mai departe. *Justiția nu poate exista, decât prin dreptatea pe care o face și nu doar prin legea pe care o aplică.*

De aceea, orice existență a justiției care se limitează doar la lege, nu face decât să nască în societate un sentiment de injustiție, pe care sistemul îl resimte ca o lipsă de încredere, sau ca o imagine proastă.

Suntem judecători, nu numai în măsura în care vorbim, acționăm, și pronunțăm hotărâri, ci și în măsura în care ne cunoaștem pe noi cu adevărat. Pentru că numai această cunoaștere ne ajută să creștem cu adevărat, numai ea ne poate dăruia spațiul necesar pentru înțelepciunea pe care să o dăruim și celorlalți.

Din păcate, de cele mai multe ori, opinia unui om este conectată la judecățile critice ale celor care încearcă să distrugă adevărul tocmai prin fracționarea lui, prin inventarea unor istorii personale de adevăr, și prin care urmăresc să inducă ideea că nu poate exista același adevăr pentru toată lumea. Acest adevăr însă există, și el poate fi numit un adevăr imun, care constă de fapt în convingerea pe care trebuie să o aibă fiecare cetățean că dreptatea este un „bun” al tuturor.

Iar judecătorul, este cel care realizează o compatibilizare între realitatea concretă și abstracțiunea legii, prin discernământul cu care își înzestreză raționamentul, în vederea unui singur scop, acela de a face dreptate oamenilor.

Poate că a venit vremea ca justiția să numai însemne arătarea unui câștigător în fața legii, ci să însemne mai mult crearea unei armonii, a unui echilibru pe care oamenii îl caută de-a lungul vieții lor. De aceea, când se ajunge în fața judecătorului, acesta nu trebuie să se lase furat de mirajul pe care i-l dă puterea de a alege, între cele două părți, pe cel care câștigă și cel care pierde, ci trebuie să lucreze pentru echilibrarea acelei situații ce i se prezintă.

Echilibru care, nu poate fi obținut doar prin greutatea legilor, căci niciodată acestea nu sunt perfect calibrate pentru fiecare caz în parte, ci și prin adăugarea unui element de armonie ce constă în dreptate, și care poate fi cântărit doar cu conștiința fiecăruia. Echilibrul și armonia nu înseamnă însă, doar să cântărești câștigurile unora sau pierderile altora, ci mai presus de acestea, înseamnă să le dai oamenilor care vin în fața ta, ceea ce le este de folos în acel moment, indiferent dacă este o pierdere sau un câștig.

Dreptatea, nu trebuie să reprezinte doar un rezultat al unei judecăți, ci și o împlinire a scopului pentru care au fost create legile.

Cred că este timpul ca judecătorii, să nu se mai mulțumească doar cu trecutul, cu ceea ce a fost experimentat deja. A sosit timpul ca aceștia să fie interesați nu doar de aplicarea legii într-un automatism mecanic, ci și de efectele acestei aplicări. De ce anume se întâmplă în societate, de evoluția societății și de modul în care justiția influențează oamenii.

Dacă viața este într-o evoluție permanentă, acesta este cel mai bun argument că tot ceea ce există, inclusiv justiția, trebuie să se afle în această stare evolutivă. Stare, care trebuie să cuprindă și eficiența activității judecătorilor, ce nu se raportează doar la pregătirea acestora, pentru că indiferent cât ești de bun, de talentat sau de cunoscător al dreptului, important este cât de bine și de just îți folosești aceste capacități pentru a înlăptui justiția. Justiția nu poate fi despărțită de judecătorii care reprezintă realitatea acesteia, ea nu are și nu poate avea o existență separată de aceștia.

Judecătorul este cel care depășind generalitatea legii, trebuie să dea o soluție individuală, unică și creatoare, realizând justiția. Iar pentru aceasta, justiția nu trebuie văzută ca o stare mecanică. Atunci când judecăm, trebuie să conștientizăm că în spatele fiecărei greșeli se află totuși viața unui om, că aplicarea legii nu este un scop în sine, și că trebuie să ne pese de consecințele pe care această aplicare le are asupra oamenilor. O justiție care doar pedepsește fără a-i face pe oameni să câștige mai multă înțelegere pentru ceea ce au făcut, este inefficientă.

Ce am rezolvat dacă aplicăm legea, fără să schimbăm nimic din realitatea pe care am judecat-o și pe care am considerat-o într-un fel sau în altul, ca nefiind cea justă?

Valoarea actului de justiție nu o dă legea, ci rezolvarea concretă a conflictului și oprirea efectelor acestuia pentru viitor.

Judecătorul trebuie să știe să păstreze dreapta măsură în deciziile pe care le ia, și să conștientizeze faptul că mărginirea doar la pronunțarea unei hotărâri, fără a se întreba dacă lucrurile se opresc sau nu acolo, este o greșeală, care ne face să nu reușim să prindem și să transmitem mai departe celorlalți sensul adevăratei realități a justiției care trebuie să fie dreptatea.

9. Are societatea noastră de azi un standard al dreptății?

Este o întrebare la care un răspuns posibil ar fi că acesta se confundă cu egalitatea în fața legii, egalitate care presupune doar un tratament egal acordat părților. Din păcate societatea nu dispune de nici un instrument precis de estimare a dreptății, ceea ce a făcut să ne îndreptăm spre realități provizorii total inadecvate pentru stabilirea unei justiții coerente.

Pentru a exista un asemenea standard, nu este de ajuns ca oamenii să dorească dreptatea, ci trebuie ca ei să o și prețuiască, să o respecte chiar dacă nu convine intereselor personale pe care le au. Dreptatea nu reprezintă doar o stare de satisfacție, care este total diferită de lipsa nedreptății.

Așteptarea celor mai mulți oameni în privința dreptății, nu trebuie privită doar prin rigoarea legii, ci și prin simplitatea adevărului care le domină viața. Ea este înțeleasă, mai degrabă, ca o îndreptare aplicată situațiilor litigioase în acord cu principiile unei morale naturale, și care se definește ca fiind acel comportament considerat corect de către societate. Am spus considerat corect, pentru că foarte mulți dintre cei care gândesc bine, moral, corect, acționează din păcate cu totul contrar acestor principii.

Dacă am alege să renunțăm la imaginea superficială pe care ne-am făcut-o despre lege și despre justiție, am vedea că acestea sunt privite din ce în ce mai mult ca o „tradiție”, și care nu mai păstrează nici un sens interior, rezumându-se doar la unul exterior, de suprafață.

De aceea, cel mai bun standard al dreptății, nu poate fi decât echitatea care este aplicată pentru binele oamenilor, și care poate primi în interiorul său toate soluțiile pentru problemele acestora. Echitate care, poate reprezenta cel mai bun argument juridic în motivarea oricărei hotărâri, pentru că orice construcție logică a echității nu poate fi demontată, fără a afecta însăși interesele părții care face această încercare.

Dreptatea, nu are nici o valoare fără o reflecție adâncă asupra conștiinței noastre, fără o purtare de grijă pentru binele oamenilor, și fără discernământul cu care trebuie să privim neînsemnătatea noastră și a prejudecăților noastre.

Dreptatea, trebuie făcută nu prin împrejurări întâmplătoare, ci prin cunoașterea și voința judecătorului, pentru că orice pedeapsă aplicată, nu este decât o dovadă a neputinței care ne apasă și pe noi.

Elementul esențial, care echilibrează orice judecător, trebuie să fie discernământul care-i luminează modul de a fi și de a gândi. Când propria-i cunoaștere este întunecată de îndoială, un judecător trebuie să arate răbdare, în a-și apropia inteligența de lucrurile amestecate ce-i sunt prezentate. Iar o cunoaștere reală, nu trebuie să fie doar rezultatul unei memorări și folosirii unor informații, ci rezultatul unei înțelegeri ajunse la un nivel superior despre mersul spre bine al lumii.

Diferența între drept și dreptate nu o poate face decât judecătorul, chiar dacă dreptul reprezintă o funcție importantă a statului, prin care acesta încearcă să influențeze societatea. El nu poate fi transformat într-o religie, dar nu poate fi privit nici doar ca o chestiune particulară. Un drept nu poate fi improvizat, nu poate fi artificial, pentru că acesta nu poate funcționa decât în relație directă cu dezvoltarea societății, el este ca o punte ce unește viețile oamenilor sărind peste indiferențele gravitaționale ale egoismului uman.

Dreptul trebuie să fie doar căutarea unei perfecțiuni, care acceptă și greșelile, pentru că și ele fac parte din drumul pe care se merge în această căutare. El este cel care poate face, ca justiția să ajungă o instituție ce poate oferi speranță, libertate, dreptul de a gândi, dreptul de a acționa liber, dreptul de a crede în morală. Atunci însă, când dreptul este intoxicat de rutina legilor, acesta nu mai poate să joace decât roluri de mâna a doua, judecătorii fiind aceia care pot scutura această rutină prin simțirea interesului real al societății.

Ceea ce nu trebuie să accepte nici un judecător este faptul de a se lăsa înșelat de una din părți în dorința acesteia de a câștiga cu orice preț. El trebuie să caute prin orice demers, adevărul care reprezintă principala sa datorie socială, pentru a întemeia existența dreptății. Dreptatea, nu poate fi transformată însă nici într-o dogmă, pentru că atunci ar duce la trufie, iar de la trufie până la renunțarea la orice echilibru nu mai este decât un pas. Dreptatea trebuie să fie cea care descoperă cele mai cumplite

slăbiciuni dintr-o societate, pentru că orice dogmă nu oprește numai adevărul dar înșeală și dreptatea și îi aduce pe oameni pe drumul larg al nedreptății.

„Treimea” pentru un judecător este de: a gândi drept; a vorbi drept; și a face dreptate. Un judecător trebuie să judece, fără să se separe de omul din el, prin care și el cunoaște în principiu aceleași slăbiciuni, ce sunt aduse în fața lui. Dacă din lege nu poate veni decât frica, pedeapsa și teama, atunci din dreptate trebuie să vină dorința de a face binele și de a ajuta oamenii, pentru că justiția nu există pentru a pedepsi, ci în primul rând pentru a apăra drepturile și libertățile oamenilor, pentru a arăta și a îndrepta purtările acestora spre o stare de normalitate și de armonie la care trebuie să tindem.

O altă particularitate a dreptății, o reprezintă finalitatea căutată de oameni, care vor rezolvarea problemelor până la capăt, și pe care nu-i satisface doar obținerea unei hotărâri. Astfel, de obicei o problemă oricare ar fi aceasta, se soluționează în mod direct printr-o acțiune directă materială a oamenilor.

Sistemul juridic, însă, permite judecătorului, să soluționeze problemele cu care este investit numai prin argumente, argumente ce vor trebui să stea la baza viitoarelor acțiuni ale celor care s-au adresat justiției.

Această perspectivă, ar trebui să readucă cu picioarele pe pământ pe cei care învinuiesc mereu justiția.

Pentru că orice soluționare prin argumente, are nivelul său de potențialitate, care poate sau nu poate fi atins, și asta independent de ce a hotărât judecătorul, întrucât acțiunea de executare aparține altor organe, care trebuie să realizeze într-o altă etapă ceea ce s-a hotărât de către judecător.

Trebuie înțeles că valoarea hotărârilor unui judecător, este dată și de posibilitatea acestora de a putea fi folosite și executate de cei cărora le este adresată, în timp real. Aceasta este de fapt, o altă cerință maximă ce poate exista din partea justițiabililor, și care este reproșată de cele mai multe ori judecătorilor și justiției deși ea privește și alte organe (în speță, executorul judecătoresc).

Dreptatea adevărată se naște din înțelepciune, iar înțelepciunea este purtarea bună cu toată lumea sau mai bine zis aceasta trebuie să fie puterea bunătății din care toate virtuțile omului se trag, pentru că nici o virtute nu poate veni din răutate.

Dreptatea trebuie să fie mărginirea sau punerea de hotare în purtările noastre cu ceilalți, și în faptele pe care le facem. Ea trebuie să limiteze lucrurile ce ni se cuvin tocmai prin purtarea dreaptă în raport cu ceilalți oameni dând fiecăruia atât cât i se cuvine.

E trist că prin atâtea instituții de drept pe care juriștii le-au creat de-a lungul timpului nu există încă o „instituție a dreptății”. Gândiți-vă ce frumos și ce efect ar avea, motivarea unei hotărâri în care judecătorul ar invoca această „instituție de drept” - **dreptatea**. Din păcate lucrurile nu stau deloc așa, dacă s-ar lua toate hotărârile pronunțate de judecătorii noștri nu știu dacă în 1% din acestea s-ar regăsi măcar vreo referință cât de mică la cuvântul - dreptate.

Lucrurile stau și mai rău dacă este să verificăm în câte legi apare cuvântul dreptate, pentru că acest cuvânt nu apare în nici o lege cu excepția Constituției în care cuvântul -dreptate- apare o singură dată, și unde se arată că: „România este stat de drept, democratic și social, în care demnitatea omului, drepturile și libertățile cetățenilor, libera dezvoltare a personalității umane, dreptatea și pluralismul politic reprezintă valori supreme, în spiritul tradițiilor democratice ale poporului roman și idealurilor Revoluției din decembrie 1989, și sunt garantate.”

Tuturor le place să folosească acest cuvânt mai ales în declarații, în planuri și strategii de reformă, însă toți parcă se feresc să legitimizeze prin lege dreptatea, fapt

care se adaugă la atâtea altele pentru a naște un sentiment de injustiție în societatea noastră, și care în mod firesc și simplu este transferat în primul rând asupra sistemului de justiție, pentru că acesta este primul care trebuie să valorizeze dreptatea.

10. Cum anume judecă un judecător?

Ce înseamnă – judecata ?

Dacă aș defini-o printr-o negație, aș spune că aceasta nu înseamnă cu siguranță smerenie. Iar smerenia nu înseamnă neapărat umilință, ci doar renunțarea la realitatea creată de mintea și acceptarea adevăratei realități.

Dar care este realitatea minții noastre?

Nu este aceasta formată tocmai din părerile și opiniile noastre personale despre adevărata realitate, această „creație” a unei alte realități, care naște în noi mândria și înfatuarea ce nu ne va lasa niciodată să ne cunoaștem cu adevărat.

Judecata pe care noi o facem este o astfel de „creație” ce ține strâns în noi laolaltă, prejudecățile și opiniile personale la care n-am vrea să renunțăm pentru nimic în lume. De fapt judecata noastră nici nu este, nici nu poate fi reală, ea este doar o judecată despre ce credem noi despre realitate, despre ceea ce unii sau alții caută să ne convingă că li s-a întâmplat, și mai ales despre ceea ce noi credem că este corect și drept.

Judecata noastră, există datorită „autorității” pe care ne-o inventăm singuri sau cu ajutorul altora, găsind cea mai simplă utilizare pentru imaginație. Fie că suntem „obligați” sau nu, ne amăgim pe noi și pe ceilalți pentru că vrem să ne construim acea „autoritate” care să ne permită să-i judecam pe ceilalți, să ne inventăm pe noi ca fiind cei care descoperă greșelile, răul, și pe care putem să le îndreptăm. Dacă este ceva la care nu putem renunța, atunci aceasta este judecata unei situații, unei persoane, sau a orice ne cade sub privirea ochilor și a minții.

Pierderea acestei „puteri” de a judeca este cea mai mare teamă, frica pentru orice om indiferent de profesia acestuia, deși până la urma ce-am avea de pierdut, poate doar temerile noastre că nu am procedat corect, sau toate suferințele și căderile pe care le-am avut de suportat din partea judecăților pe care noi sau alții le-am făcut. Dar poate că am câștiga altceva mult mai important decât ceea ce am pierdut, am câștiga întregul, adevărul.

Ce am câștiga de fapt?

Totul, pentru că Dumnezeu este adevărul întreg, el este acest tablou imens al existenței văzute și nevăzute, iar oamenii sunt culorile cu care Dumnezeu se joacă pe aceasta pânză infinită a universului. Și este într-adevăr ridicol ca fiecare culoare să aibă pretenția că ea este mai adevărata, că ea poate acoperi întreaga pânză. Vrând să fim altceva decât suntem, noi renunțăm de fapt la legătura noastră cu sursa din care venim, și atunci judecăm orice și pe oricine.

De aceea în orice judecată pe care o facem ar trebui să ne întrebăm - *Știe cineva tot ce e bine și ce e rău?*

Reprezentarea pe care o avem despre un fapt este unică, pentru că fiecare avem felul nostru propriu de a gândi, fiecare dintre noi este influențat de emoțiile și experiența proprie, toate aceste particularități participă la luarea unei hotărâri. O

hotărâre nu există deja, ea nu este înscrisă în lege, o hotărâre este ceea ce fiecare judecător construiește folosind o parte din sine însăși.

Cum se raportează un judecător la lume?

Este el undeva deasupra acesteia, într-un loc mai înalt, care nu numai că-i permite să vadă mult mai bine neregulile, dar îi dă posibilitatea chiar să îndrepte aceste nereguli?

Nu, un judecător nu poate fi deasupra celorlalți, pentru că aceasta l-ar scoate în afara societății, viața însăși este foarte comunizantă, ea nu ține cont de funcțiile pe care le avem și ne aliniază pe toți în fața morții.

Atunci putem să ne întrebăm, dacă ne afectează, și cât de mult felul în care privim lucrurile, judecățile și raționamentele pe care ceilalți le fac cu privire la o anumită situație?

Cu siguranță că acestea ne afectează, și ne afectează chiar foarte mult.

De altfel, acest lucru este ceea ce fac avocații și părțile în fața judecătorului, unde fiecare încearcă să aducă în față un raționament cât mai credibil, pentru a-l face pe judecător să îmbrățișeze o anumită opinie, sau interpretare a faptului adus în fața judecății. Pornind de la aceste constatări, cred că nu este corect ca înainte de pronunțarea unei hotărâri să se dea verdicte în presă despre vinovăția sau nevinovăția cuiva, pentru că în acest mod se încalcă însuși dreptul la un proces echitabil. Un proces echitabil, nu poate fi decât atunci când toate părțile au la îndemână aceleași mijloace pentru a-și susține punctele de vedere.

Ori, dacă în presă se scrie despre cineva că este vinovat, că trebuie condamnat, că este inadmisibil să se permită cercetarea acestuia în libertate, nu devine inequitabil pentru acesta modul în care se va desfășura procesul? Mai poate exista dreptate în această situație?

Cine crede că asemenea lucruri nu influențează deloc judecătorul se înșală. În primul rând, tocmai, pentru că aceste lucruri sunt mijloace care urmăresc în fapt un singur scop, acela de a influența judecătorul în hotărârea pe care o va da.

În al doilea rând, așa cum am mai spus, judecătorul nu este undeva deasupra oamenilor pe care îi judecă, el se află în mijlocul lor, iar hotărârea pe care o dă, are ca punct de plecare în afară de lege și convingerea proprie pe care și-o creează, și în alcătuirea căreia intră automat, conștient sau inconștient, și atitudinea celorlalți față de situația respectivă.

Tocmai pentru că emoțiile contează în orice raționament, ele fac parte din hotărârile noastre, indiferent dacă se văd sau nu, indiferent dacă recunoaștem sau nu, indiferent dacă acceptăm sau nu.

Poate tocmai de aceea, ar fi important de reglementat, interzicerea oricăror presiuni mediatice în vederea influențării deciziei unui magistrat (așa cum este reglementat în Franța, unde în codul penal prin art. 434-16, este incriminată publicarea în presa scrisă sau audio-vizuala, înainte de intervenirea unei hotărâri judecătorești irevocabile, de comentarii tinzând la exercitarea de presiuni în vederea influențării declarațiilor martorilor sau a deciziei magistratului). Asta nu înseamnă că nu se poate scrie despre un proces sau că nu se poate comenta despre un anumit caz, ceea ce trebuie interzis este numai presiunea care se exercită într-un mod vădit pentru influențarea unei decizii a judecătorului.

Pentru că acolo unde se câștigă sau se pierde un proces, după aparențele aruncate în luptă prin mass-media, sensul real al lucrurilor își pierde orice importanță, iar dreptatea nu mai contează. Interesant de subliniat este faptul că astfel de

reglementări au existat în legislația noastră înainte de 1989, în legea presei din 1974 (pentru că în prezent nu există o asemenea lege și nici nu se dorește) unde se stipula în mod expres „În apărarea intereselor societății și persoanelor împotriva folosirii abuzive a dreptului de exprimare prin presa se interzice publicarea și difuzarea prin presa a materialelor care: i) furnizând informații despre procese aflate în curs de soluționare, anticipează asupra hotărârilor ce urmează a fi luate de către organele judiciare”.

Când ne gândim la judecată, trebuie să o facem cu credință și cu un cuget curat, pentru a putea să descoperim de fapt drumul înapoi, spre punctul de declanșare a faptelor ce ne sunt aduse în față, pentru a vedea premisele de la care au plecat părțile în emiterea pretențiilor proprii și care au dus la nașterea respectivului litigiu. Adevăratul proces însă, cred că începe de la capacitatea noastră de a ne judeca pe noi înșine, lucru care reprezintă în mod esențial premisa unei judecăți echilibrate. Ca judecător întotdeauna trebuie să judeci în judecata cea bună, adică să faci dreptate fără să judeci dacă omul din fața ta merită acest lucru sau nu.

Este practica unitară un stereotip?

Cel mai urât lucru dar și cel mai trainic în orice profesie este stereotipia. După mine orice stereotip profesional reprezintă o formă de imobilizare a inteligenței, prin care din comoditate încerci să satisfaci un anumit automatism. Chiar dacă mai întâi ți-a fost impus, stereotipul te atrage printr-o anumită comoditate care-ți impune, însă o lipsă de flexibilitate ce te poate ajuta doar să supraviețuiești. În cazul judecătorilor pericolul este cu atât mai mare, cu cât se urmărește în mod concret stabilirea unei practici unitare, și pe care mulți dintre noi o consideră ca un stereotip impus. Până la urmă dacă prin realizarea unei practici unitare se urmărește pronunțarea aceluiași soluții, cred că acest lucru conduce în mod inevitabil la încălcarea independenței și imparțialității judecătorului dar și la lipsirea părților de un proces echitabil. Mai importantă decât stabilirea unei practici unitare, care reprezintă până la urmă doar un efect, ni se pare rezolvarea corectă și unitară a problemelor de drept cu care sunt investiți judecătorii, și care reprezintă adevăratele cauze în stabilirea unei practici unitare. Astfel în loc de a se urmări o practică unitară, mult mai eficient ar putea fi urmărirea modului de soluționare a diferitelor probleme de drept de către judecători.

Un judecător are obligația să nu trateze superficial modificările legislative și aplicarea unei practici ce nu mai este susținută de lege și de drept. Chiar și în cazurile în care textele de lege modificate nu au fost puse de acord cu textele afine nemodificate, pentru că aici trebuie să intervină activitatea judecătorului, care are sarcina de a interpreta legea. În definitiv, așa cum o spunea un judecător american, „Legea este ceea ce spune judecătorul că este”. Iar moșirea dreptății de către judecător se face întotdeauna prin interpretarea legii în acord cu spiritul acesteia, care nu poate fi decât un spirit al dreptății.

Tratare superficială a modificărilor legislative.

Dar să revenim la textele modificate, de exemplu, modificarea art. 86 Cod procedură civilă (prin art. I pct. 29 din O.U.G. nr. 138/2000), potrivit căruia se stabilește ca regulă generală, că, comunicarea cererilor și a tuturor actelor de procedură trebuie să se facă prin agenții procedurale sau prin orice alt salariat al instanței, ori ai altor instanțe. Ca excepție de la această regulă, apare comunicarea prin poștă cu scrisoare recomandată cu dovadă de primire, sau prin alte mijloace ce asigură

transmiterea textului actului și confirmarea primirii, caz care se referă la fax sau telex. Și toate acestea, fără să se mai prevadă trimiterea simplă a citației prin poștă. În fapt însă, aproape în toate instanțele s-a menținut această trimitere simplă a citației prin poștă, care, de cele mai multe ori, duce la neîndeplinirea procedurii și amânarea cauzelor. În loc de a se aplica textul legal modificat, și a se trimite citația prin poștă cu scrisoare recomandată cu dovadă de primire.

Este simplu, dacă vrem să judecăm cauzele într-un termen rezonabil, să cităm părțile prin poștă cu scrisoare recomandată cu dovadă de primire, așa cum prevede legea, fără a mai pierde timpul și tergiversa judecata dosarelor, pentru că nu se îndeplinește corect procedura de citare de către un agent sau factor poștal. Ce-i poate folosi unei părți al cărei proces se amână din această cauză, că noi dispunem amendarea sau sancționarea factorului poștal.

La fel de adevărat este însă, și faptul că această situație, se datorează și modului în care a fost modificat codul de procedură civilă, legiuitorul dând dovadă de neglijență în necorelarea acestui text cu următoarele, care permit mai departe perpetuarea acestei practici.

Justiția, nu trebuie să reprezinte doar o exersare a logicii.

Justiția, nu trebuie să reprezinte doar o exersare a logicii, și nici doar hotărâri, chiar dacă acestea se potrivesc cu ceea ce credem despre ea.

Pentru ca aceasta să constituie o valoare, ea nu trebuie doar să fie de folos ci și să îndrepte oamenii spre un loc mai bun decât cel în care s-au creat problemele pe care le aduc spre rezolvare. Justiția trebuie să deschidă oamenilor drumul spre o spiritualitate, unde nu mai este nevoie de legi, și de judecători. Un drum care să reprezinte o împlinire a așteptărilor pe care oamenii le au de la viață, și un început bun pentru crearea acestei spiritualități autentice.

Atunci când dorești să cercetezi lucrurile dintr-un dosar, trebuie să fii atent să nu pierzi înțelesul real al cauzei, cel de „adâncime”. Să nu te mulțumești cu înțelesul de suprafață prezentat de către părți, pentru că acesta, este cel care poate fi modificat cel mai ușor. Și te poți trezi că de fapt hotărârea pe care o pronunți, nu este una corectă, în sensul că nu face dreptate părților ci doar le stabilește un lucru care la un moment dat le convine acestora. Pentru că dreptatea, ar trebui să fie întotdeauna, mai presus decât orice tranzacție a părților dintr-un proces.

Un judecător este într-adevăr influențat de ceea ce se întâmplă în jurul său. Niciodată însă, această influență nu trebuie să ducă la evitarea asumării responsabilității pentru hotărârea luată. Mai mult, neasumarea responsabilității are ca principal efect crearea unei dependențe de opiniile și convingerile celorlalți, lucru care duce la limitarea drastică a potențialului pe care fiecare judecător îl are.

Judecătorul are o putere extraordinară, puterea de a schimba realitatea, de a provoca schimbarea și transformarea gândurilor și acțiunilor celor care vin fața lui, uneori chiar în afara experiențelor pe care aceștia urmăresc să le obțină.

Uneori ca judecător, vezi că o parte încearcă să le demonstreze celorlalți că nu au dreptate, iar acest lucru echivalează cu o respingere a lor, fără să le dea nici-o șansă, pentru că nu vrea să accepte și punctul lor de vedere.

Vezi că singura preocupare a părților într-un proces, este să-i atace pe ceilalți, să încerce să-i facă să se simtă rău, să-i pedepsească, situându-se undeva deasupra lor. Fiecare vine la justiție pentru a i se face dreptate, punând pe balanță însă numai aprecierile și judecățile lor, iar în partea cealaltă nu numai că nu pun nimic dar chiar desființează acea parte, ca și când ar putea exista o balanță care să cântărească corect,

doar cu un singur braț. Acest gen de comportament este total greșit, și este clar că până la urmă, toate neînțelegerile sunt cauzate de felul în care oamenii percep lucrurile, iar justiția trebuie să țină cont și de aceste manifestări incorecte care distrug orice echilibru într-un proces.

Un chestionar la introducerea acțiunii?

Dacă cuvintele sunt simboluri, trebuie să recunoaștem că prin acestea de cele mai multe ori, uneori chiar inconștient, oamenii încearcă mai mult să ascundă lucruri decât să le dezvăluie, ceea ce se întâmplă și într-o mare parte din cererile de chemare în judecată.

Iar pentru a soluționa corect o cerere, judecătorul trebuie să cunoască în primul rând foarte bine motivul pentru care omul respectiv a venit în fața sa. Acest lucru reprezintă un handicap, pentru că în realitatea de zi cu zi, de foarte multe ori, deși oamenii sunt nemulțumiți, nu prezintă o imagine prea clară despre ceea ce ar vrea, sau cum ar vrea să fie acel lucru.

Și dacă acțiunile fiecăruia depind de obiceiurile, de impulsurile, de dorințele, sentimentele, emoțiile și uneori și de rațiune, atunci putem spune că aproape toți cei care vin în fața instanțelor cu o cerere de chemare în judecată, pun un fel de pânză de păianjen peste imaginea a ceea ce doresc și felul în care vor să-l obțină.

Lucrurile stau în realitate chiar mai rău de atât, pentru că uneori petenții în mod intenționat nu vor să spună clar ce anume vor prin cererile formulate. Și totuși, pentru ca un judecător să realizeze o judecată corectă și să facă dreptate, este imperios necesar, ca acesta să înțeleagă exact ce dorește reclamantul și care este resortul acțiunii formulate de acesta. Lucru foarte greu de realizat, atunci când nici reclamantul nu știe sigur ce dorește.

De aceea, cred că pentru a înțelege exact care este poziția părților într-un proces, pe lângă acțiune și întâmpinare, s-ar putea cere părților ca la începutul fiecărui proces, să răspundă unui chestionar general și care să le determine pe acestea nu numai să lămurească în mod clar judecătorului care este esența litigiului, dar și să verifice dacă există posibilitatea ajungerii la o înțelegere între acestea și de stingere a procesului pe o cale amiabilă, stabilind totodată cadrul procesual fără nici o posibilitate de interpretare din partea unei instanțe, sau de răzgândire a părții într-o cale de atac unde ar putea schimba de fapt caracterul cererii, spunând că a solicitat altceva dar nu a fost înțeles de prima instanță.

Dacă acest lucru s-ar concretiza chiar într-o cerință legală, aceasta ar putea duce nu numai la soluționarea mai rapidă a proceselor, dar și la o modificare a concepției despre justiție, al cărei rol ar câștiga în exactitate dar și în încredere. Chiar dacă nu se va ajunge la o modificare legislativă în acest sens, cred că judecătorul poate, și ar trebui să adreseze părților, un asemenea chestionar sub forma unui interogatoriu din oficiu, care este conform cu normele actuale de procedură civilă, ce permit instanței și chiar o obligă să administreze orice probă pentru aflarea adevărului.

Acest chestionar, ar trebui alcătuit în așa fel încât să se insiste atât pe conștientizarea neînțelegerii reale dintre părți, începând cu întrebări privind modul în care a început conflictul, motivul real al neînțelegerii ce a stat de fapt la baza acesteia, continuând cu interogarea dacă se dorește o înțelegere și modul în care se poate ajunge la o înțelegere, dacă se pot face concesii pentru a ajunge la o înțelegere, care sunt dovezile concrete pe care-și bazează susținerile ca și temeiurile legale, și nu în ultimul rând oportunitatea cererii și soluției pe care o cere de la instanță.

Mai mult, cred că aceste chestionare ar putea să ducă la lămurirea relațiilor dintre părți, în așa fel, încât să se realizeze chiar o împăcare a acestora. Pentru că este posibil ca în multe cazuri, concluziile trase de reclamant cu privire la vinovăția pârâtului să se bazeze pe premise false și care, puse în lumină, să ducă la stingerea litigiului.

De asemenea, acest chestionar ar fi de natură să ajute în acest fel, la o mai bună cunoaștere a cauzei conflictului, de către judecător, și implicit la o rezolvare mai rapidă și mai bună a cazului.

Judecătorul trebuie să înțeleagă, că dreptatea căutată de către părți, conține uneori în ea cea mai subiectivă componentă a realității, și anume așteptările conform intereselor personale ale fiecăreia dintre ele.

Noi ca judecători trebuie să ne sprijinim pe tăcerea discernământului, și să îndreptăm realitatea ce ne arată că toți oamenii sunt despărțiți, sunt separați unul de altul prin interesele personale ale fiecăruia, spre o judecată de echilibru în care echitatea să aibă rolul esențial.

11. Conștiința „neconstituțională”?

Ca într-un lanț trofic, am putea spune că societatea produce statul, statul produce legea, legea produce dreptul, dar numai judecătorul este cel care poate face dreptate, *iar legea supremă a oricărui judecător trebuie să fie conștiința de sine raportată la sentimentul de justiție găsit în el și în afara lui. A suprima conștiința din ecuația justiției, este ca și cum s-ar renunța la singura posibilitate reală de a se realiza cu adevărat justiția.*

Un judecător, judecă nu numai cu ajutorul legilor, ci și cu ajutorul conștiinței, care reprezintă capacitatea de a avea experiențe interioare de o anumită profunzime, sau natură. Ea este lumina cu ajutorul căreia percepem realitățile, sentimentele, realizăm raționamentele, și tocmai aceasta lipsește din toate legile noastre de organizare.

Conștiința poate fi cel mai eficient instrument al schimbării, pentru că ea înseamnă în primul rând tocmai capacitatea de a dezvolta acele experiențe interioare, atât în ceea ce privește dimensiunile acestora cât și în privința calităților.

Paradoxul conștiinței, constă în faptul că existența ei nu poate fi pusă la îndoială, întrucât aceasta rămâne în sine un fenomen inexplicabil, și chiar dacă nu poate fi măsurată cântărită sau determinată într-un mod precis, este clar că evoluția vieții nu poate avea loc fără această conștiință.

Așa cum se cunoaște, o lege în sine însăși, nu valorează nimic. Ceea ce-i dă valoare este modul de aplicare al acesteia, iar aici intervine judecătorul, fiecare cu conștiința lui, cu modul lui particular de a construi în interiorul minții o realitate pe care să o poată transpune și în afară pentru a fi arătată și înțeleasă și de ceilalți. De fapt conștiința, este esența a cine suntem noi cu adevărat, nu numai ca judecători dar și ca oameni, ea întrece în importanță toate statisticile și evaluările.

Conștiința nu se vede, dar dovada existenței ei pentru ceilalți este tocmai trăirea credințelor noastre prin alegerile pe care le facem.

Și cu toate acestea, în legile de organizare ale justiției se menționează expres că judecătorul se supune numai legii, ba chiar se afirmă doar supremația legii fără să se facă nici-o referire la conștiință.

Eu cred că un judecător nu trebuie să fie un simplu funcționar care să aplice legea și sancțiunea din aceasta. El trebuie să facă judecăți de valoare, să aleagă între

ceea ce este bine și ceea ce este rău. În definitiv, pentru asta suntem judecați azi de societate, că nu ne împlinim „misiunea”, că ne-am transformat în simpli paznici ai unei legalități exagerate, mereu schimbătoare și care nu reușește să inducă decât dezamăgire în societate. Poate că unora le convine aceasta situație, în care ne ascundem în spatele legilor, fără să avem curajul de a ne asuma puterea adevărată a unei justiții.

Credința mea este că ne trebuie nu numai o conștiință a judecătorului, dar și o conștiință de sine a sistemului, necesară pentru evoluția acestuia, care să poată permite la rândul său evoluția personală a judecătorilor. În ceea ce privește lipsa unei asemenea referiri în legile noastre de organizare judecătorească, nu cred că poate fi explicată foarte ușor, pentru că aceasta nu poate fi suplinită prin nici un alt considerent (de ex., se subînțelege că judecătorul judecă potrivit conștiinței sale, etc.).

Spun aceasta, pentru că lipsa unei referiri exprese la conștiință, a făcut ca prin decizia nr. 171 din 23 mai 2001, Curtea Constituțională, să considere că dispozițiile art. 63 alin. 2 din Codul de procedură penală care conținea sintagmele „convingerii lor” și „conducându-se după conștiința lor”, din partea a doua a acestui text de lege, contravin dispozițiilor art. 123 alin. (2) din Constituție (dispoziții, potrivit cărora „Judecătorii sunt independenți și se supun numai legii”).

Ce poate fi mai trist decât această situație, în care conștiința judecătorului este declarată „neconstituțională”?

Când mulți se plâng de justiție, alții se laudă cu reforma justiției și de fapt cu ceea ce avem nu se prea poate face justiție adevărată, pentru că legea nu permite judecătorului să judece și după conștiința sa.

Dar după a cui conștiință trebuie atunci să judece un judecător? După a legiuitorului? Găsim această conștiință în legile pe care trebuie să le aplicăm?

Trebuie să fie judecătorii „independenți” de conștiința lor? Se pot supune ei numai legii fără nici un amestec din partea conștiinței lor? Cunoaște cineva ceva mai absurd de atât?

În această justiție funcționează judecătorul, lui i se cere să redea încrederea oamenilor în justiție. Dar puterea care face legile, arată clar că nu are nici-o încredere în judecător, pe care continuă să-l considere mai departe un simplu funcționar al statului ce trebuie să respecte ordinele.

Neîncrederea pleacă de la celelalte puteri

De fapt celelalte puteri, nu numai că nu manifestă încredere în justiție, dar nu au nici un respect pentru aceasta, și parcă fac totul să transmită și opiniei publice aceste lucruri. Toate acestea, ne pot închide pentru mulți dintre noi drumul spre idealurile la care aspirăm, ținându-ne în această realitate în care toți continuă să ne critice.

Poate că au dreptate, tăcerea în asemenea cazuri funcționează mai bine decât orice lacăt, iar idealurile din spatele acestuia, nu ne pot deschide intrarea într-o altă realitate a existenței noastre. Cum judecătorii sunt obligați prin lege la tăcere, ei nu pot răspunde niciodată acestor critici. Atunci singurul lucru pe care-l pot face este să sesizeze Consiliul Superior al Magistraturii, care îl va verifica tot pe judecător, pentru a vedea dacă criticile sunt corecte. Acesta reprezintă mecanismul legal de apărare a reputației judecătorilor.

Ne întrebăm însă, pe cine apără acest mecanism?

Pentru că în primul rând CSM nu apără reputația judecătorilor, ci aplicând prezumția de vinovăție îi verifică.

Unde sunt garanțiile acestei apărări a reputației?

De ce prin lege nu i s-a dat posibilitatea CSM-ului să poată aplica după verificarea judecătorului, măcar o amendă celui care a pătat reputația unui judecător?

Pentru că până la urmă orice critică a unui judecător se reflectă într-o măsură mai mare sau mai mică asupra întregului sistem de justiție. Nimeni nu ar trebui să facă abstracție de această stare de fapt, și mai ales cei care ne reprezintă și care potrivit legii sunt obligați să acționeze în acest sens.

Și totuși, poate ceva să ne împiedice cu adevărat, să realizăm justiția, prin manifestarea conștiinței noastre.

Nu cred, judecătorii ar trebui să lupte mai mult pentru independența justiției în sistemul puterilor constituționale, iar cea mai eficientă acțiune pentru câștigarea acestei lupte nu poate fi decât împlinirea dreptății, a sentimentului de justiție în milioanele de cauze pe care le judecă.

Chiar dacă cultura societății nu recunoaște că justiția are aceste convingeri și credințe, prin voința de a fi altfel, judecătorii pot începe să manifeste o putere deosebită de cea a majorității, puterea de a-i influența.

O justiție eficientă este în primul rând o justiție, pe care toți oamenii o simt într-un fel sau în altul.

Judecătorii pot construi încrederea începând de la relațiile din interiorul sistemului.

Judecătorul trebuie să fie un fel de vindecător al relațiilor sociale bolnave din societate, el trebuie să aibă puterea de a arăta părților adevărata imagine a relațiilor sociale pe care le-au deteriorat, ca și rezultatele ce se vor produce. Iar rezolvarea, într-o situație ideală, ar trebui să vină de la aceste părți care devenind conștiente, trebuie să-și asume și responsabilitatea îndreptării acestora.

Dacă justiția nu ar fi decât o casă fără uși și fără ferestre, aș spune că lucrurile stau încă bine. Mă tem însă că justiția este și o casă fără pereți, pentru că ceea ce poate susține justiția, este încrederea, iar aceasta lipsește în prezent cu desăvârșire.

Acest lucru, se datorează și faptului că judecătorii nu sunt în stare să transmită opiniei publice, adevăratele idei și imagini pe care le au despre justiție, lăsându-i să se „hrănească” cu interpretările partizane ale interpretării evenimentelor, făcute de către formatorii de opinie.

Cel mai bun sistem de justiție, este cel care poate fi cel mai practic, cel al cărui mod de funcționare este cel mai simplu și care aduce rezultatele cele mai bune prin împlinirea dreptății. Pentru a activa această putere a justiției, noi judecătorii suntem cei care trebuie să depășim această barieră a neîncrederii.

Deci situația de acum arată cam așa: justiția pentru ceilalți este aproape nimic, pentru judecători, justiția suntem doar noi cei care am ales această profesie, iar de aici de la noi trebuie să începem să construim, să ridicăm piatră cu piatră încrederea care reprezintă pereții acestei construcții, acestei case care se numește justiție.

Pentru aceasta, însă trebuie mai întâi să construim încrederea dintre noi, din interiorul sistemului, pentru că numai astfel putem să le redăm încrederea oamenilor nu numai în justiție dar și în viața de zi cu zi pe care o experimentează în această realitate.

Poate fi echitate? Poate fi dreptate? Poate fi justiție?

Răspunsul este, da, dar acestea nu vor putea veni decât prin judecători care înțeleg sensul și conținutul acestor cuvinte, și nu prin cei care doar vânează aspecte negative pentru a le critica.

12. Justiția între dreptate și lege

Imaginea justiției sau dorința unei altfel de justiții

După mine, atunci când se vorbește despre justiție, nimeni nu prezintă o imagine corectă a acesteia. Pentru că justiția trebuie privită în mod corect ca un întreg, ea cuprinde nu numai magistrații, dar și pe cei care propun legile, pe cei care le votează, pe cei care le invocă și se folosesc de aceste legi și, nu în ultimul rând, pe justițiabilii care vor dreptate. Imaginea justiției pe care ceilalți ne-au arătat-o, iar noi am preluat-o mecanic, reprezintă doar o imagine a unei părți din justiție.

De aceea, cred că este timpul să arătăm că adevărata imagine a justiției, nu este doar problema noastră a magistraților (care nu suntem decât o parte a acestui întreg), ci este a tuturor celor, care într-un fel sau altul participă la ea, sau doar vorbesc despre ea, participând într-un fel sau altul la crearea acesteia.

Da, este importantă imaginea justiției, aceasta nu reprezintă însă decât o manifestare de suprafață, sub care trebuie să căutam ceea ce condiționează până la urmă această imagine. Iar dedesubtul cel mai important mi se pare existența unei culturi juridice a societății, prin aceasta marcând în primul rând ceea ce oamenii simpli, înțeleg printr-o justiție bună și corectă.

Poate că la început am fost tentat, să spun că nu există o cultură juridică în societatea românească, însă reflectând mai mult la problema imaginii justiției am ajuns la o concluzie surprinzătoare. Există la nivelul societății ceva mult mai important, și anume, o încercare a acesteia de a determina o anumită direcție a justiției. Această percepție pe care oamenii o au despre justiție reprezintă în fapt o funcție de control social al dreptului, pe care aceștia vor să-l exercite asupra justiției, tocmai pentru a încerca să mențină un echilibru între individ, comunitate și stat.

Pentru a arăta care este această direcție, trebuie să pornim de la conceptul de „Stat de drept”, o formulă foarte folosită și chiar la modă în societatea românească.

După teoriile politice, statul de drept înseamnă că dreptul încetează să mai fie un simplu instrument de legitimare a puterii, acesta devenind o autoritate căreia puterea trebuie să i se supună, o armă ce protejează individul în fața puterii.

Născut ca urmare a apariției individualismului, întreaga concepție a statului de drept rămâne centrată pe individ, iar esența acestuia o reprezintă omul, privit ca subiect și care este în ultimă instanță, baza și justificarea, atât a statului cât și a dreptului. Statul de drept nu este numai un sistem de limitare exclusivă a autorităților administrative, ci este și un sistem de limitare a legiuitorului în raport cu drepturile individuale.

Avem în România un stat de drept? Este o întrebare la care putem căuta un răspuns în chiar sistemul de drept, iar acesta, în cel mai bun caz, poate fi că suntem considerați atașați unui drept de stat.

Nici chiar acest lucru însă, nu trebuie să oprească justiția.

Așa că, plecând de la această definiție, putem spune că legea nu poate fi perfectă, lucru la care se adaugă alte limitări inevitabile. Iar uneori, ceea ce se judecă, este însăși justetea lăuntrică a legii, care este apreciată de oameni prin modul lor particular de a simți acel sentiment de justiție, adică valoarea ideală a dreptății pe care cu toții o căutăm.

Raportul dintre dreptate ca sentiment de justiție și lege.

Este important de subliniat acest raport, între faptele de care se plâng oamenii și legea pe care o invocă, ca și raportul dintre dreptate ca sentiment de justiție și lege.

Ambele reprezintă valori ce nu pot fi contestate, diferența dintre ele constă în faptul că, în timp ce dreptatea reprezintă scopul însăși al actului de justiție, legea nu poate fi decât un mijloc pentru atingerea acestui scop.

În practică, însă de multe ori se procedează greșit, și se ajunge la transformarea acestei valori-mijloc care este legea, în valoare-scop. Acest lucru nu face decât să ducă la frustrarea oamenilor, care se văd puși undeva într-un text legal ce nu are nici-o legătură cu motivul pentru care ei s-au adresat justiției, și care nu înțeleg de ce aceasta nu le poate rezolva problemele.

Judecătorul își îndeplinește în mod corect și conștiincios datoria care îi revine potrivit legii după care funcționează. Oamenii nu cer însă în mod special, aplicarea legii, ei vin în fața justiției pentru că vor dreptate.

Și atunci, cred că este cazul să ne întrebăm dacă mecanismul justiției, nu s-a transformat într-un adevărat stereotip, care funcționează mecanic doar prin aplicarea legii?

Poate că ar trebui să revenim la Montesquieu și să spunem că „*un lucru nu-i drept pentru că este lege, dar trebuie să fie lege pentru că este just*”.

Legea trebuie să fie conformă cu realitatea, ea este făcută tocmai pentru a ajuta oamenii și nu pentru a-i asupri de undeva de sus, intangibilă. Atunci când ai dreptate și legea nu ți-o dă, se face diferența între judecători. Un judecător corect aplică doar legea fără a fi interesat de dreptate, el își face meseria, un judecător bun însă, face dreptate chiar dacă riscă uneori să nu aplice legea în litera ei, el își face însă datoria căutând să judece în spiritul acesteia.

Orice lege este ca o jucărie mecanică al cărei arc reprezentat de sensul aplicării ei, se întoarce pentru ca aceasta să meargă. Vine un timp când arcul se strică, iar judecătorul este obligat să facă un lucru ce numai are nici un sens.

Acest sentiment al justului și injustului, pe care Aristotel îl considera un caracter fundamental și specific al omului față de celelalte animale, trebuie să ne conducă în a repune dreptatea în granițele ei normale. Legea nu este decât o manifestare a vieții reale, iar atunci când în realitatea pe care o trăim lipsește această corespondență între lege și sentimentul de dreptate, nimic nu trebuie să oprească pe un judecător, de a proceda în mod autonom la aprecierea justului, chiar dacă trebuie să ajusteze o lege prin interpretarea pe care i-o dă. Pentru că în caz contrar, nu le lăsăm oamenilor care vin în fața noastră, decât posibilitatea de a aprecia după facultatea lor naturală ceea ce este just sau injust, iar de aici până la afirmarea unei neîncrederi zdrobitoare în justiție, nu mai este decât un pas.

Hotărârile judecătorului, trebuie să fie adevărate direcționări în formarea sentimentului de justiție și nu în cea a formării unei legalități exagerate.

Într-o balanță în care sunt puse, legea și omul, ar trebui să stabilim clar ceea ce contează mai mult, pentru a putea înlătura această stare de confuzie, ce se regăsește la nivelul societății. Iar eu cred că ceea ce contează este omul.

Dacă valorile noastre le alegem după importanța pe care o dăm anumitor lucruri, eu sunt sigur că valoarea cea mai mare pentru cei mai mulți din societate, este omul și nu legea, pentru că în slujba lui sunt sau ar trebui să fie, și parlamentul care

face legile, și guvernul care le aplică, și judecătorii care le folosesc pentru a face dreptate. El reprezintă cel mai important scop, în care ne concentrăm toate eforturile, în timp ce toate celelalte nu sunt decât mijloace pentru atingerea acestuia.

Explicația pe care o găsim acestei percepții despre justiție, este tocmai această încercare a societății civile de depășire a unei simple legalități în exercitarea justiției.

Astfel, simpla legalitate devine insuficientă, atâta timp cât ea nu este legitimată și rămâne un simplu legalism bazat pe formalism. Societatea simte că statul de drept, presupune ca legalitatea să nu mai fie considerată ca valoare centrală a dreptului, aceasta urmând a deveni doar o valoare accesorie, o valoare-mijloc față de valoarea-scop reprezentată de individ. Iar ceea ce este sancționat de către oameni, este tocmai faptul că judecătorul ajunge să fie mai mult preocupat de normele legale, de aplicarea acestora, fără să mai țină seama de realitate.

Adevărul, dreptatea, nu se pot afla în lege, ci în realitatea care este adusă în fața justiției. Valoarea supremă pe care trebuie să o respectăm nu este legea, ci demnitatea persoanei umane și protecția drepturilor și libertăților acesteia.

De unde vine această percepție proastă a justiției, dacă nu de la faptul că oamenii așteaptă dreptate de la justiție și primesc doar justificarea unor legi?

Justiția, trebuie să existe cu un sens. Și care este sensul justiției în această lume, dacă nu acela de a face dreptate?

Modul de funcționare al justiției, cred că este unul deficitar, atâta vreme cât aceasta funcționează doar prin tensiunea a doi poli (a se citi părți). Astfel realizarea acesteia, apare mai mult ca o scurtcircuitare, o descărcare periculoasă care mereu va face stricăciuni și care nu poate duce niciodată la o funcționare bună, perfectă. Corect ar fi, ca funcționarea justiției să se facă prin alimentarea acesteia de la o singură sursă de energie, care să aibă puterea să neutralizeze orice scurtcircuit, iar cea mai pură energie pentru acest lucru, nu-l pot reprezenta decât principiile morale. Acestea trebuie să fie scheletul oricărei legi, și al oricărui act de justiție, pentru ca oamenii să nu mai rățăcească în căutarea dreptății. Legea nu poate ține niciodată locul moralei, pentru că legea, nu va putea crea niciodată oamenii virtuoși, ci doar oameni precauți sau abili. De aceea justiția trebuie să fie mai întâi o măsură pentru noi înșine și de-abia pe urmă pentru ceilalți.

Care este diferența dintre lege și morală?

Principala diferență dintre acestea, nu constă în faptul că una reprezintă legea „exterioară” iar cealaltă legea „interioară”, ci faptul că doar prin respectarea legilor, oamenii nu reușesc decât un automatism al supraviețuirii, în timp ce respectarea moralei face ca oamenii să evolueze din punct de vedere spiritual. Prin termenul de „supremație a legii” este de fapt înlocuită cu totul morală, de către o regulă normativă, care nu se îngrijește decât de respectarea legilor fără a fi interesată deloc de consecințele acestora.

Morală trebuie să stea deasupra oricărei legi, de aceea este important să căutăm în fiecare lege și o etică a acesteia, care trebuie să fie mai mult decât o etică normativă. Pentru că orice lege trebuie creată plecând de la principiile morale, niciodată nu trebuie să explicăm morală plecând de la legi. Legea, nu poate avea decât o morală simplă, și aceasta este respectarea ei indiferent de consecințe.

Atunci când o lege este respectată doar pentru frica de sancțiune, și nu pentru binele pe care-l presupune efectul acestei respectări, lipsește orice morală din lege.

Ce reprezintă morală pentru noi?

Morala nu reprezintă niciodată o luptă, ci doar o înțelegere superioară a vieții și a relațiilor dintre indivizi, și dintre indivizi și societate. Morala stă sub binele întreg și aparține unei libertăți spirituale, în timp ce legea stă sub putere și aparține doar necesității. Legea este cea care separă, ea îi apără pe cei buni de cei răi, în schimb morala este cea care unește, ea îi apără chiar și pe cei răi de ei înșiși. Și dacă putem defini legea, ca fiind cea care ne învață exigența cu ceilalți, atunci morala ne învață exigența cu noi înșine. „Binele juridic” înfăptuit prin lege este întotdeauna parțial și împărțit de „răul” prin care se face uneori, în timp ce „binele moral” este întotdeauna întreg.

Lipsa moralei din societate, a dus la apariția legilor, iar justiția apare astfel ca un rezultat și o consecință determinată de lipsa de moralitate, ca un „surogat” al acesteia, prin care se încearcă în mod mecanic echilibrarea și armonizarea acestei societăți „agitate”.

Morala ar trebui să se regăsească în orice exercițiu de aplicare a legilor pozitive. Iar moralitatea adevărată, nu este niciodată agresivă, ea nu se face cunoscută celorlalți pentru plăcerea de a fi admirată, și chiar atunci când este confundată cu mediocritatea, ea rămâne în granițele firești ale „normalității”.

În ceea ce privește principiile morale, acestea sunt adevărate, dar, numai în măsura în care le trăim și le împlinim personal. Altfel, simpla acceptare a acestora, înseamnă doar o preocupare pentru imaginea cuvintelor.

Principiile de drept la rândul lor, sunt acele legi nescrise care se înțeleg și funcționează de la sine, și pentru existența cărora nu trebuie să inventăm nici o justificare.

Această caracteristică specifică, de a funcționa natural fără sprijinul sau ajutorul cuiva, reprezintă elementul esențial după care putem recunoaște principiile în orice domeniu.

Pentru ca dreptul să reprezinte o valoare pentru oameni, acesta trebuie să convingă prin modul în care sunt garantate și respectate drepturile oricărei persoane, în caz contrar acesta nu va fi decât o altă „autoritate” ce trebuie respectată fără a interesa pe nimeni de oamenii adevărați de problemele și de viața acestora.

Nici o lege nu poate și nu trebuie să aibă doar o justificare în ea însăși, pentru că scopul esențial al acesteia, este întotdeauna garantarea și apărarea drepturilor indivizilor care trăiesc în lumea reală și nu a celor care sunt luați în discuție în mod filozofic doar ca niște concepte..

Unde vrem să ajungă justiția?

Cred că răspunsul corect nu poate fi decât acela în care privim spre viitor și nu spre prezent.

Ceea ce lipsește nu numai justiției dar și în toată societatea noastră, este lipsa unei viziuni care să atragă cât mai mulți oameni, care să ne facă să visăm cu ochii deschiși, să ne trezească entuziasmul în tot ceea ce facem. Esența unei viziuni constă în faptul că ne dă posibilitatea să mergem pe drumul ales cu gândul îndreptat spre final, scăpând de agitația cotidiană a vieții, ca și când deja am ajuns unde ne-am propus. O viziune nu înseamnă însă, doar să ai un vis, ci și să trăiești acel vis, și nu să-l trăiești singur, ci împreună cu ceilalți.

În lipsa unei viziuni, ne putem trezi că am muncit din greu, ca și când am urcat o scară, iar când ajungem la capătul acesteia, ne dăm seama pur și simplu că am sprijinit-o de un zid greșit.

Din păcate nimeni nu a prezentat până acum o viziune viabilă, care să ne arate în mod clar spre ce direcție din viitor se îndreaptă justiția. Spun acest lucru, pentru că atâta vreme cât strategiile și obiectivele care ne sunt propuse sau pe care ni le propunem, nu ne pasionează, nu ne trezesc energia, și nu ne fac să mergem neobosiți spre un ideal, atunci înseamnă că încă nu am reușit să creăm o viziune, care să atragă alături de noi cât mai mulți oameni.

Greutatea este cu atât mai mare, cu cât o asemenea viziune nu trebuie să atragă doar pe magistrați, ci așa cum subliniam, ar trebui să fie valabilă pentru toată lumea.

Pentru că succesul, ca și responsabilitatea transformării viziunii în realitate, nu poate aparține decât întregului, și nu doar unei părți, oricât de importantă ar fi aceasta. Așa că vă invit să privim înainte, în viitor, și să încercăm să găsim o asemenea viziune care să ne arate tuturor care este țelul, idealul pe care vrem să-l atingem.

Sunt încredințat, că mulți dintre noi sunt în stare să creeze o asemenea viziune, pentru că nu trebuie să inventăm nimic, ci doar să descoperim ceea ce există deja în noi.

Din ce în ce mai mult, se simte nevoia unei strategii de realizare a justiției, realizare care să răspundă în primul rând criteriului echității pentru că acesta este simțit cel mai bine de cetățeni și este valorizat foarte ușor de aceștia.

Care ar putea fi însă șansele unei asemenea strategii, când legile se schimbă așa de des, fără să reușească să pună capăt sărăciei și inechităților sociale, sau chiar divizează un grup social împotriva altuia?

Cum ar putea justiția, să asigure și să garanteze oamenilor dreptul la echitate, fără să treacă peste supremația legii?

Într-o schiță generală, cred că am putea pleca de la principiile fundamentale, după care supremația legii trebuie asigurată în primul rând prin respectarea legii supreme care este Constituția.

Nu este vorba însă despre controlul constituționalității legilor, ci despre raportarea legitimității legilor la principiile constituționale. Chiar dacă atribuțiile Curții Constituționale sunt destul de clare, vreau să precizez că putem impune o altă direcție în justiție, fără a ne raporta la constituționalitatea clasică, și fără a putea fi acuzați că ne depășim competența materială. Sunt sigur că justiția are destule minți creatoare, care să dezvolte și să rafineze interpretarea și aplicarea legilor în raport cu principiile constituționale.

În definitiv, dacă există o cale a controlului constituționalității legilor, de ce să nu existe și posibilitatea unei interpretări și aplicări legitime a acestor legi, care este în atribuția justiției, în acord cu prevederile constituționale?

Cred că în interpretarea și aplicarea legilor, judecătorul trebuie să aibă în vedere înainte de toate principiile constituționale, pentru că există prezumția de constituționalitate acordată legilor adoptate, și trecute deja prin filtrul controlului de constituționalitate înainte de adoptare. Nimeni nu poate contesta faptul că supremația legii trebuie să pornească de la legea supremă, că textul unei legi trebuie adoptat și chiar este adoptat în conformitate cu aceasta. Că legitimitatea acestora este dată în primul rând de Constituție, motiv pentru care și interpretarea și aplicarea legilor

trebuie să se facă în acord cu scopul legii supreme, și nu cu cel al unor interese trecătoare și partizane.

Cine poate contesta faptul, că legiuitorul atunci când a elaborat legea, nu a avut în vedere principiile constituționale, principii la care urmează a se raporta și judecătorul când va interpreta legea?

Judecătorii, sunt singurii ce pot realiza dreptatea, pentru că ei nu trebuie să se lase reduși doar la servirea oarbă a sistemului legislativ. Ei trebuie să conștientizeze, că numai lor le aparține posibilitatea aplicării echitabile a legilor.

Justiția nu trebuie să se limiteze doar la o interpretare aridă și îngustă a textului unei legi, care să golească de orice conținut, substanțialitatea principiilor referitoare la echitate și dreptate. Dimpotrivă, ea poate prin interpretarea pe care o face, să îmbogățească conținutul unei legi prin adăugarea acestor principii fundamentale.

De aceea în orice judecată pe care o realizăm, legitimitatea unei legi trebuie întotdeauna raportată la libertățile și drepturile esențiale ale cetățenilor garantate de către Constituție.

Legitimitatea unei legi.

Pentru a putea defini legitimitatea unei legi, cred că este esențial să plecăm de la deosebirea dintre lege și drept.

Dreptul, trebuie văzut ca un concept diferit de cel de lege. După mine, teoretic vorbind, nu tot ceea ce este legal este și drept, iar cei care pot submina cel mai bine și cel mai eficient dreptul, sunt tot juriștii prin încurajarea unei omnipotențe a conformității.

Dreptul, este format în primul rând de acele drepturi naturale, principii generale, care există înainte de orice lege (ex. Drepturile constituționale, Drepturile omului, etc.) și care trebuie să limiteze orice putere legiuitoare în adoptarea legilor, dar și orice aplicare a legilor.

Legitimitatea unei legi reprezintă acordul ei cu intenția societății și a indivizilor care o alcătuiesc, motiv pentru care orice corectare a nelegitimității unei legi poate fi făcută prin interpretarea dată de judecător acesteia, în acord cu un interes legitim social și cu garanțiile constituționale. Legitimitatea unei legi este dată atât de legitimitatea scopului urmărit de lege dar și de legitimarea ei prin modul de aplicare. Legitimitatea unei legi reprezintă până la urmă conformitatea acesteia cu adevărul.

O lege este alcătuită dintr-o parte care ocrotește ceva, care dăruiește societății o anume garanție sau drepturi, și care reprezintă scopul, esența pentru care a fost creată legea, și, cel mai important, însăși îndreptățirea acesteia de a exista. A doua latură, este reprezentată de sancțiunea sau mijlocul prin care se asigură atingerea scopului urmărit de lege, prin care se ia ceva din drepturile individului.

Astfel, structura legitimității unei legi, poate fi definită și ca fiind aprecierea unei legi, după modul în care și cât dăruiește aceasta oamenilor, societății, și nu după cât cere, sau ia de la aceștia. Iar pentru asta, sancțiunea (adică partea care se ia de la individ) trebuie să fie întotdeauna mai mică decât scopul propus de lege (partea care se dăruiește individului). Scopul unei adevărate justiții, trebuie să fie întotdeauna acela de a împlini, de a dăruia garanții și drepturi și nu de a le lua sau limita.

Pe de altă parte, limita protecției oricărei legi, trebuie să o reprezinte protecția concretă a libertăților, intereselor și drepturilor cetățenilor, iar echitatea pe care justiția trebuie să o promoveze vine tocmai din echilibrarea și armonizarea acestora, și a căror aplicare nu trebuie niciodată exagerată una față de cealaltă.

Este rolul justiției, ca atunci când se cere o protecție exagerată a legilor, în dauna vizibilă a protecției libertăților intereselor și drepturilor cetățenilor, să intervină printr-o interpretare și aplicare echitabilă a legii, statuând că orice putere trebuie să aibă o limită în ceea ce privește exercitarea ei legitimă în conformitate cu scopul și voința societății.

Diferența dintre neconstituționalitatea și nelegitimitatea unei legi constă, în primul rând, în faptul că neconstituționalitatea se referă la ceea ce este expres prevăzut în Constituție. În timp ce legitimitatea, este un domeniu mult mai dinamic și mai fluid, care urmărește acordarea prescripțiilor legale cu scopul principal al elaborării și aplicării acestora, acela de a proteja libertățile, drepturile și chiar interesele cetățenilor din societate, ocrotite de Constituție.

Până la urmă, justiția este singura care poate face diferența între dreptate și lege, acesta este sensul existenței ei, și nimic nu trebuie să o împiedice în atingerea acestuia.

Iar standardul după care se măsoară azi eficiența justiției nu este decât dreptatea ca sentiment de justiție, ceea ce trebuie să ducă la schimbarea punctului de interes din activitatea judecătorului, de la o legalitate exagerată la un sentiment de justiție morală.

O arhitectură vizionară a sistemului de justiție, trebuie să cuprindă cu necesitate, și transformarea într-un concept pozitiv a responsabilității tuturor oamenilor (nu numai al judecătorilor) prin respectul față de lege.

Responsabilitatea justiției poate crește numai odată cu responsabilitatea legislativului, prin eliminarea din legi a oricăror interferențe arbitrare sau excesive, dar și cu responsabilitatea simplilor cetățeni în respectarea legilor.

Aceasta din urmă, este o componentă esențială în ceea ce privește realizarea egalității oamenilor în fața legii, a dreptului.

Pentru că o manifestare importantă a egalității în fața legii, a dreptului, trebuie să fie mai întâi de toate respectarea acestora de către toți, și de-abia după aceea aplicarea lor.

Este destul de clar, că motivul principal de nemulțumire în ceea ce privește justiția, nu este în nici un caz un exces al exercitării puterii judecătorești, ci mai degrabă o abdicare de la exercitarea acestei puteri pe care societatea a acordat-o judecătorilor. Iar ceea ce lipsește azi, este un activism juridic prin care judecătorii să creeze modalități noi de interpretare și aplicare a dreptului, să semnaleze neconcordanțele legislative, să inițieze revizuri în interpretarea oficială și profesională a legilor, să depășească simpla aplicare a legilor prin concentrarea pe protejarea drepturilor oamenilor care vin să-și caute dreptatea.

Dacă vrem să mergem și mai departe, într-un sens, poate considerat utopic de alții, cred că cea mai mare realizare ar trebui să fie crearea unui principiu al dreptății, prin însăși pronunțarea hotărârilor de către judecător în numele dreptății (dacă în Franța, hotărârile se pronunță în numele poporului francez, de ce nu am pronunța și noi hotărârile în numele dreptății) și nu în numele legii. Pentru că ceea ce trebuie și ceea ce este nevoie să facem acum, este să ne orientăm asupra rezultatului schimbării pe care o dorim, să împlinim sentimentul de justiție al oamenilor care vin în fața noastră, să câștigăm încrederea și respectul societății pentru și prin profesia pe care o avem.

Dacă textul unei legi reprezintă forma, iar relațiile pe care le ocrotește, conținutul acesteia, atunci elementul cel mai important rămâne forța sensului unei legi, care este dată de forța conștiinței judecătorului ce o aplică, prin interpretarea pe care o dă acesteia.

Trebuie să fim conștienți de faptul că de la un anumit prag, progresul în justiție nu mai poate fi influențat de sistem, el trebuie să rezulte din inițiativa fiecărui judecător.

13. Evaluarea judecătorilor

Cel mai important *principiu într-o evaluare trebuie* să fie acela al dăruirii.

Judecătorii care lucrează mai mult, dau mai mult, gândesc mai creator, iau hotărâri mai decisive decât ceilalți, se dăruiesc ei înșiși acestei munci, și trebuie răsplătiți pentru aceasta.

În orice evaluare însă, trebuie ținut cont de un lucru foarte important, și anume, că ceea ce nu se măsoară este întotdeauna mai important decât ceea ce se măsoară, pentru simplul fapt că ceea ce se poate măsura, reprezintă aspectul cantitativ, iar ceea ce nu se poate măsura pe cel calitativ. Acest lucru, trebuie să ne conducă spre o scădere a rolului statisticii în evaluarea activității profesionale a judecătorului.

Până la urmă care este motivația unei evaluări?

Este aceea de a compara, de a spune unora că sunt mai buni decât alții, de a-i arunca pe alții mai jos de treapta pe care se află sau, dimpotrivă, este aceea de a-i ajuta să fie mai buni, să fie mai eficienți. Eu cred că evaluarea trebuie să aibă ca obiectiv principal, capacitatea de a anticipa un potențial mai mare pentru cel evaluat și de a-l ajuta să manifeste acest potențial.

O bună evaluare nu înseamnă numai o constatare și o comparare a lucrurilor realizate, ea trebuie în primul rând să reprezinte acea forță care să ne direcționeze spre o evaluare permanentă a lucrurilor care contează cu adevărat pentru profesia de judecător. Iar unul din aceste lucruri este chiar înțelegerea motivației muncii unui judecător.

Pentru ce anume muncește un judecător?

Activitatea lui, nu înseamnă doar așteptarea unei indemnizații, sau avansarea profesională, ci și împlinirea unui sentiment de satisfacție pentru munca depusă și rezultatele acesteia.

Un alt lucru important, este înțelegerea faptului că nu există o evaluare perfectă, că nu poți să identifici un om după niște criterii fixe, uneori chiar artificiale, pentru simplul motiv că nu poți să reduci un om la un anumit număr statistic, o anumită hotărâre, sau un anumit comportament.

O evaluare corectă, după mine, este o evaluare superioară, iar printr-o evaluare superioară eu înțeleg o evaluare care nu trebuie să plece de la greșelile unui judecător (deși trebuie să ținem seama de acestea, pentru a-l ajuta să nu le mai facă), ci de la cel mai bun nivel al fiecăruia pentru a-i spune că poate urca mai sus, că poate fi mai bun, iar pentru aceasta trebuie să-și îndrepte pozițiile slabe pe care le-a manifestat în activitatea sa.

O evaluare superioară este singura care poate crea realizări superioare. De aceea în orice evaluare, trebuie plecat de la nivelul concret al fiecăruia și nu de la o medie.

Una din întrebările importante pentru o evaluare profesională a judecătorului, este următoarea: - Ce influență am eu asupra celorlalți și asupra a ceea ce se întâmplă în societate ?

Conștientizarea acestei întrebări, poate duce la stabilirea unei motivații profesionale, care să constituie o bază solidă în exercitarea profesiei de judecător.

Alături de aceasta, pot sta obiectivele privind performanța profesională, performanță care nu trebuie însă nicidecum confundată cu succesul. După mine, performanțele nu se pot evalua în mod corect prin succesul profesional, pentru că succesul îți dă un anumit confort pe care îl ai datorită aprecierii de care te bucuri la un moment dat, în timp ce performanța reprezintă o evaluare obiectivă și corectă făcută prin comparație și raportare la ceea ce s-a lăsat în urmă față de ceea ce s-a reușit în prezent, și la ceea ce se poate face mai bine în viitor. Evaluarea judecătorilor nu trebuie să ducă în nici un caz la crearea unor norme de standardizare, pentru că acest lucru poate duce la nerespectarea valorilor umane, care sunt tocmai o reflectare a diferențelor dintre judecători. Pentru că tocmai diferența dintre aceștia, produce valoare.

Varianta cea mai acceptabilă la această standardizare, și care poate fi un punct în plus în beneficiul profesiei noastre, îl reprezintă dezvoltarea procesului de conștientizare, raportat la propria experiență, ca și rezultatul la care ajunge un judecător, prin ajutorul care i se dă să avanseze în cunoașterea și aplicarea dreptului.

14. Imaginea justiției și cultura juridică

Din păcate în ziua de azi, realitatea nu mai creează imaginea, dimpotrivă, imaginea este cea care creează realitatea. Judecătorii, care sunt formatorii de justiție, trebuie să dea ceea ce se cere de la ei de către consumatorii de justiție, pentru că eficiența lor, așa cum se vede în prezent, nu este apreciată în definitiv decât prin **imaginea** pe care oamenii și-o formează. Este adevărat că această imagine este și una indusă de criticile care se formulează cu privire la justiție.

Atunci când pe toate posturile, și în toate ziarele se spune că justiția este „coruptă”, că aceasta „nu funcționează”, cu siguranță acest lucru nu se face pentru binele justiției. Până la urmă, această imagine reprezintă controlul pe care uni oameni vor să-l exercite asupra justiției.

Mă întreb însă, dacă această imagine corespunde adevăratei realității?

După o logică simplă, unei asemenea imagini dezastruoase a justiției îi urmează neîncrederea și automat această neîncredere ar trebui să atragă refuzul societății de a mai apela la justiție. Lucrurile nu stau însă deloc așa, pentru că numărul proceselor, deci și al celor care vin în fața justiției, a crescut, iar acest lucru nu poate fi decât un <vot> favorabil pentru justiție.

Un lucru este sigur, nu este greu să înveți ceva, cel mai greu este să te dezveți de ceea ce ai învățat. De aceea schimbarea printr-o nouă acumulare nu reprezintă nici o problemă, atunci însă când schimbarea îți cere să renunți la ceea ce ai învățat, cu care te-ai obișnuit, aici intervine adevărata problemă. Eu cred că scopul unei elite ar

trebuie să fie nu acela de a-i învăța pe alți, ci de a-i dezvăța de lucrurile pe care și le-au însușit și la care le este greu să renunțe, și care trebuiesc schimbate.

Oare cât de limitate sunt posibilitățile noastre în primul rând, și apoi ale societății în înțelegerea problemei justiției în toată complexitatea sa ?

Recunosc că există un conflict între imaginea justiției și exercitarea justiției, că nici una dintre acestea nu poate avea un rol central cu excluderea celeilalte. De aceea, consider că în primul rând trebuie să începem înțelegerea tuturor aspectelor justiției, cu clarificarea cerinței societății față de justiție.

Ce este imaginea despre justiție ?

Este ea mai mult decât o estimare, o apreciere limitată la un sentiment pe care oamenii cred că îl au despre aceasta ? Și cât anume din condițiile complexe în care se desfășoară viața din societatea de azi, și eficiența concretă a actului de justiție, concură la crearea acestei imagini ?

Poate că trebuie să avem în vedere limitele morale ale societății în care trăim, plecând de la limitele biologice, de la cele sociale și chiar de la cele politice, pentru a înțelege în totalitate aceste probleme.

Așa cum am mai spus, un punct important îl reprezintă morala care funcționează în societate. Pentru că morala, reprezintă în ultimă instanță un anumit comportament acceptat de către majoritatea oamenilor, un adevărat cod de reguli pentru viața de zi cu zi. Și mai importantă decât morala, mi se pare însăși responsabilitatea care reprezintă nu numai ideea despre morală, ci chiar alegerea celui comportament pe care-l crezi moral și care se află uneori în conflict cu ceea ce spui sau faci.

Oare câți dintre cei care gândesc moral foarte bine, aleg mereu și un comportament moral?

Crearea unei culturi juridice

Scopul nostru principal ar trebui să fie acela, de a forma și întări nu numai conștiința noastră a judecătorilor că suntem o putere, dar și a societății. Fie că vrem sau nu vrem, suntem o categorie socială de la care se așteaptă nu mult ci aproape totul, suntem de fapt încărcăți cu povara speranței milioanele de români, care cred prin convingerea lor, sau prin cea indusă de alți, că justiția poate rezolva totul în România, că noi doar trebuie să ne facem treaba și lucrurile se vor îndrepta, pentru toată lumea și în toate domeniile.

Mi se pare inutil să protestăm și să încercăm să arătăm cum stau lucrurile, suntem deja prinși în acest angrenaj al unei tranziții care nu mai încetează. Trebuie să ne asumăm această putere la care ne îmbie toți și să intrăm în joc. De aceea, în primul rând cred că ar trebui să milităm pentru crearea unei culturi juridice a societății, pentru că fără această cultură nimeni nu ne va înțelege.

Putem să explicăm, să dăm cifre, toate însă se vor lovi de un perete al surzilor, iar noi vom rămâne mai departe să fim criticați.

Crearea unei culturi juridice ar fi mecanismul cel mai eficient pentru a lupta împotriva discreditării la care este supusă azi justiția. Cultura juridică nu poate începe însă fără câștigarea unui sprijin public, în general, și trebuie să continue cu un efort treptat și puternic care să ridice gradul de conștientizare al cetățenilor în privința justiției, ca sistem ce funcționează într-o strânsă interdependență cu sistemul legislativ. Putem crea o cultură juridică, prin imprimarea în conștiința publică a valorii

drepturilor și libertăților individuale, prin sprijinirea oamenilor în lupta pentru apărarea acestor drepturi, precum și în arătarea faptului că justiția reprezintă cea mai mare garanție pentru respectarea drepturilor lor.

Crearea unei culturi juridice, nu-i poate ocoli pe judecători, aceștia trebuind să accepte stabilirea unui principiu simplu: contează ceea ce aceștia cred despre dreptate, pentru că acest lucru îi ajută să înțeleagă în mod clar ceea ce ei fac pentru aceasta, și la fel de mult contează ce cred ceilalți despre dreptate. Numai cunoscând aceste lucruri, un judecător poate ști care sunt așteptările lui personale, care sunt așteptările oamenilor, și mai ales spre ce direcție se îndreaptă interesele acestora, putând astfel stabili care este ierarhia valorilor societății în care trăim și care, în definitiv, ne judecă și pe noi judecătorii.

Atunci când judecătorul respectă, prin hotărârile pe care le ia, atât ceea ce crede el despre justiție cât și ceea ce cred ceilalți, el capătă nu numai o consecvență cu sine însuși dar și o constanță care-i oferă o anumită autoritate în fața societății.

Cred că a venit momentul să spunem, că nici o societate nu poate realiza mai mult decât corespunde conștiinței sale generale, că dreptul evoluează odată cu civilizația și cultura, și, mai ales, cu morala unei societăți, că de fapt mai multe legi omoară legea, și nu întăresc nicidecum justiția, că dreptul nu este totuna cu dreptatea care se referă la un sentiment moral pe care îl are orice om și care este atins de subiectivitatea interesului fiecăruia.

De asemenea, trebuie să spunem, că atunci când nici puterea legislativă și nici cea executivă nu pot proteja și garanta drepturile cetățenilor, ultima speranță o reprezintă întotdeauna justiția, puterea judecătorească, de aici poate și marea așteptare a societății. Justiția însă nu poate fi despărțită de judecătorii care reprezintă realitatea acesteia, ea nu are și nu poate avea o existență separată de ei, de aceea, orice suprimare a valorilor justiției, duce în mod logic și la suprimarea valorilor personale ale oricărui cetățean.

Ce pot face judecătorii pentru justiție?

Dacă noi judecătorii vrem să facem ceva pentru justiție, cred că cel mai indicat lucru, ar fi să construim împreună o imagine a acesteia care să impună respect. Și pentru acest lucru, trebuie să începem să gândim crearea unei construcții noi a justiției, chiar dacă putem greși, pentru că orice efort slujește scopului pe care ni-l propunem.

Trebuie să înțelegem, că responsabilitatea pe care o avem față de justiție, funcționează după un principiu simplu, dacă ni s-a dat multă putere, ni se cere mai mult decât celor care nu o au. Iar lipsa exercitării acestei responsabilități, poate fi una dintre cauzele criticilor pe care le primim. Noi suntem profesioniști ai dreptului, și unor profesioniști li se cere să-și execute munca ca niște adevărați profesioniști, nu ca niște amatori.

De aceea trebuie să ne simțim răspunzători pentru starea în care se află justiția azi, trebuie să ne simțim datori să-i asigurăm acesteia cele mai optime și corecte modalități de manifestare.

Este de datoria noastră să apărăm justiția, și trebuie să încercăm să găsim noi înșine, cele mai potrivite mijloace prin care putem face acest lucru. S-au spus multe lucruri despre justiție, unele interesante, altele importante, dar faptul că le-am spus nu cred că a fost de ajuns pentru ca „cineva” să ne înțeleagă.

Nici dacă vom continua să dăm vina pe alții (ceea ce recunosc că am făcut și eu de foarte multe ori) nu ne va conduce la vreo influență asupra celorlalți sau la

înțelegerea noastră de către aceștia. Cred că trebuie să conștientizăm clar un lucru extrem de simplu, nu ne pricepem să comunicăm, pentru că a comunica înseamnă în esență a obține efectul pe care îl vrei de la celălalt, iar cu privire la acest lucru este clar că există o ruptură între efectul pe care noi îl dorim și ceea ce percep ceilalți.

În filozofie se spune că nu există realitate ci doar percepție, iar percepția nu poate fi colectivă ci numai individuală, și aproape întotdeauna diferită (și nu bună sau rea). Încă o dată, subliniez faptul că nu trebuie să ne supărăm pe nimeni dacă nu am reușit să creăm impresia pe care o dorim, pentru că aceasta înseamnă că nu am găsit un mod recunoscut de aceștia pentru a ne face înțeleși.

Sau poate că nu înțelegem pe deplin strategiile celorlalte puteri în ceea ce privește justiția, cu siguranță însă că nici acestea nu înțeleg strategiile noastre de înfăptuire a justiției pentru că acestea nu există, pentru că noi nu ne-am asumat niciodată așa ceva, de fapt noi nu ne-am asumat mai nimic din înțelegerea acestei situații în afară dreptului de a intra în ședințe și de a judeca.

Cred că a venit vremea să recunoaștem că doar atât nu mai este de ajuns. Doar lucrul pe care-l facem noi în sălile de judecată nu mai convinge pe nimeni, și a ajuns să se întoarcă chiar împotriva noastră. Aceasta lipsă a judecătorilor din momentul de „acum” cred că duce de fapt la situația în care reforma justiției să reprezinte în realitate o încercare de modelare a acesteia, tocmai datorită lipsei noastre de flexibilitate și pasivității în care ne desfășurăm munca.

Aceasta pasivitate este sancționată de toți, și este asimilată cu lipsă de interes pe care o manifestăm față de ceea ce se întâmplă nu numai în societate dar și în justiție.

Știu că am spus la un moment dat că nu suntem pregătiți pentru o luptă cu celelalte puteri, dar poate că avem o perspectivă greșită, poate nu trebuie să ne luptăm cu celelalte puteri mai înainte de a ne putea învinge propriile noastre slăbiciuni. Și cea mai importantă slăbiciune a noastră rămâne imaginea. Dacă cineva intră într-o instanță va vedea că nimeni nu-l bagă în seamă dacă nu-l cunoaște, ne ascundem în spatele acestei lipse de comunicare pentru că ne este mai comod, nu pentru că vrem să respectăm vreun cod deontologic. Stăm și ne enervăm dacă cineva vorbește despre aplicarea întocmai a legii pentru a face dreptate oamenilor, dar nimeni dintre noi nu a ieșit să le spună oamenilor că între lege și dreptate este o diferență mare.

Poate că nu ar fi rău să le spunem oamenilor într-un mod foarte simplu că „Dreptul este libertatea pe care ne-o lasă legea, iar legile sunt acele constrângeri prin care noi convenim, (prin politicienii pe care îi alegem) să ne limităm anumite libertăți” T. Hobbes.

Putem spune multe, dar cine suntem noi pentru ca ceilalți să ne acorde destulă importanță încât să ne bage și în seamă. Adevărul este că noi, judecătorii, nu prea existăm în imaginea publicului, a oamenilor, decât în felul în care ne-au zugrăvit ceilalți, iar tăcerea noastră nu este decât „rama acestui tablou minunat”, cu care ne luptăm în mod inconștient și inutil ca și cu un dușman.

Soluția după mine este una singură, trebuie să fim atenți la mesajul pe care-l comunică ceilalți în legătură cu noi – judecătorii. La ceea ce încearcă aceștia să ne spună de fapt. Cuvintele care ne-au construit imaginea de azi, încearcă să ne spună că judecătorii nu mai sunt „întregi”, nu se afirmă ca niște persoane cărora le pasă de ceilalți.

Gândim cu măsuri diferite în funcție de o serie de variabile, toate acestea sunt de fapt ceea ce am văzut la ceilalți și pe care inconștient le-am preluat și le ducem mai departe (este cultura și civilizația în care am crescut).

MESAJUL pe care trebuie să-l dăm, însă pentru a putea fi luați în seamă de ceilalți, trebuie să fie cu privire la SCHIMBAREA PE CARE TREBUIE SĂ O FACEM NOI CA JUDECĂTORI DIN INTERIORUL SISTEMULUI . Rămâne doar să vedem cum anume să dăm semnalul acestei schimbări.

Dacă etapa în care trăim nu este caracterizată decât de o mare confuzie, acest lucru se datorează și faptului că nimeni nu a putut construi o „machetă” a României de mâine pe care să o arate oamenilor, iar aceștia să o înțeleagă și să lupte pentru ea. Iar justiția mai mult decât orice altceva, trebuie să fie clădită pe ceea ce li se dă oamenilor, pe dreptatea care le hrănește inimile, și nu pe ceea ce li se cere sau li se ia.

Putem promova noi înșine justiția și imaginea acesteia?

Eu cred că da, și chiar într-un mod foarte simplu.

Este necesară crearea unui nou spațiu în justiție în care să căutam răspunsuri, să generăm alternative, resurse și valori, prin care să promovăm noi înșine justiția și imaginea acesteia, lucru care poate duce la schimbarea opiniei despre justiție.

Pentru ca să putem crea acel efect pe care-l dorim cu toții - începutul restabilirii încrederii în justiție și a schimbării imaginii acesteia în percepția oamenilor - trebuie să ne creăm o identitate proprie, și aceasta o putem face doar noi prin noi, pentru că numai atunci când vom avea o asemenea identitate vom putea să ne raportăm pe picior de egalitate la celelalte puteri.

Acest lucru nu se poate face doar de câțiva judecători, ci de către cât mai mulți judecători care și-au câștigat dreptul de a spera la o schimbare. Trebuie să creăm o viziune prin care să încercăm transformarea acestei justiții artificiale în care ne exersăm, într-o justiție vie.

Pentru că numai o justiție vie poate crește prin propria înțelegere, propria putere, ce vine din interiorul său, ca o sămânță ce crește hrănindu-se din energia sa proprie, interioară.

Putem cere Înaltei Curți de Casație și Justiție, să convoace o adunare generală a tuturor judecătorilor (sau C.S.M., ori chiar Ministerului justiției, să convoace un congres extraordinar al judecătorilor), pentru ca aceștia să stabilească care este situația din justiție, care sunt direcțiile în care se poate îndrepta justiția. Să dăm o declarație de identitate a judecătorului și a justiției prin care să clarificăm mai întâi pentru noi ce înseamnă justiția, dreptatea și aplicarea legii. Să adoptăm Carta Europeană privind statutul judecătorilor. Să recunoaștem care sunt așteptările oamenilor de la justiție și ce anume putem face noi, pentru a le împlini. Să dăm un semnal clar de schimbare a imaginii justiției, de crearea a unei conștiințe a sistemului, și de acceptare a puterii pe care justiția o are conform Constituției. Să semnalăm locul unde a ajuns societatea românească, prin asumarea responsabilităților independenței ce revine justiției și să realizăm un set de strategii pentru o reformă autentică a justiției pornită din interiorul acesteia, cu propuneri concrete de modificări legislative în domeniu. Să aducem în prim planul reformei juridice, actorul principal care este judecătorul și să ne asumăm independența ce ne revine în totalitate, pentru ca aceasta să poată într-adevăr să-și manifeste efectele în cadrul puterii judecătorești.

Prin aceasta putem spune oamenilor și celorlalte puteri, că justiția a devenit conștientă de responsabilitățile și atribuțiile ei, că poate „merge” singură fără a mai fi ajutată de nimeni, pe acest drum al căutărilor unui echilibru în societatea românească.

Sunt multe lucruri care se pot face, dacă se dorește, important este să conștientizăm cât mai mulți dintre noi, că ceva trebuie făcut pentru a promova o nouă

imagine a unei justiții care nu mai este dependentă în schimbările ce i se cer, doar de puterea politică.

15. În loc de concluzii

Am spus o mulțime de cuvinte și dacă acestea au reușit să creeze o cât de mică convingere atunci pot să spun că sunt mulțumit, acestea și-au atins cel puțin jumătate din scopul propus.

Pentru că fiecare dintre noi are rolul său, important în acest context mi se pare însă ca fiecare să înțeleagă pentru el, întrucât dincolo de această înțelegere, puterea noastră se oprește, și fiecare trebuie să facă alegerea sa personală.

Dacă cineva se întreabă despre obiectul, cauza și utilitatea acestor discuții eu aș spune că uneori discuțiile noastre despre drept ascund tocmai căutarea propriei noastre responsabilități, că logica nu poate susține întotdeauna numai modele perfecte de gândire, că aceasta se mai rătăcește și în experiențele noastre interioare cu care se identifică sub forma unei alegeri sau alteia. Ceea ce am dorit eu să spun prin această carte, este că nimeni nu este limitat decât dacă dorește să accepte acest lucru, că oricine își poate lua libertatea de a fi altfel decât ceilalți, de a fi așa cum dorește și cum gândește că trebuie să fie. Există o libertate reală mai presus de orice organizare tehnicistă, nu că aceasta nu ar fi bună sau utilă, dar câteodată vrei să-ți poți lua libertatea de a gândi sau de a face și altceva decât se așteaptă ceilalți de la tine.

Probabil că atunci când îți iei o asemenea libertate, foarte mulți dintre oameni se vor întreba dacă este totul în regulă cu tine, și uneori chiar nu ar strica sa-ti pui si tu întrebarea asta.. Știți cum este cu fenomenul crabilor, daca sunt mai mulți într-o găleată și unul încearcă să se cațere pentru a ieși, toți ceilalți se agață de el și-l trag înapoi. La oameni este identic pentru că toți suntem în aceeași „găleată”, și unora li se pare mult mai ușor să-i tragă pe ceilalți lângă ei, decât să încerce ei înșiși să „urce”.

De multe ori mergând pe strada și privind la chipurile oamenilor, sau discutând cu aceștia, îmi dau seama că fiecare dintre noi jucăm un rol și nimeni nu ne cunoaște așa cum suntem noi în realitatea noastră pur subiectivă (uneori nici noi nu ne cunoaștem). Mergem acasă sau la serviciu, dar toți ne privesc doar ca pe actorul pe care-l întruchipăm în rolul vieții noastre, de fapt nimeni nu vrea să vadă mai departe de acest rol, pentru că dincolo de el, nimic nu mai aparține acestei lumi dedicată unei așa zise organizării obiective, și atunci acționează frica noastră cea mai mare față de ceea ce nu putem cunoaște cu ajutorul minții. Pentru că ce înseamnă până la urma obiectivitatea?

Acest cuvânt mă duce întotdeauna la imaginea unor discuri care pe un spațiu mic din exteriorul lor se suprapun, tocmai aceasta suprapunere, ca un contact sau mai bine zis ca un scurt-circuit, formează această obiectivitate atât de clamată și care poate aparține deodată mai multor oameni.

Ceea ce contează însă, și este de o mie de ori mai importantă decât obiectivitatea, ca un punct de sprijin și de referință, nu poate fi decât centrul cercului care reprezintă subiectivitatea noastră cea mai pură.

Sper că nu am supărat pe nimeni că am folosit acest spațiu într-un mod atât de subiectiv. Spațiul acesta însă mi-a permis posibilitatea de a-mi lăsa pentru o clipă rolul din viața de toate zilele, și să încerc altceva. Poate că nu am reușit, dar cred că a meritat să încerc. Pentru că nu toți vom reuși să fim adevărați, poate cei mai mulți

dintre noi în virtutea inerției nu vom face decât să ne construim un alt rol, mai important sau nu, dar chiar și așa merită să încercăm!

Realitatea aceasta nu este deocamdată decât o sămânță, dar în ea se găsește un potențial extraordinar, care crește exponențial cu fiecare alegere pe care o facem.

Prin încercarea pe care am făcut-o, am dorit să spun ceea ce simt și ceea ce cred despre justiție și dacă în dorința mea de a găsi cât mai multe nuanțe, am îngrămădit prea multe cuvinte, acest lucru s-a întâmplat din cauza libertății pe care mi-am îngăduit-o de a descoperii cât mai multe conexiuni între ideile pe care le am despre justiție.

Cuvântul înseamnă putere, înseamnă cunoaștere, dar uneori această cunoaștere este atât de exterioară față de "miezul" nostru. Din păcate încă nu am învățat calea spre o cunoaștere adevărată a mea fără să folosesc cuvintele, de aceea eu vorbesc, și poate ceilalți cred că vorbesc fără să știu, fără să am "competențe", dar eu continui pentru că este nevoia mea de a-mi satisface propria sete de cunoaștere, de a vorbi cu mine însumi prin ceilalți.

Ceea ce mi se pare esențial, este să nu ne dăm bătăuți, să nu renunțăm la lupta pentru o justiție mai bună, să ne îndeplinim munca cu responsabilitate, pentru a nu dezamăgi oamenii care așteaptă de la noi un anumit randament, să respingem orice fel de negativism, și să alegem armonia și unitatea la orice nivel al vieții.

Și mai ales, să nu uităm cel mai important lucru, că fără dreptate, nu poate exista justiție, iar legile nu pot ține niciodată locul acesteia!

Toți putem dăruii câteva din gândurile noastre despre Justiție. A dăruii, înseamnă a-ți cunoaște nu numai puterea dar și credința în semnificația acestui gest. A dăruii, este întotdeauna un miracol pentru că se află mereu în afara unei cauzalități lineare.

A dăruii, înseamnă chiar iubirea pe care o crești în tine însuși pentru ceilalți. A dăruii, înseamnă abandonarea oricărei limite din gândirea, simțirea și acțiunea noastră. A dăruii, înseamnă curajul de a sta în fața ta însăși fără a purta nici o mască. A dăruii, înseamnă uneori TOTUL !

JUDECĂTOR,
BĂLAȘA GABRIEL